

Z LIPICANCI V BRUSELJ

Že dolgo časa je velik del slovenske zunanje, pa tudi splošne politike usmerjen v Evropo oz. v približevanje Evropski uniji s končnim ciljem dokončne vključitve vanjo. Slovenija je že več let pridružena članica te zveze in s tem na dobri poti za Bruselj. Obstaja pa še precej nerešenih vprašanj, s katerimi se mora Ljubljana soočiti in jih privedi na raven evropske zakonodaje. Skupaj z Estonijo, Češko, Poljsko, Madžarsko in Ciprom je danes naša matična država že na poti v politično Evropo. Roki pa so še vedno nekam dolgi in od časa do časa lahko beležimo take ali drugačne možne letnice za njen vstop.

Med Ljubljano in Brusljem sicer že dolgo potekajo prava pogajanja za uresničitev tega končnega cilja Slovenije. Razna področja - od kmetijske in sploh gospodarske politike do pravosodja in drugih problemov - so danes predmet tehničnega oz. strokovnega preverjanja na teh pogajanjih. Tu sicer ne bomo šli v podrobnosti, dejstvo pa je, da se kaže politična Evropa precej zahtevna, republika Slovenija pa ni še kos vsem tem pogojem.

Danes gleda Slovenija predvsem na odnose s sosedi, zlasti z dvema članicama Evropske unije, Italijo in Avstrijo. V slednji sedaj zaskrblja slovensko javnost podoba Jörga Haiderja, moralnega zmagovalca avstrijskih parlamentarnih volitev. S svojo desničarsko, nacionalistično in populistično politiko ta avstrijski politik danes zelo obremenjuje zlasti odnose s Slovenijo, ustvarja pa tudi nezadovoljstvo v Evropi nasploh. Sicer so tudi zadnje parlamentarne volitve v Švici prinesle nekaj podobnega, namreč zmago desničarskega politika, ki zlasti grdo gleda na tuje priseljence (ti pa le s svojim delom pripomorejo k rasti švicarske konfederacije...). Z Italijo so odnosi relativno dobri, čeprav jih obtežuje problem slovenske manjšine z neskončnim zavlačevanjem odobritve zaščitnega zakona v parlamentu.

Današnja politična Evropa je v nečem morda podobna nekdanjim nemških kraljestvom, velikim vojvodinam in kneževinam, ki so se leta 1871 združile v cesarstvo pod žezlom pruske dinastije Hohenzollern. Kraljevine Šaška, Bavarska in Württemberg so skupno s prej omenjenimi manjšimi državami sprejele prusko nadoblast, vendar so do konca prve svetovne vojne le ustvarile neke države v državi. Morda je tu še najbolj zgovoren bavarski primer, saj je pravzaprav še danes ta nemška dežela ohranila nekako svobodno mesto v Zvezni republiki (Freistaat). Tako lahko rečemo, da je tudi Evropska unija danes nekako republikansko cesarstvo, sicer brez blišča preteklosti, pa vendar zveza svobodnih velikih in malih držav. Kakšno mesto bo v njej imela Slovenija?

V tem času se poleg drugega Slovenija ukvarja z nekaterimi specifičnimi vprašanji v odnosih z Evropsko unijo, pa tudi z Avstrijo. Prav zadnji na vrsti je izvoz slovenskega mesa, ki ga je Evropska unija vzela na piko glede domnevnih nepravilnosti. To je sicer le majhna, a neprijetna ovira v sodelovanju z Evropsko unijo. Drug problem pa predstavljajo - lipicanski konji.

STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

02 ZA PRAVICE FURLANOV

Vida Valenčič
EKSPLOZIVNI KAVKAZ

*Samo tista zemeljska bitja, ki nosijo
v sebi mir, slišijo jezik tišine.*
(Herman Josef Weidinger)

POSLANEC LUCIANO CAVERI GOST SLOVENSKE SKUPNOSTI MED POLITIKO IN PRAVOM

IVAN ŽERJAL

Četrtekov obisk valdostanskega poslanca Luciana Caverija na Tržaškem, kjer je bil gost Slovenske skupnosti, je bil pomemben dogodek za vso slovensko narodnostno skupnost v Italiji. In to ne samo zato, ker je Caveri (na sliki med odv. Berdonom in odv. Terpinom) dodatno osvetlil vsebino Masellijevega predloga za zaščito slovenske manjšine in popravke SSk, ampak tudi zato, ker na dan niso prišle le politične, ampak tudi pravne argumentacije.

Mnogi razpravljalci so na srečanju s Caverijem namreč očitali Masellijevemu predlogu ravno to, da ne vsebuje npr. pravnih zagotovil o tem, kje in kako bo veljal zaščitni zakon. Vse bolj postaja jasno, da bo osrednjo vlogo v tej zgodbi odigral znameniti paritetni odbor, ki naj bi z različnimi mehanizmi in posvetovanji s krajevnimi upravami določal teritorij, na katerem naj se z različnimi stopnjami intenzivnosti izvajajo zaščitne norme. Na srečanju v dvo-

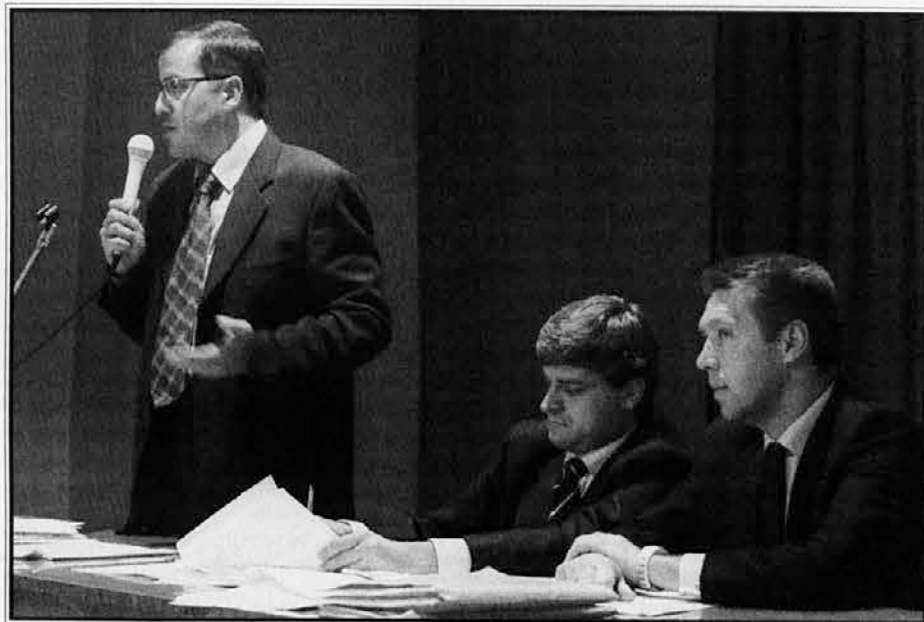

FOTO KROMA

rani Finžgarjevega doma je bilo med drugim slišati tudi mnenje, da bo pravno nejasna določitev teritorija povzročila nove konflikte. Pa še to, da se skuša rešiti pravni oz. strokovni problem na politični način. Dalje, da Masellijev predlog zmanjšuje pravice, ki so nam jih sodniki - to-

rej spet pravniki, strokovnjaki - v desetletjih že priznali.

Pravo oz. preverjanje in tolmačenje zakonov utegne biti hudičevo dolgočasna, zamudna in utrujajoča zadeva, in to zlasti v Italiji, ki je tako rekoč "zibelka prava" in kjer se človeku zdi, da odvetniki in sodniki med seboj kar tekmu-

jejo, kdo se bo v večji meri izživljal z interpretacijo in obrazilitvijo norm. Jasno pa je tudi, da nam je v preteklih desetletjih ravno sodna oblast priznala marsikatero pravico: dokaz za to je vrsta razsodb ustavnega, deželnega upravnega in drugih sodišč.

STRAN 16

DRŽAVNE IN NEDRŽAVNE ŠOLE

VPRAŠANJE, KI ŽE DOLGO BURI DUHOVE

DRAGO LEGIŠA

Vprašanje pravnega in ekonomskega izenačenja državnih in nedržavnih šol buri duhove v Italiji že ves povojni čas. Starejši se npr. spominjamo, kako je zaradi tega vprašanja večkrat prišlo do vladnih kriz, saj se je npr. zgodilo, da je celo tako spretni krmar, kakršen je bil Aldo Moro, moral odstopiti, ker se njegova vlada ni mogla izogniti nevarni čeri, ki jo je predstavljal poskus, da bi država gmotno pomagala tudi zaseb-

nim šolam. Krščanskodemokratska stranka je skoraj pol stoletja bila v Italiji zdaleč najmočnejša politična sila, vendar v parlamentu ni imela absolutne večine, zaradi česar je bila nujna pomoč nekaterih manjših strank, slednje pa so bile izrazito proticerkveno usmerjene. Tako se je dogajalo, da je vsakokrat, kadar je vlada skušala urediti vprašanje financiranja zasebnega šolstva, ki je bilo in je še danes v ogromni večini katoliško, grozila resna kriza vlade. To se je dogajalo cela desetletja.

Šele za vlade ministrskega predsednika Romana Prodi-ja, torej v sedanjí legislaturi, je njegov minister za šolstvo Berlinguer (bivši komunist, zdaj Levi demokrat) pripravil zakonski osnutek, ki predvideva gmotno pomoč tudi nedržavnim šolam. Osnutek je Prodijska vlada odobrila in ga je že potrdil tudi senat. Zdaj o njem razpravlja pristojna komisija poslanske zbornice.

Cela desetletja je glavno oviro za ureditev vprašanja izenačenja državnih in nedržavnih šol predstavljalo dolo-

čilo 33. člena republiške ustave, ki v tretjem odstavku tako pravi: "Ustanove in zasebniki imajo pravico, da ustanavljajo šole in vzgojne zavode, ne da bi s tem bremenili državo". Zakonski osnutek ministra Berlinguerja se sklicuje na zadnji odstavek tega člena, ki govori o pravi- ci do študija in o dolžnosti države, da omogoča izvajanje te pravice. Zato predvideva državno finančno pomoč, ki naj bi v letu 2000 znašala 365 milijard lir.

Rešitev, ki jo je za tako ko-čljivo vprašanje našla Prodijska vlada, ni bila pogodu Italijanski škofovski konferenci, kot je bilo jasno razvidno iz večkratnih izjav njenega predsednika kardinala Ruinija.

STRAN 2

03 Drago Legiša / intervju IGOR TUTA

Danijel Devetak
MODROST PROFESORJA ULIPISPIRUSA

Jurij Paljak
ZGODOVINSKI PODPIS V AUGSBURGU

Iva Koršič
SSG: ZGODBE IZ DUNAJSKEGA GOZDA

Lojzka Bratuž
GORICA VČERAJ IN DANES

08 Matjaž Rustja SSK O REGULACIJSKEM NAČRTU

Harjet Dornik
GORIŠKI SEMINAR O NAŠEM ŠOLSTVU

Marjan Drobež
ZAZNAMOVANI IN BREZ SPOMINA

14 ZAČETEK OLJKARSKE SEZONE

15 Igor Cotič
ŠTANDREŽ, DERBI ŠEL MLADOSTI

VPRAŠANJE...

Vprašanje pa je zadobilo naravnost planetarno razsežnost, ko je o tej zadevi v soboto, 30. oktobra, na trgu Sv. Petra v Rimu spregovoril pred dvestotisočglavo množico sam Janez Pavel II. Ob prisotnosti predstavnikov skoraj vsega italijanskega političnega življenja, med njimi je bil tudi šolski minister Berlinguer, je sv. oče pozval prizadete, naj razvežejo "vozel popolnega priznanja pravnega in ekonomskega izenačenja državnih in nedržavnih šol". Po podatkih, ki jih je objavila Italijanska škofovska konferenca, je bilo leta 1998 v Italiji 10.877 katoliških šol vseh vrst in stopenj. Obiskovalo jih je 981.000 učencev in dijakov. Učiteljev in profesorjev je bilo 28.254, med njimi 6.200 redovnikov in redovnic, ostali so laiki. Sv. oče je med drugim dejal, "da ima katoliška šola še večji prostor v Združenji Evropi, ki je v gradnji, ker je odprta za univerzalnost".

Vprašanje pravnega in ekonomskega izenačenja državnih in nedržavnih šol se je torej spet na široko odprlo in bo že morda bližnja prihodnost pokazala, če se bo našla stvarna rešitev. Za zdaj slabo kaže, saj je minister Berlinguer že izjavil, da je predlagana rešitev v sedanjih razmerah največ, kar lahko država naredi.

Z LIPICANCI...

Marsikdo se bo pri tem verjetno vprašal, kaj imajo opraviti ti lepi beli in aristokratski konji pri vstopu Slovenije v Evropsko unijo. Tu gre v glavnem za spor med Ljubljano in Dunajem, saj želi avstrijska republika ohraniti nekaj monopol (ki je sicer zgodovinsko še utemeljen) nad temi plemenitimi živalmi. Slovenija pa seveda upravičeno poudarja izvor te konjske pasme, ki pa izhaja nedvomno iz slovenske Lipice na Krasu.

Vse to se lahko danes kaže kot značilni trenutek v približevanju Slovenije Evropi. Seveda pa ni samo to. Verjetno

CERKEV IN UNIVERZA ZA PRAVICE FURLANOV

Kot piše tednik goriške nadškofije *Voce isontina* v zadnji številki, bo furlanska Cerkev priredila konec novembra množično romanje v Rim, kjer bo furlanske vernike sprejel v posebni avdienci papež Janez Pavel II. Ob tej priložnosti bodo romarji izročili sv. očetu Slovar za verske obrede v maternem jeziku. Na romanje se v videmski nadškofiji pripravljajo že več časa, kar pomeni, da je za prireditelje važno ne le zaradi jubileja, temveč tudi za krepitev in uveljavitev furlanske identitete. Prireditelji so gotovo računali, da bo rimski parlament dokončno odobril zakon za zaščito zgodovinskih jezikovnih manjšin. Kot mrzla prha je zato vplivala novica, da senatna zbornica pred nekaj tedni zaradi nesklepčnosti dvakrat zapored ni mogla glasovati o tem zakonu, zaradi česar je bila njegova odobritev spet odložena. Zadeva je tem hujša, ker poslanska zbornica ni odobrila zakona, ki v bistvu pomeni izvedbo 6. člena republiške ustave, ta pa je postala veljavna 1. januarja leta 1948, torej pred več kot 50 leti!

Pri zavednih Furlanih je zaradi tega nastalo veliko razočaranje, vendar na nadaljnji razvoj dogodkov ne čakajo križem rok, temveč začenjajo z izvajanjem nove pobude.

Furlanska Cerkev je bila svoj čas odločno podprla akcijo za ustanovitev univerze v Vidmu, da postane tudi žarišče kulture furlanskega naroda, se je po zopetni odložitvi odobritve omenjenega zakona v rimskem senatu tesno povezala z vodstvom omenjene univerze, tako da bo jutri popoldne v Vidmu skupno zborovanje, na katerem bo gotovo prišla do izraza odločna zahteva, naj se zakon o zaščiti zgodovinskih jezikovnih manjšin, torej tudi furlanskega, nemudoma odobri. Kar se je pripetilo pred nekaj tedni v senatu, je "uradna in ustavna sramota", je o dogodku napisal znani furlanski časnikar msgr. Duilio Corgnani, ki je zdaj na čelu Vikariata za kulturo v videmski nadškofiji. Kot smo omenili, je senat bil nesklepčen, ko bi moral izglasovati omenjeni zakon. Furlanski tisk je takoj ostro grajal parlamentarce, ki jih ni bilo na seji, med njimi je bil deležen graje tudi goriški senator Volčič, ki je zbiral glasove tudi po furlanskih krajih.

"Cerkev, ki se je že bojevala za rojstvo videmske univerze, da bi se tako pospeševala kultura furlanskega ljudstva, je še napisal tednik goriške nadškofije, ima prav v tej visoki šoli danes zaveznika v novem boju za zmago omike". Kar zadeva naše ljudstvo v Benečiji, Kanalski dolini in Režiji, torej na celotnem ozemlju, kjer smo Slovenci zgodovinsko prisotni, moramo ugotoviti, da je videmska Cerkev pod vodstvom nadškofa Battistija doslej edina pomembna javna institucija, ki z razliko od države javno priznava obstoj slovenskega življenja in spoštuje njegove osnovne pravice, kot je na primer raba maternega jezika v Cerkvu. Vemo, da nekoč ni bilo vedno tako, vendar se je nadškof Battisti kmalu po prevzemu svoje pastirske službe na znamenitem Dnevu emigranta v Čedadu javno opravičil in tudi prosil odpuščanja za prizadete krivice.

Zborovanje bo ob 18.30 v Avditoriju Pavlina Oglejskega v Vidmu, v ulici Treppo.

DL

SLOVENSKA SKUPNOST PRISTOPA K MANIFESTACIJI

Nujno je, da italijanski parlament v skladu s 6. členom republiške ustave čimprej odobri pravičen zakon za zaščito slovenske manjšine in da čimprej sprejme tudi zaščitne norme v prid drugih narodnostnih oz. jezikovnih manjšin v Italiji. V tem smislu Slovenska skupnost pristopa k manifestaciji, ki bo na pobudo videmskega nadškofa Alfreda Battistija in rektorja videmske univerze Marzia Strassolda v petek, 5. novembra, v Vidmu za odobritev okvirnega zakona za zaščito manjšinskih jezikovnih skupnosti v Italiji.

Tako pravi tiskovno poročilo, ki ga je objavilo deželno tajništvo SSK. V njem SSK obžaluje, da je bil senat ob odločilnem glasovanju okvirnega zakona za zaščito jezikovnih skupnosti že dvakrat nesklepčen, kar prav gotovo ni v čast italijanski zakonodajni oblasti, še zlasti ker je v tem primeru podobno kot v primeru zaščite slovenske manjšine - v hudi večdesetletni zamudi.

SSK poziva svoje člane in soimisljenike ter vse pripadnike slovenske narodne skupnosti v Italiji, naj se videmske manifestacije udeležijo tudi v imenu solidarnosti med manjšinami. Manjšinske narodne skupnosti imajo dolgoročno iste interese in je zato naravno, da se med seboj povežejo. Prav je, da se tega posebej spomnimo Slovenci v Italiji, ki smo v italijanskem parlamentu, pa tudi v evropskem, večkrat deležni konkretnih podpore predstavnikov drugih manjšin, zlasti francoske iz Doline Aoste ter nemške iz Južne Tirolske.

ZABAVNA TELEVIZIJSKA ODDAJA IN ODNOS DO NASILJA

V mislih imam štiri četrtkovske televizijske večere v izvedbi znanega Adriana Celentana. Šlo je za nedvomno dobro pripravljen dogodek, ki sodi v tako imenovani zabavno-glasbeni program, pa vendar je omenjeni splet oddaj odprl kar nekaj globljih vprašanj. Kot je znano, je vseboval izbrane filmske prizore, ki so prikazovali dokazano nasilje vseh vrst, to pa je sprožilo, namreč prikazovanje tovrstnih prizorov, ugovore in negodovanja. Prizor smrtnih obsodbe z množico fotografov, izvajanje medicinskih poskusov na živalih, posilstvo, zatem množično pobijanje živali, pričevanje o pedofiliji in podobno. Ne želimo se spuščati v komentiranje navedenih in drugih podobnih prizorov, saj bi s tem odprl večno razpravo o tem, če je vse to primerno za javno prikazovanje ne glede na resničnost dogodkov, če pa se to že zgodi, kaj ni to v nasprotju z dobrim okusom in našimi predstavami o tem, kakšni naj bodo televizija, film, gledališče, v nekem smislu tudi književnost. Pomenljivo je, da so vsi štirje večeri znanega zvezdnika doživeli zares velik odziv in da so po mnenju mnogih izvedencev doživeli takšen uspeh tudi zaradi vključenih spornih prizorov.

Na vso zadevo se mi zdi najbolj gledati z njene pozitivne strani. Po tem prepričanju obstaja v nas dragocen dar nagnjenja do resnice oziroma do vsega, kar se v resnici dogaja. S tega vidika je bil namen programa, kot so si ga zamislili Celentano in njegovi sodelavci, prav vzpostavitev ravnotežja med za-

EKSPLOZIVNI KAVKAZ

VIDA VALENČIČ

Kavkaz je že desetletja v primežu hudega nemira. Popolna nestabilnost, obupne življenjske razmere, trenja in spori v vodstvu, nikoli pozabljene, predvsem pa nikoli zaključene vojne, ki onemogočajo, da bi to področje zaživel. Ena takih držav je Armenija, ki je pred tednom dni brutalno stopila v svetovno medijsko ospredje zaradi akcije, ki bi bila vredna najbolj klasičnega scenarija hollywoodskega akcijskega filma: skupina ugrabiteljev je vdrila v parlament ter hladnokrvno umorila premiera in drugih osem vodilnih armenskih politikov. Vsako dejanje si je treba razlagati, upoštevajoč širše ozadje in tudi tako dejanje, ki je nedvomno slonelo na dobri meri nepriselnosti, ima svoje logične povezave. V prvi vrsti gre za poskus destabilizacije v času, ko se je tradicionalno trenje med Armenijo in Azerbajdžanom zaradi spornega področja Nagorno Karabakh - Gorski Karabakh - nekoliko umirilo in je država pokazala pripravljenost do konkretnega reševanja problema. Huda destabilizacija je razvidna tudi v golem podatku: v zadnjih petih letih so se armenski volilni sedeži že petkrat napolnili, država pa je predvsem zašla v kronično ekonomsko krizo, iz katere se ne more izvleči. V zadnjem desetletju je Armenija

izkusila vse možno: v letu 1988 vojno s sosednjim Azerbajdžanom zaradi Gorskkega Karabakha, ki je uradno azerbajdžanski, naseljen pa je z Armenci; vojna je pomenila 35.000 mrtvih in kot posledico embarga s strani Azerbajdžana in kasneje Turčije. Istega leta je Armenija doživela hud potres, kateremu so sledila neizprosna leta brez vode in plina, z elektriko in kruhom v odmerjenih količinah, pa še zaprtje tovarn in industrijskih obratov. V tako brezupnih situacijah je edina rešitev tužina: v tem primeru je bila Rusija. Armenija šteje danes skoraj štiri milijone prebivalcev, ravno toliko jih živi v tujini.

Tragika države je v tistih dveh milijardah dolarjev, ki so jih v prvi vrsti ZDA dodelile Armeniji v zadnjih desetih letih. Denar je, kot v večini takih primerov, šel direktno v žep skorumpiranega vodilnega sloja in njegovih mafijaških prijateljev. V Erevanu, armenski prestolnici, rastejo vedno nove igralnice, ki so neobhodno potrebne za vedno večje pranje umazanega denarja.

Eden najbolj kočljivih problemov za to kavkaško državo v obsegu štirih domovnih ponosnih narodov - Azerbajdžana, Irana, Turčije in Gruzije, je sporni zemeljski pas, katerega deli z bližnjim Azerbajdžanom.

STRAN 16

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGISA

IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMIAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

FC

INTERVJU / IGOR TUTA

SLOVENSKI RADIO IN TV PRI NAS

DRAGO LEGIŠA

Ko si pred toliko leti prvič prestopil prag radijske palače RAI v Trstu, je stanje gotovo bilo precej drugačno od današnjega. V čem se stanje predvsem razlikuje od tistega, kakršnega si našel pred toliko leti?

Najprej se Vam najlepše zahvaljujem za čestitke ob imenovanju na odgovorno mesto. Tudi sam upam, da bom v redu in odgovorno opravil nove obveznosti in nove naloge, ki so precej različne od dela, ki sem ga opravljal na radiu Trst A od leta 1970, ko sem nastopil službo najprej kot odgovoren za snemanje oddaj in nato kot programist-režiser. Res so se v teh letih stvari močno spremenile. Ustanova RAI je takrat še imela monopol nad radijsko in televizijsko službo in je imela močno centralistično strukturo. Razen nekaterih posameznih oddaj (npr. *Pod famim zvonom*) je bilo treba vse sporede pripravljati v naših uradih in radijskih studijih. Po reformi RAI-a leta 1978 so se stvari spremenile in tudi mi smo se lahko bolj neposredno približali dogajanju v vsakdanjem življenju. Kot javna služba smo vedno bolj pazili, da so prišle do izraza vse komponente naše raznolike družbene stvarnosti. In končno se je v zadnjih petih letih naše delo razširilo tudi na slovenske televizijske programe. V vseh teh letih se je močno prenovilo osebje programskega oddelka. Še danes se s hvaležnostjo spominjamo vseh, ki so s svojo profesionalnostjo, razpoložljivostjo in zavzetostjo pripomogli, da so ljudje to stran in onstran državne meje vzljubili in radi poslušali naše oddaje. Tudi za nas, ki smo prišli kasneje, je njihov zgled bil dragocena šola za nadaljevanje Radia Trst A.

Pokojni prof. Josip Tavčar, ki je tudi sam bil pisec (in sicer dober) ter veliko sodeloval z našim radiom, mi je večkrat dejal, kako je za poslušalce v našem zamejstvu po njegovem zelo važno, da se sliši slovenska beseda. To pomeni, da bi morali govorjeni sporedi imeti prednost pred drugimi, na primer glasbenimi. Kaj o tem misliš?

Mislim prav isto kot prof. Tavčar. Smisel slovenskih oddaj javne ustanove RAI je predvsem ta, da skrbimo za slovenski jezik, za utrjevanje in ovrednotenje kulturne stvarnosti naše narodnostne skupnosti in da smo po svojih močeh eno izmed njenih kulturnih središč. Zato smo in bomo tudi v bodoče posvečali posebno pozornost čistosti slovenskega knjižnega in pogovornega jezika. Mislim, da je v današnjem času, ko se žal tudi v slovenskih krogih premočno vsiljuje jezik večinskega naroda, ta naloga še večja in pomembnejša. Pri tem pa ni nujno, da bi jemali prostor drugim oblikam kulturnega izražanja, kot so resna glasba, zborovski nastopi, dramski sporedi, otroške oddaje in tudi slovenska lahka glasba. Gotovo se ne bomo odpovedali niti narečnemu pogovoru Benečanov in Režijanov. Prav tako se mi zdi prav, da bi v manjši meri še naprej poročali o zanimivih pobudah italijanske in fur-

Po upokojitvi dr. Filiberta Benedetiča, ki je bil ravnatelj programskega oddelka Radia Trst in nato tudi slovenske televizije RAI, je njegove dolžnosti, kot smo v našem časniku že poročali, prevzel Igor Tuta. Ta je vso svojo več kot četrstoletno "kariero" naredil v programskem oddelku slovenskega tržaškega radia in je gotovo njegov odlični poznavalec. Ko mu ponovno iskreno čestitamo za imenovanje, mu tudi želimo, da bi pri opravljanju novih odgovornih nalog imel veliko uspeha in osebnega zadoščenja. Naprosili smo ga za pogovor, na kar je rad pristal.

lanske kulturne stvarnosti, pa še o dogajanju v Sloveniji (s posebnim ozirom na bližnjo obmejno stvarnost) in na Koroškem.

Ko že omenjamo govorjeno besedo, moramo povedati, da pogosto slišimo z raznih strani, da je slovensščina na našem radiu danes slabša, kot je bila pred desetletji. Prav gotovo si tudi sam slišal kaj podobnega. Kateri je po tvojem glavni vzrok za manjšo kakovost našega materinega jezika?

Tudi sam sem mnenja, da je kakovost današnjega pogovornega in celo pisanega slovenskega jezika slabša kot pred leti. Sicer pa je dovolj, da prisluhnemo pogovoru na cesti in celo po šolah in prosvetnih ustanovah. Na to gotovo vplivajo pritisk večinskega okolja, vdor italijanske televizije v vse naše domove ter nevidnost TV Slovenije na marsikaterem območju našega zamejstva. Glede uporabe slovensščine se pozna šibkejša pripravljenost tistih, ki opravijo slovenske šole. To smo opazili tudi pri našem delu, kjer je treba zaradi obilice dela pri oddajah imeti dobro slovensščino že v podzavesti. Tudi v uredništvo programskega oddelka prihajajo priporočila, naj pazimo na lepo slovensščino in to tudi stalno priporočamo svojim kolegom in sodelavcem. Res je pa tudi, da imamo danes veliko več neposrednih oddaj s telefonom in je težko v naprej preveriti, kakšno obliko bodo imeli razni pogovori.

Kateri so bili glavni mejniki v obdobju, ki si ga preživel na radiu?

Že prej sem omenil, da sem začel pred tridesetimi leti kot sonorizator raznih oddaj. Iz tistega prvega obdobja se rad spominjam niza *Radio za šole*, raznih otroških sporedov, kot je bila priljubljena oddaja Krasulje Simoniti *Pisani balončki* in prav tako priljubljena Bednarikova *Pratika*. Za vse moje delo na radiu je bilo v tistem času izjemnega pomena sodelovanje z režiserjem Giorgiom Pressburgerjem zaradi njegovih neverjetnih izkušenj in odličnega poznavanja radijskega medija. Drugo obdobje, ki je zaznamovalo moje dolgoletno delo, se je začelo takoj po reformi, ko smo se odločili, da ne bomo samo poročali o Gorici, Benečiji, Režiji in Kanalski dolini, ampak naj ljudje sami spregovorijo o svoji stvarnosti. Upam si trditi, da je bil to za doberšen

del naših poslušalcev kakovosten preskok. S pomočjo naših oddaj smo vsi začeli bolje spoznavati celotno narodnostno skupnost v Italiji. S to izbiro, ki nas še danes zavezuje in ji posvečamo posebno pozornost, smo tudi povečali število naših poslušalcev. Radi nam prisluhnejo tudi ljudje, ki so se izselili iz svojih krajev v Furlanijo in celo v Benetke in Bologno. Potem bi omenil vse večje in tesno sodelovanje z Radiom Slovenija in s Koprom, bodisi kar zadeva izmenjave sporedov in skupnih oddaj (pomislimo le na skupen projekt realizacije Božanske komedije; nekaj podobnega pripravljamo zdaj za 200-letnico Prešernovega rojstva). Od takrat, ko so nam iz Rima sporočili, da ne smemo imeti nobenega stika z Ljubljano in Koprom, so se stvari očitno močno spremenile. In končno gre kot mejnik omeniti tudi začetek slovenskih televizijskih sporedov pred petimi leti. Kljub pomanjkanju osebja in z omejenimi tehničnimi in finančnimi sredstvi si upam trditi, da so te oddaje, in sicer TV poročila in programski sporedi od nedeljah in praznikov z vsakodnevnim *Kotičkom*, veliko boljše, kot smo si jih zamišljali v začetku. In upam, da bomo v bodoče še kaj izboljšali.

Kako je zdaj z dramskimi sporedi? Kot se spominjamo, je nekoč obstajal Radijski oder, nato pa so po našem radiu nastopali člani SSG. Se je v tem pogledu kaj spremenilo?

Ne, ni bistvenih sprememb. Spremenili so se le upravno organizacijski odnosi. V prvih desetletjih po vojni sta Radijski oder in posebno prof. Jože Peterlin opravila neprecenljivo delo, da sta po valovih Radia Trst A posredovala našim domovom na stotine del iz slovenske, svetovne in otroške književnosti. Nekatere izmed teh enkratnih posnetkov predvajamo poslušalcem še danes. Od kar Radijski oder, ki je privatna ustanova, ni mogel več snemati v naših studijih, sodelujemo z njimi na drugačen način, tako da odkupujemo od njih že posnete dramske sporede. Se enkrat pa bi rad poudaril zasluge, ki jih ima ta ustanova v kulturnem življenju naše skupnosti bodisi zaradi dramske ponudbe bodisi zaradi jezikovne in igralske vzgoje številnih mladih ljudi. Seveda sodelujemo že vrsto let tudi z igralci in režiserji SSG ne samo z radijskimi igrami, ampak z vsemi oddajami, kjer so predvidene igralske vloge.

Radio Trst je bil gotovo pomemben spodbujevalec slovenskega kulturnega ustvarjanja v zamejstvu, o čemer priča bogata bera publikacij. Misliš, da se bo takšna tradicija nadaljevala?

Res je, da je na podlagi naših oddaj nastalo že kar veliko knjig in publikacij od prve leta 1952 z naslovom *Radijske pravljice*. Med knjigami bi omenil predvsem *Glas v... etru* kolegice Lide Turk ob 40-letnici radia in prav tako njeno knjigo *Radio Trst A ob 50-letnici*. Ob tem pa res veliko število knjig zgodovinskega, jezikovnega in literarnega značaja. Pri takih dragocenih publikacijah bomo vsekakor radi sodelovali tudi v prihodnje, čeprav sami ne moremo tiskati različnih knjig. Vsekakor pa vem, da sta v pripravi dve novi knjigi, ki sta nastali zaradi naših oddaj. Poleg tega bi rad omenil, da smo v zadnjih letih izdali tudi nekaj zvočnih kaset in dve CD plošči, *Galusovo zvočno bogastvo* in *Stezice s pesmimi zbora Hrast*. Tudi s temi pobudami bomo nadaljevali.

Kako je s poslušanjem radia glede na čedalje večjo konkurenco s televizijskim medijem? Svoj čas je bila o tem opravljena anketa, o verodostojnosti njenih podatkov pa sem si tedaj kot radijski časnikar dovolil javno podvomiti, ker je anketa bila po mojem pomnjkljivo nastavljena.

Zadnja raziskava o poslušanju radia Trst A je bila pred petnajstimi leti in jo je izvedla družba Doga za italijanske in slovenske oddaje v naši deželi. Že to kaže, da je bila preširoko nastavljena, in se strinjam, da ni bila zelo zanesljiva. Vendar druge nimamo. Prav v tem času si prizadevam, da bi izpeljali s pomočjo SLORI-ja raziskavo o poslušanju samo slovenskih oddaj. Težave so samo finančnega značaja, ker take raziskave veliko stanejo. Glede števila poslušalcev našega radia bi rekel, da je televizija konkurenčna le zvečer, ko mi ne oddajamo.

Kot znano, je tvoj predhodnik, dr. Benedetič, pripadal vodilnemu osebju družbe RAI, medtem ko si ti, kot mi pravijo, le vršilec dolžnosti ravnatelja. To pomeni, da je z odhodom dr. Benedetiča nastalo stanje, kakršno je v časnikarskem oddelku vladalo do imenovanja Saše Rudolfa za glavnega urednika, do česar je prišlo šele pred nekaj leti. Med Benedetičem in teboj je glavna razlika v tem, da si ti odvisen od direktorja sedeža, medtem ko je bil tvoj predhodnik neposredno odvisen od Rima. Priznana mu je bila torej bistveno večja avtonomija, tudi in predvsem v finančnem pogledu. Zdaj pa ima pri vsaki zadevi verjetno odločilno besedo direktor sedeža, ki ni "naše gore list". Ali se ti ne zdi v tem precejšnje nazadovanje?

Vlogo poverjenega ravnatelja sem opravljal od novembra lani do letošnjega marca, ko sem prejel imenovanje za ravnatelja slovenskih radijskih in televizijskih programov, in sicer z istimi nalogami in istimi

finančnimi pooblastili, kot jih je imel pred mano dr. Benedetič. Zaradi letošnjih bistvenih sprememb v organizaciji ustanove RAI imam celo več samostojnosti, ker sem glede programiranja neposredno odgovoren direktorju druge divizije RAI-a v Rimu, kamor spadajo slovenski sporedi. Direktor sedeža vodi predvsem ves upravni, finančni in tehnični del, zato so tudi vse naše oddaje odvisne od razpoložljivosti sredstev in od nadzora nad pravnim vodenjem postaje in novimi nastavitvami. Razlika med mano in dr. Benedetičem je predvsem v statusu ravnatelja.

STRAN 16

PREJELI SMO

"VIDEZ IN RESNICA O VLOGI MEŠANE ITALIJANSKO-SLOVENSKE ZGODOVINSKE KOMISIJE"

V zvezi s spodaj omenjenim člankom z dne 21. oktobra t.l. smo prejeli dopis, ki ga v celoti objavljamo. (Ured.)

Pod tem naslovom je v Novem glasu dne 21. oktobra 1999 g. Milan Gregorič obtožil državnega sekretarja ministrstva za zunanje zadeve g. Franka Jurija sprenevedanja ali celo laži glede odnosa Italije do dela mešane kulturno-zgodovinske komisije. Gregorič zapiše: "Ali ne ve, kaj se dogaja s komisijo in njenim poročilom, ali pa to ve in nam spet sadi rožice" ter od Jurija zahteva "malo več resnicoljubnosti" in "malo več spoštovanja do javnosti in samega sebe". Iz neizbranih besed sklepam, da g. Gregorič ne gre toliko za informacijo o delu komisije, kakor zveni v naslovu dopisa, kolikor za napad na g. Jurija. Čeprav nisem poklicana za zagovornico g. Jurija in vprašanje o delu komisije ni namenjeno meni, soprodsednici te komisije, moram pojasniti naslednje: Italija je podprla delo komisije, ko je z imenovanjem nadomestnega člana in soprodsednika omogočila obnovo njenega dela. Po dveh letih in pol zaostaja, ki so ga povzročili odstopi, ne samo na italijanski strani, in dolgotrajne birokratske procedure v vladnih organih, je slovensko-italijanska kulturno-zgodovinska komisija obnovila svoje delo. Oktobra t.l. se je namreč v novem sestavu sestala v Gorici, v naslednjih mesecih pa jo čaka zadnja faza usklajevanja besedila osnutka sklepnega poročila. Ali bo poročilo objavljeno in kdaj, je stvar odločitve obeh vlad. Na dvojezično objavo vsega gradiva, ki je nastalo s trdim delom obojih članov komisije in ki se meni osebno zdi najbolj smiselna, bodo morali pristati in pri njej sodelovati vsi avtorji, kar bo spet terjalo čas in potrpljenje zainteresiranih. S to izjavo v ničemer ne nameravam spodbijati mnenja prof. Pirjevca, ki ga je g. Gregorič izrabil za obtožbo g. Jurija. Prof. Pirjevec ima pravico sklepati na osnovi lastnih informacij, mnenje pa še ni uradna trditev ali obtožba, da bi jo moral nekdo "uradno preklicati", kakor pričakuje g. Gregorič.

DR. MILICA KACIN WOHINZ

3

ČETRTEK
4. NOVEMBRA
1999

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA OB BOGOSLUŽNIH BERILIH V LITURGIČNEM LETU A

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

ZVONE ŠTRUBELJ

32. NAVADNA NEDELJA

Takrat bo nebeško kraljestvo podobno desetim devicam, ki so vzele svoje svetilke in šle ženinu naproti. Pet izmed njih je bilo nespametnih in pet preudarnih. Nespametne so vzele svoje svetilke, niso pa s seboj vzele olja. Preudarne pa so s svetilkami vred vzele v posodah olje. Ker se je ženin mudil, so vse podremale in zaspale. Opolnoči pa je nastalo upitje: "Glejte, ženin! Pojdite mu naproti!" Tedaj so vse device vstale in pripravile svoje svetilke. Nespametne so rekly preudarnim: "Dajte nam svojega olja, ker naše svetilke ugašajo!" Toda preudarne so odvrnile: "Verjetno ga ne bo dovolj za nas in vas. Pojdite raje k prodajalcem in si ga kupite!" Medtem ko so šle kupovat, pa je prišel ženin, in tiste, ki so bile pripravljene, so šle z njim na svatbo in vrata so se zaprla. Pozneje so prišle še druge device in govorile: "Gospod, gospod, odprj nam!" On pa je odgovoril: "Resnično, povem vam: Ne poznam vas!" Bodite torej budni, ker ne veste ne dneva ne ure! (Matej 25, 1-13)

TIHO IN BUDNO ČAKATI GOSPODOVE POMOČI

Že kar nekaj let poslušamo na različnih radijskih postajah v različnih jezikih, tudi v slovenščini, pesem: "Ne skrbi!" V angleškem originalu se glasi: "Don't worry, be happy" (ne sekiraj se, bodi srečen). Močan ritem, ki poslušalca vzpodbuja in tudi vznemirja, ga po svoje tudi raztresa in zabljuje v nekakšen idiličen sen po sreči, daleč od vseh skrbi in problemov. To je tipičen klic k umiku iz stvarnosti, kakršnega omogočijo tudi lahka mamila: travca, joint, marihuana, ekstazy itn. Pozibavanje v praznem naročju brezskrbnosti. Lepo za trenutek. In potem? To naročje je brez rok in brez temelja. Ko potem treščiš na trdna tla? Takrat se začnejo problemi.

Kako zelo drugačno je bilo vabilo Terezije Avilske, ki prav tako kot pesem *Ne skrbi* vabi k pozibavanju v trdnem in varnem naročju. Nekako takole pravi: "Nič naj te ne vznemirja, nič naj te ne žalosti, vse mine, Bog pa ostane. Kdor ima Boga, mu ničesar ne manjka, Bog sam mu zadostuje." Taka spokojnost vlada za zaprtimi vrati poročnega slavlja, ki ga Jezus opisuje v priliki o desetih devicah. Ženin je prišel opolnoči, ko je spanec najgloblji in najbolj trden. Tiste, ki so bile pripravljene, so šle z njim na svatbo in vrata so se zaprla. Za zaprtimi vrati vlada veselje, družabnost, petje, prijateljstvo, intimnost. Slavje poteka v razsvetljeni poročni dvorani. Zunaj pa je tema, trdna noč, razočaranje, grenkoba in praznina, strah, priokus smrti. Vsa luč je znotraj, kjer je tudi življenje, družabno in odrešeno veselje. Tako svetlo, varno, veselo, ljubko in prijateljsko je, ker je tam Bog. Bog v podobi ženina. Kristus kot luč sveta. "Dokler sem na svetu, sem luč sveta" (Jn 9,5).

Evangelist Janez je zapisal: "Bog je luč in v njem ni nobene teme" (1 Jan 1,5). Bog je v Kristusu, ženinu človeške duše, postal luč. Postal je človekovo sonce. Človek je lahko le luna, ki svetlobo dobiva od sonca. Luna ima svetlo in temno stran. Svetla stran je človek, ožarjen z žarki Božje milosti, Božjega sonca. Temna stran meseca je človek, ki nikoli ne bo do konca spoznal sam sebe. Nihče ne more izmeriti svojih globin in posvetiti v skrito stran svoje biti. Človek je le človek. Ni on sonce. Svetlobo prejema od izvira luči, od Boga.

Pot do človekove notranje luči, do Boga, do rojstva v Bogu, pa je kakor pot desetih devic iz prilike. Potrebno je imeti olja. Budnost, dejavno pričakovanje, pripravljenost in osebnostna zavzetost so kakor olje, ki zagori v plamen ljubezni. Ta plamen gori potihem, a vztrajno. Prav tako, kot pravi Terezija Avilska: z gotovostjo in trdnostjo, kajti "kdor ima Boga, mu ničesar ne manjka, Bog sam mu zadostuje." Ali pa kakor v noči preizkušnje piše svetopisemski avtor Žalostink: "Gospod je moj delež, pravi moja duša, zato upam vanj. Dober je Gospod njemu, ki ga čaka, duši, ki ga išče. Dobro je tiho čakati Gospodove pomoči" (Žal 3,17-26). Psst!

MODROST PROFESORJA ULIPISPIRUSA - P. ŠPIDLIKA

VSE, KAR NAS OBDAJA, JE ŽIVO

DANIJEL DEVETAK

Kako približati otrokom in mladim življenjske resnice in verske vrednote? Že od začetka časov so se s tem vprašanjem ukvarjali filozofi, književniki, pedagogi in ne nazadnje starši. Brez dvoma je eden najbolj neposrednih načinov uspešnega posredovanja osnov iz duhovnega sveta pripovedovanje zgodbe; to je dobro vedel tudi Kristus, ki je svojim - odraslim - učencem in iskalcem pravega človeškega in božjega obličja pripovedoval zgodbe o dveh bratih, o ljuljki, o pticah pod nebom, o čredi sto ovac, o drahmi... Tako pripovedovanje je sveže, predvsem pa ni moralistično in pridigarsko. Spomin na zgodbo se za vedno vtisne v srce kot otroška pravljica, ki jo poslušal otrok v varnem materinem naročju; tudi zato, ker gre za ljubeč odnos med pripovedovalcem in poslušalcem, je sporočilo, skrito med vrsticami, takoj nedvoumno in jasno; iz njega se sama po sebi izlušči odločitev za dobro proti zlemu, za pravičnost proti krivici, za ljubezen proti sovraštvu.

Knjigo takih zgodbic je pri založbi Lipa v Rimu pred dve letoma napisal strokovnjak za vzhodno krščanstvo in priznani teolog češkega rodu Tomáš Špidlík; da bi delo v polnosti užili tudi Slovenci, pa je naša dragocena primorska založba Ognjišče iz Kopra izdala lep slovenski prevod v lanskem letu z naslovom *Profesor Ulipispirus in druge zgodbe*. Knjižico jenati-

snila Grafika Soča v Novi Gorici, v naš jezik pa sta jo preli-la Matej Leskovar in Katarina Kompan. Patra Špidlíka kot plodnega avtorja že več desetletij zaznamuje velika ljubezen do literature, ki se kaže v izredni sposobnosti živahnega pripovedovanja, pa tudi ljubezen do ljudi, ki jim želi posredovati bogato svetovno zakladnico, saj jo navdihujejo temeljne življenjske resnice. Kdor pozna p. Špidlíka in prebere prvo zgodbo z naslovom *Kako je profesor Ulipispirus našel jezik*, ki so ga vsi razumeli, bo kmalu razumel, da je junak pravljice sam avtor, učenjak, ki pozna številne sodobne in antične jezike, in vendar, kot izvemo iz zgodbe, je zelo užalosten, ker je to, kar govori, mnogim "španska vas". Žalosti ga dejstvo, da govori v prazno. Zato si je hotel junak pravljice izmisliti nov jezik, ki bi ga vsi razumeli. V treh letih študijskega dopusta med tisoči listov in slovarjev je končno našel jezik, ki ga razumejo vsi ljudje in živali. Ko ga je svečano predstavil pred senatom akademije, so z dolgočasni poslušalci drug za drugim zapustili predavalnico, kjer je profesor ravnodušno nadaljeval razlago dolgo v noč, dokler ga ni, "pootročenega starčka, ki je govoril sam s seboj," odpeljal rešilec. Nihče ni vedel, kaj naj stori; ko ga je kdo nagovoril, se mu je zmračilo obličje in z orsotnim pogledom se je zazrl v praznino. Tako je svet kmalu pozabil na profesorja Ulipispirusa. Ko pa je nekega dne sedel na štoru sredi otrok,

ki so se razposajeno igrali, ga je iz globokega sna prebudila mala ljudmila, ki mu je rekla, da ga ima rada. Srce se mu je ogrelo kot po dolgem hladu. To je bilo odkritje! Stekel je na univerzo, sklical študente in senat ter naznanil: "Našel sem jezik, ki ga vsi razumejo. Vsem recite: »Imam vas rad.«" Tako je imel profesor Ulipispirus predavanje, ki so ga razumeli vsi: učenjaki, študentje in tudi hišnik. Pravzaprav, se končuje zgodba, ni odkril nič novega, "ampak samo nekaj, kar je bilo že dolgo znano." V tej resnici se skriva modrost p. Špidlíka, ki se zna s ponižnostjo približati prav vsaki osebi; vsakomur zna na čudovit in svež način z vedrino in navdušenjem predočiti še najgloblje resnice naše vere in sploh bivanja. Kako to dela? Verjetno tako, da se pred vsako izrečeno besedo najprej zavestno odloči, da ima poslušalca preprosto - rad.

Tudi druge zgodbe so privlačne, tako da jih bralec požre v eni sapi. Pisane so kot pravljice, ki smo jih vsi vajeni: dogajajo se v brezčasju, junaki so v glavnem tipizirane osebe s stalnimi značilnostmi (vitezi, čarovnice, kraljične, zmaji, govoreča drevesa), pogosto nastopajo magična številka (3, 7, 12...). Pravljica o knežni Duši nas uči, da je človeška duša najlepša med vsemi stvarmi; šele ko se zave svoje notranje lepote, je njeno veselje neizmerno. Tri male koze nas učijo, da s hudobnimi mislimi ne smemo niti začeti razpravljati in se moramo učiti razlikovati glas do-

PROFESOR ULIPISPIRUS
IN DRUHE ZGODBE

brega od glasu zlega. Mladi vitez Jurij je spoznal, da zmaj prebiva v nas in ne zunaj nas. Tri drevesa nas učijo, da je treba v življenju s ponižnostjo in v tišini graditi trdne temelje, ki končno najdejo izvir Božje milosti. Pojoča smreka nam podarja veliko resnico, da na svetu nihče ne rase zaman. Zgodba o dveh potočkih nas nagovarja, da "življenje je darovanje. Zadržati zase pomeni umreti." Skesana čarovnica pa razodeva, da kesanje odpira pot ljubezni. Gozdarjev sin Stanislav nas uči, da je treba z notranjimi očmi prodreti pod skorjo stvarstva in iskati notranji blišč vsega; samo tak pogled lahko uzre "ljubezen, ki prežema vesolje". Itd. itd.

Na koncu knjižice je urednik pri Ognjišču Božo Rustja prispeval zapis o svojevrstnem liku p. Špidlíka, o srečanju z njim, o tem, kaj pravi o avtorju p. Marko Rupnik, pa tudi o avtorjem poslanstvu v študijskem Centru Aletti.

Drobna knjiga ima jasno sporočilo: vse, kar nas obdaja, je živo in nam lahko spre govori. Konec koncev se vsak dan dogajajo čudeži za tiste, ki jih zna videti z očmi otroka v materinem naročju.

NOVO PRI ZALOŽBI DRUŽINA

JEZUSOV LIK IN SLOVENSKI LJUDSKI PASIJON

Družina je pred kratkim izdala dve knjigi, ki ju je vredno pobliže pogledati. Prva je *Jezus*, podnaslov knjigi je *2000 let zgodovine vere in kulture* in je sad dela različnih avtorjev, saj gre za prevod iz nemškega izvirnika; druga pa *Zlati Očenaš* Zmage Kumer, *slovenski ljudski pasijon*.

Knjigo *Jezus* je napisalo več poznavalcev cerkvene zgodovine, teologov in zgodovinarjev. Avtorji so S. Averincev, D. Flusser, B. Forte, I. F. Gorres, G. Gutiérrez, M. Jepsen, A. T. Khoury, H. Kung, C. M. Martini, C. Schönborn in W. Ziehr. V lepo slovenščino je knjigo preli Marko Urbanija, lektorsko delo je opravila Vida Frelih. Knjiga predstavlja Kristusa na nov način, saj je v njej enajst tematskih prispevkov izpod peres mednarodno priznanih strokovnjakov, ki osvetlujejo vidike, pomembne za razumevanje Jezusa iz Nazareta: Jezus v eku menskem izročilu zahodne in vzhodne Cerkve; Jezus in

nekrščanske vere; Jezus Jud in prerok v Koranu, Jezus in ženske; Jezus v teologiji, ljudski pobožnosti, osebnem duhovnem življenju vernih. Dvajset dvostranskih prilog pa še pogloblja posamezne teme in nazorno podaja njihove osrednje vidike. Jezus je v knjigi vedno predstavljen tudi v podobah iz vzhodne in zahodne cerkvene zgodovine, iz svetovnelikovne umetnosti, pozabljen pa ni niti ljudska umetnost. Knjiga *Jezus* skuša podati odgovor na temeljno vprašanje: Kdo je sploh bil Jezus, ki ga imamo kristjani za Odrešenika, za Božjega Sina, Judje in muslimani pa za preroka? Kdo je bil Jezus, ki je tako močno razdelil duhove v zgodovini in jih še danes deli? Kdo je bil človek iz Nazareta, ki je v triletnem delovanju obrnil svet in ga spremenil za vedno, saj se je v civiliziranem svetu začelo štetje let prav z njegovim rojstvom?

Zmage Kumer pa je napisala knjigo *Zlati Očenaš-Slo-*

venski ljudski pasijon, oblikoval jo je Sine Kovič, fotografije je prispeval Marjan Smerfje, izbor slik pa je opravil Ferdo Šebrelj. Avtorica je posvetila knjigo "vsem slovenskim medvojnim in povojnim mučencem v spoštljiv spomin v letu obiska papeža Janeza Pavla II. v Sloveniji." V uvodu piše avtorica, da je v slovenskem ljudskem izročilu pod imenom *Zlati Očenaš* v bistvu splet pesmi ter apokrifnih molitev, ki opisujejo odrešenjsko trpljenje Jezusa Kristusa, in to v skladu z evangelijskim izročilom in ljudsko domišljijo. Gre za izbor pesmi, ki so "v preteklosti imele svoje mesto zlasti v postnem času, ko naj bi se izogibali veselih, ljubezenskih in sploh takih, ki bi motile spokorno vzdušje postnih tednov." Gre torej za izbor pesmi in apokrifnih molitev (apokrifen pomeni neprav, skriven), ki so bile del slovenske ljudske zavesti in vere. Zmage Kumer v uvodu tudi pravi, kako so ob koncu 19.

stol. na Slovenskem začeli zbirati ta besedila. V uvodu piše o samem izročilu *Zlatega Očenaša*: "Korenine apokrifne molitve, ki ima za vsebino Kristusovo trpljenje, segajo v srednji vek, ko je splošna zavest grešnosti vedno bolj napredovala in terjala spokornost. To pa naj bi zbuvalo ali podpiralo premišljevanje. Odrešenikovega trpljenja." Dalje avtorica pove tudi, da je "apokrifna molitev, imenovana *Zlati Očenaš*, ena pomembnih sestavin nabožnega pesemskega izročila na vsem slovenskem etničnem ozemlju in značilen izraz na podobi slovenske duhovnosti."

Ko bo bralec vzel v roke knjigo molitev in pesmi o trpljenju Kristusa na Golgoti, ki so jih molili naši predniki, bo začuden nad bogastvom izrazov za trpljenje Jezusa slovenskih ljudi, nad globoko vero, ljudskim usmiljenjem in podožvljanjem Kristusovega trpljenja za nas. Starejši ljudje se bodo tudi sami spomnili nekaterih molitev, ki so jih molili ali peli v mladosti, a so danes zvečine odšle v pozabo. Zato je prav, da so zbrane v knjigi *Zlati Očenaš*. JUP

ZGODOVINSKI PODPIS V AUGSBURGU

CERKVE NA POTI SPRAVE

JURIJ PALJK

V soboto, 30. oktobra, so v Augsburgu na Bavarskem v Nemčiji evangeličani in katoličani po skoraj petsto letih medsebojnih večjih in manjših razhajanj podpisali skupno izjavo-teološki dokument "o doktrini upravičenja", ki ga je sveti oče Janez Pavel II. pozdravil kot "mejnik na nelahki poti vzpostavitve popolne enotnosti med kristjani."

Predstavniki Vatikana in Luteranske svetovne zveze so torej v Augsburgu svečano podpisali izjemno važen teološki dokument tik pred tretjim tisočletjem, kar si je srčno želel papež Janez Pavel II., ki si od samega začetka svojega poslanstva na čelu katoliške Cerkve zadal cilj, da bo v tretje tisočletje privedel tako katoliško Cerkev, ki bo spravljena z drugimi kristjani. Morda bo sedaj kdo pomislil, da mu to še ni uspelo, kar je mogoče celo res, kot pa je tudi res, da je sedanji papež na ekumenskem področju zbliževanja protestantskih, pravoslavnih Cerkva in katoliške Cerkve napravil izjemne korake, da bi kristjani postali eno v Enem.

Sveti oče Janez Pavel II. si je že leta 1994 v enem od svojih apostolskih pisem (Bližajoč se tretjemu tisočletju) zaželel, da bi "kristjani mogli proslavljati veliki jubilej, če že ne popolnoma združeni, pa vsaj bolj blizu premostitvi razdelitev drugega tisočletja."

Podpisnik: luteranski škof Krause in kard. Cassidy

Skupni cerkveni dokument luteranov in katoličanov je zato sveti oče označil tudi kot "povod za hvaležnost".

Nadaljeval je takole: "Omenjeni dokument predstavlja zanesljivo podlago za nadaljevanje teološkega raziskovanja na teološkem področju in premagovanje težav, ki na njem še vedno obstajajo. Papež meni, da smo kristjani "zelo blizu popolni premostitvi razkolov drugega tisočletja."

478 let po tem, ko je katoliška Cerkev izobčila reformista in ustanovitelja nemškega protestantizma Martina Lutra, sta v Augsburgu dokument na poti sprave med protestanti in katoličani podpisala predsednik Papeževega sveta za prizadevanje za dosseg zedinjenja kristjanov kardinal Edward Cassidy in predsednik Svetovne luteranske zveze Christian Krause. Svečanosti so se udeležili več kot tisoč predstavnikov pro-

testantskih Cerkva in katoliške Cerkve kot tudi predstavniki drugih krščanskih Cerkva in laični opazovalci. V svojem nagovoru je predsednik Svetovne zveze luteranov Krause dejal, da "je še veliko težavnih vprašanj, ki zahtevajo pozornost in jasnost". Kardinal Cassidy pa je povedal, da je dan podpis dokumenta "zgodovinski dan za sodobno ekumensko gibanje, saj pomembno zbližuje kristjane luteranskih Cerkva in katoliške Cerkve k edinosti Kristusovih privržencev. Krščanski nauk - doktrina upravičenja - je namreč srce krščanske vere. Prav različne razlage tega temeljnega krščanskega nauka so privedle do razprtij in končno do reformacije same."

Skupno izjavo o "nauku upravičenosti" so podpisali v augsburški katedrali in je sad dolgotrajnega dela in pogajanj teologov, ki so na tem dokumentu delali nad trideset let.

Dokument ne odpravlja v celoti razlik med Cerkvami, saj obstajajo še naprej razhajanja med katoliško in protestantsko Cerkvijo, in to predvsem na področju razumevanja Cerkve in duhovniškega poklica. Nov dogovor med katoliško in luteransko Cerkvijo pa priznava pravico Cerkva do "različnega izražanja resnice vere". V skupni izjavi je tudi zapisano, da Bog sprejema človeka in mu poklanja dar Svetega Duha, ki navdihuje k dobrim delom in to le prek milosti in vere v Kristusa Odrašenika, ne pa na podlagi človekovih zaslug.

Podpis skupnega dokumenta med luterani in katoličani je spremljala tudi na zunanji vidna izjemna simbolika, saj so v katedralo v Augsburg odšli prvič po skoraj petsto letih skupaj v procesiji protestanti in katoličani. Zato so upravičene besede svetega očeta, ki je v Rimu isti dan dejal: "S podpisom v Augusti (latinsko ime za Augsburg, op. p.) je premostitev verskih razlik in razhajanj drugega tisočletja zelo zelo blizu."

Predstavniki vseh omenjenih Cerkva, ki so podpisali zgodovinski teološki dokument, pa so tudi skupaj dejali: "Sedaj je s tem skupnim dokumentom končno možno sožitje v spravljeni različnosti!" Temu je zopet pritrdil sveti oče v Rimu, ki je dejal: "Dokument iz Augsburga nam ponuja gotove temelje; zahvaljujoč se tem se bo ekumensko teološko raziskovanje nadaljevalo in bodo zato kristjani vse težave premagovali skupaj."

SVETNIK TEDNA

4. NOVEMBER

SILVESTER ČUK

KAREL BOROMEJSKI, MILANSKI NADŠKOF

Današnji svetnik je posebno zanimiv in prikupen zato, ker je z versko obnovo v duhu tridentinskega koncila (1545-1563) začel od zgoraj navzdol: z nastopom na papeškem dvoru, v škofiji, ki ji je bil postavljen za pastirja, od tod je našel pot med preproste vernike in se končno izčrpal v delu za njihovo večno srečo.

Karel Boromejski je izhajal iz ene najuglednejših rodbin v milanski kneževini, ki je bila v sorodstvu z več vladarji. Rodil se je 2. oktobra 1538 kot tretji otrok senatorja Gilberta Borromea in Margerite Medici. Starši so bili pobožni, globoko verni in dejavni v ljubezni do bližnjega. Mati je umrla, ko je bilo Karlu komaj devet let. Oče se je ponovno poročil, kajti družina s šestimi otroki je potrebovala drugo mater. Družina je upravljala vrsto cerkvenih posestev in je tako bila v tesni zvezi s predstavniki Cerkve. Po tedanji navadi je bil Karel že s sedmimi leti uvrščen med klerike, da je lahko sprejel v upravo cerkveno posest. Šolanje je pričel v Milanu; ko mu je bilo štirinajst let, se je vpisal na univerzo v mestu Pavia, kjer je študiral pravo in študij po sedmih letih dokončal z dvojnimi doktoratom. Leta 1558 je izgubil očeta, leta 1559 pa je njegov stric (materin brat) Gian Angelo Medici postal papež Pij IV. Oče je Karla ves čas študija navajal k resnemu delu, in Karel je užival ugled vzornega študenta. Zato ni čudno, da ga je stric-papež hotel imeti ob sebi, da bi mu s svojim znanjem prava pomagal pri vodstvu Cerkve. Leta 1560 je komaj dvaindvajsetletnega Karla imenoval za kardinala in mu podelil naslov "stalnega upravitelja" milanske nadškofije,

vendar z obveznostjo, da ostane v Rimu kot njegov pomočnik. Mladi "kardinal-nečak", kot so mu pravili, je bil zelo moder svetovalec stricu-papežu. Tudi na Karlovo prigovarjanje je Pij IV. ponovno sklical in leta 1563 dokončal cerkveni zbor v Tridentu. Tega leta se je Karel po duhovnih vajah dokončno odločil za duhovniški poklic: julija je prejel mašniško posvečenje, decembra istega leta pa je bil posvečen še v škofa. Odtlej se je odtegoval vsaki posvetni dejavnosti, se postil in premagoval, poglobljal svoje bogoslovno znanje in se vadil posebno v pridiganju, kar ga je veliko stalo, ker je imel govorno napako. Leta 1565 je v njegovem naročju umrl stric-papež in Karel Boromejski je smel zapustiti Rim.

V Milanu so ga slovesno sprejeli septembra 1565. Mladi nadškof se je nemudoma lotil dela. Najprej je napravil red v nadškofijskih uradih, potem pa je obiskal čisto vse župnije v svoji prostrani nadškofiji. Njegov prihod je pomenil zlasti duhovno obnovo, srečanje z vsemi ljudmi, pregled materialnega stanja. Vtise s teh obiskov je zapisoval in iz teh zapiskov so nastali njegovi sloveči "Opomini ljudstvu". Dobro je čutil: če hočem škofijo prenoviti po smernicah tridentinskega koncila, potrebujem dobre sodelavce. Zato je začel ustanavljati semenišča, zavode za vzgojo bodočih duhovnikov. Za vernike je ustanavljal šole, v katerih so poučevali verouk.

Nadškof Karel Boromejski se je izkazal v odpovedi samemu sebi in ljubezni do bližnjega v času velike kuge, ki je v letih 1676/77 pustošila po njegovi škofiji. Zgodovinarji poročajo, da je bil milanski nadškof tedaj pravi oče kužnih bolnikov, njihov edini zaščitnik in pomočnik. To je seveda izčrpavalo njegove moči.

Oktobra leta 1584 je šel na duhovne vaje v kraj Monte Varallo pri Novari, kjer je skoraj ves čas prebil v molitvi. Z zadnjimi močmi je odpotoval proti Milanu, kjer je 3. novembra 1584 izdihnil svojo dušo, star komaj 46 let. Med svetnike je bil prištet leta 1601, njegov god obhajamo 4. novembra. Za svojega zavetnika so si ga izbrali dušni pastirji, vzgojni zavodi in semenišča, velja tudi za priprošnjika v kužnih boleznih.

Večina tistih oseb na Slovenskem, ki jim je ime Karel, Karol, Karl, Karlo, Karla, Karlina pa tudi Drago, Dragotin, Draga..., obhaja svoj god danes, ko se Cerkev spominja slavnega milanskega nadškofa sv. Karla Boromejskega.

ROMARJI DUHA NA TRGU SV. PETRA

VELIK MEDVERSKI PRAZNIK

V zadnjih tednih se v cerkvenih krogih veliko govori o ekumenskih prizadevanjih, o prepotrebem zbliževanju med pripadniki vseh svetovnih verstev, da bi le prišli do jubileja bolj združeni. To je bilo še enkrat krepko poudarjeno na nedavni sinodi evropskih škofov, ki so podčrtali nujno po zmanjšanju razdalj zlasti med kristjani. To je potrdilo tudi veliko simbolno dejanje zgodovinskega podpisa v Augsburgu med katoličani in protestanti. Isti duh bratstva je vel v zadnjem tednu oktobra v Vatikanu ob velikem medverskem prazniku, ki se ga je ob koncu svetovnega posveta udeležilo na Trgu sv. Petra na tisoče ljudi ob prisotnosti 200 pripadnikov okoli dvajsetih različnih verskih izročil.

"Verski voditelji imajo življenjsko nalogo hraniti upanje v pravičnost in mir, brez katerega človeštvo nima prihodnosti." Tako je sveti oče povzel smisel srečanja, ki so se ga udeležili kristjani, židje, muslimani, hindujci, budisti, šintoisti, konfucijanci, animisti, sikhi in predstavniki manjših verstev iz Amerike, Afrike in Azije. Ob koncu posveta je

papež svečano pozval vse ljudi dobre volje k verski strpnosti, k prizadevanjem proti vsem oblikam fundamentalizma in fanatizma. V objemu Berninijevih stebrov in pred lepo obnovljeno baziliko sv. Petra so oranžni budisti, škrlatni kardinali, črni pravoslavni popi, beli šintoisti, raznobarvni pripadniki Indijancev in pripadniki številnih verskih redov sestavili veselo mavrico miru in prijateljstva; hkrati so kot predstavniki vseh svetovnih duhovnih stvarnosti prinesli pričevanje občestva in enotnosti za ves svet. Med njimi je bil tudi najpomembnejši budistični voditelj Dalai Lama, ki je bil v tistih dneh v Rimu in si je srčno želel biti prisoten tudi na najbolj znanem svetovnem trgu pred baziliko, ki velja za svetovno prižnico. Združeni verski voditelji so z istim duhom pozvali voditelje vseh svetovnih držav, da bi vera nikdar več ne bila razlog za sovraštvo ali diskriminacije.

Trinajst let po skupni molitvi za mir po cestah Assisija sta bila stara prijatelja Janez Pavel II. in karizmatični štirinajsti Dalai Lama (Tenzin Gyatso) spet združena v molitvi

za složnost med narodi. Budistični voditelj je doživljal vsak trenutek slovesnosti z veliko ganjenostjo, saj predstavlja kot politični in duhovni vodja v izgnanstvu šest milijonov tibetanskih budistov, ki od leta 1950 živijo pod kitajsko okupacijo; na vseh možnih svetovnih odrih neomajno in z velikim upanjem v prihodnost išče rešitve stanju svojih privržencev. Samega medverskega posveta pa se niso udeležili vrhovni voditelji, ampak predstavniki preprostih vernikov; vera namreč ni zadeva elitnih izbrancev, ampak je bistvena njena širša razsežnost - živa prisotnost med ljudmi.

Na slovesnem sklepu srečanja sta sedela papež in Dalai Lama pred baziliko in prisostvovala številnim pričevanjem prisotnih. Veliko vlogo je igrala - tudi v kasnejšem sporedu - glasba vseh svetovnih verskih tradicij, ki je kot neposredna in vendar nesnovna umetniška zvrst zarisala bogat mozaik pisanega človeštva, ki vedno znova povzroča čudenje in vznemirjenje po enotnosti. Pred srečanjem je skupina muslimanov molila na preprogi v dvorani

Vatikanskega radia, skupina šintoistov v karmeličanskem samostanu...; majhni dogodki, ki nekaj pomenijo! In vendar ni šlo za neprimerno "mešanje" verskih tradicij; tudi zato ni bilo ene skupne molitve, v kateri bi bile spojene prošnje vseh. Še toliko močnejši pa je zato bil - v prisotnosti več tisoč ljudi - trenutek zbrane tišine, v katerem je vsakdo molil svojega boga za isti namen - bratstvo in mir. Govoril je veliki rabin René-Samuel Sirat, govoril je muslimanski imam Deen Moham-med; oba sta pohvalila prizadevanja svetega očeta. Katoličanka in žid sta prebrala sporočilo v imenu udeležencev posveta in poudarila, da prisotni prosijo, "združeni v duhu jubileja, odpuščanje za krivde iz preteklosti in spodbujajo spravo, kjer so boleče zgodovinske izkušnje povzročile sovraštvo in ločitve." Papež je še enkrat poudaril, da vera in mir hodita z roko v roki: "Bojevati se v imenu vere je veliko nasprotje, zloraba vere." Brez miru ni vere. In dialog med verstvi je "znamenje upanja" za današnji svet. Treba pa je iti še dlje: "Vedno večje spoštovanje in zaupanje nas morata voditi na poti bolj učinkovitega skupnega nastopanja v službi velike družine - človeštva."

DD

5

ČETREK
4. NOVEMBRA
1999

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE / ABONMAJSKA SEZONA 1999-2000

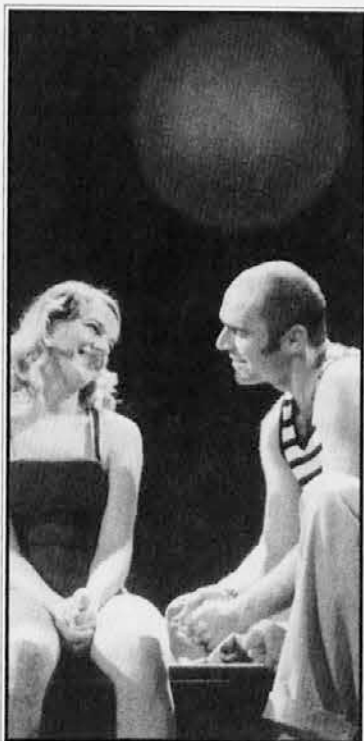
ZADUŠLJIVA AKTUALNOST HORVÁTHOVEGA SVETA

IVA KORŠIČ

Toplo, dolgotrajno ploskanje občinstva, ki je povsem zasedlo veliko dvorano tržaškega Kulturnega doma, je v petek, 28. oktobra, izžarevalo splošno odobravanje gledalcev nad izbiro prve premierske uprizoritve letošnje gledališke sezone in pa nezadržno veselje ob povrnitvi - po lanskem "brezdomskem intermezzu" - Slovenskega stalnega gledališča v prenovljeno domače ognjišče ljubljene modrice.

Ojačena razsvetljava v preddverju in na stopnišču ter okusno postavljene okrasne rastline prijazno vabijo gledalca v notranjost dvorane, kjer so v preteklih mesecih in še tik pred začetkom sezone potekala velika in mala, a zelo pomembna, čeprav za gledalčvo oko večkrat skrita, obnovitvena dela.

Prvo odrsko postavitev v "predelani" dvorani, "ljudsko" igro čisto "staro-avstro-ogrskega" nemško piščega dramatika Ođona von Horvátha *Zgodbe iz dunajskega gozda* v režiji Maria Uršiča in tekočem slovenskem prevodu Mojce Kranjc, so osvetljevali sodobni reflektorji, ki jih je zamejski gledališki hiši podaril Sklad CR Trieste (sklad tržaške hranilnice). Pred časom je isti podpornik tržaških kulturnih ustanov izročil našemu gledališču dostavno vozilo in zvočno opremo.

Vodstvo gledališča je prvo režijo letošnje sezone zaupalo tržaškemu rojaku Mariu Uršiču, ki prav sedaj praznuje tridesetletnico svoje umetniške poti; le-ta je bila najbolj cvetoča v do-

mačem teatru. Tu je Uršič zasnoval petdeset režij, od katerih je bilo kar nekaj takih, ki so se globoko zapisale v zavest zvestih obiskovalcev Talijanskega svetišča.

Tokrat je s svojim umirjenim, a pronicljivim režijskim posegom gledalcu odstrl Horváthov pogled na duševno gluho dunajsko malomeščansko družbo, ki je v času med obema vojnama oz. v tridesetih letih s cinčno brezbrzičnostjo, neskončnim egoizmom in surovostjo spremljala razpadanje vrednot, družbenih, družinskih, medčloveških vezi, in je zavestno odganjala slutnjo o bližnji svetovni katastrofi, ki sta jo med drugim oznanjala poudarjeni nacionalizem oz. rojevanje nacizma in gospodarska kriza. Žal se v tej žalostni sliki zrcali tudi naša doba, prepojena s propadanjem idealov, z moralno krizo, z razpadanjem družine, z rastočo kriminalno dejavnostjo..., zato so nam Horváthova razmišljanja, ki jih sprejemamo skozi prizmo režiserjevega videnja, neverjetno blizu.

Razčlovečeno družbo iz začetka iztekajočega stoletja, vpreženo v točno določeni jarem, iz katerega ni smel nihče uiti, so po režiserjevih željah realistično, mestoma naturalistično, v nekaterih trenutkih celo komično, pa tudi v poetičnih odtenkih zelo prepričljivo prikazali s podrobnim

značajsko niansiranim opisom vsi nastopajoči dramski umetniki. Teh je bilo kar šestnajst; mladostnemu jedru ansambla - k temu je v sezoni, razpeti med tisočletjema, pristopila igralka Nikla Panizon, ki je do sedaj doživljala igralske izkušnje v italijanskih gledališčih - pridružili še nekdanji, sedaj že upokojeni igralci SSG, ki jih tako radi spet ugledamo na odrskih deskah, in gostje iz slovenskih gledališč onstran meje. Tako je gostja Nivenka Sedlar jasno ponazorila Alfredovo mater - Janko Petrovec je zgovorno začrtal Alfredovo dušo, predano lagodnemu brezdelju strastnega igralca loterij in ženskarja - , ki prelahkomiselno sprejme pod streho nezakonskega vnučka-dojenčka. Letega, ki je vsem v napoto, okrutno spravi s sveta trda, brezčutna stara mati. To skrajno zlobno veščo s čarovniškimi potezami in kretnjami je brezhibno odigrala Mira Sardoč, ena izmed nekdanjih gledaliških stebrov SSG. Miranda Caharija je imenitno poosebila Valerie, Alfredovo prijateljico zrelih let, ki zna dobro sukati življenjske niti sebi v prid in seveda nudi nezrelemu mladeniču varno zatočišče. Gojmir Lešnjak je strahotno hladno v celotnem razpletanju dogajanja dosledno zaigral skrajno cinčno-egoističnega mesarskega mojstra Oskara, ki je uverjen, da bo mlada, njeemu že zdavnaj obljubljena Marianne, postala njegova žena. To se seveda tudi zgodi, čeprav se Marianne z vsemi močmi upre tej napovedani zvezi in si hoče krogiti življenje svobodno z lastnimi močmi. Toda okolje se ji maščuje. Po težavnih življenjskih preizkušnjah mora opustiti sanje in kloniti neizbežni usodi. Edino z njo gledalec sočustvuje in do konca upa, da se bo vsaj ona rešila spon okrutne družbe, v kateri je primorana živeti. Toda dramatik Horváth nam ne ponudi odrešujočega izhoda. Uporno Marianne je v poglobljeni psihološki analizi prožno, najprej vedro, sanjavo, željno prave ljubezni, nato pa skrušeno, premagano, skratka zelo plastično podala Barbara Cerar. Njen vase zazrti, le v kupčijo verujoči, pa tudi v prazno veseljačenje nagnjeni oči, Čarni Kralj, je bil Ivo Ban, ki je s pomočjo strokovnjaka za čarovnije Vikyja uspel narediti nekaj "čarovniških" trikov. Okorno naturalistični parček, gospodično Emo in neotesanega mesarskega pomočnika Havlička sta zarisala Vesna Pernarčič - izredno dodelana v svoji drobni vlogi - in Gregor Gec. Ostale like so orisali: Aleš Kolar študenta Ericha, v katerem nevarno tli nacistično uniformiran značaj; Vladimir Jurc Ritmojstra, posebno posrečeno ga je podal pri petju na tragikomični veselici; Lučka Počakaj ledeno, povsem neobčutljivo baronico; Danijel Malalan "nočnega ptica" Ferdinanda Hierlingerja; Stojan Colja spovednika, nevrednega predstavnika duhovniškega stanu, Livio Bogatec podlega, obogatelega ministra, "ameriškega" Dunajčana.

V izostreni postavitvi dela, ki nudi gledalcu le nekaj redkih prebliskov smeha - le-ta takoj zamre ob tesnobnem, brezizhodnem razvoju dogodkov -, je bilo v epizodah navidezno sproščenega veseljačenja nekaj plesnih točk koreografije Mojce Horvat, ki so vsaj za hip razbremenjevale gledalčve misli.

Prizorišče scenografije Janje Korun je z bežnimi posegi med prizori zadobivalo različna obličja; še posebej dognana pregrada s trsem v ozadju, ki je dajal slutiti leni tok Donave. Kot zmeraj okusno izbrani kostumi Marije Vidau, verjetno najboljše kostumografke v slovenskem prostoru, so v primerih barvah podčrtovali dobo in razpoloženja odrskih oseb.

Slutnjo pretečega zgodovinskega zla so v ozadju nakazovali svetlobni obrisi plavajočih oblakov in zdaj grozeča, zdaj groteskno veseljaška glasba Petra Ugrina.

Lektor je bil Jože Faganel, korepetitor pa mladi Aljoša Starc.

JEZIK OB MEJI

V ponedeljek, 8. t.m., se v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu obe-ta zanimiv večer. Prireditelji so tradicionalnemu ponedeljkovemu srečanju v Peterlinovi dvorani dali pomembno naslov *Jezik ob meji*. Gre za zelo aktualno temo, ki ji že nekaj časa namenijo ustrezno pozornost tudi na Primorskih slovenističnih dnevih, letnem strokovnem zborovanju primorskih slavistov. Zamisel za ta strokovni posvet je dal l. 1990 profesor Silvo Fatur, dolgoletni pedagoški svetovalec republike Slovenije za šole s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem. Prof. Fatur, ki bo skupaj s štirimi raziskovalkami na področju jezikoslovja gost DSI, pripravlja ravno te dni mednarodni simpozij na temo *Materinščina na pragu 21. stoletja*. Sodelovali bodo strokovnjaki za pouk materinščine iz Slovenije, zamejstva in iz drugih evropskih držav, potekal pa bo v organizaciji Zavoda za šolstvo republike Slovenije decembra v Portorožu.

Raziskovalke, ki bodo sodelovale na večeru v DSI, se s svojimi prispevki pojavljajo v strokovni publicistiki s šolskega in jezikoslovnega področja in proučujejo družbenost sodobnega jezika v primorskem prostoru. Prof. Alenka Čelik iz Nove Gorice bo govorila o jezikovni kulturi v osnovni šoli. Izhajajoč iz ugotovitve, da je jezik živ in da se spreminja, se bo dotaknila vprašanja ozaveščanja jezikovne kulture pri učencih. Kakšen naj bo jezik, če želimo, da bo sporočanje ustrezno, učinkovito in ustvarjalno. Slišali bomo tudi, kaj je sploh jezikovna kultura in kako pri pouku slovenščine privzgojiti čut do jezika.

Vesna Gomezel z Znanstveno raziskovalnega središča republike Slovenije v Kopru se posveča raziskavam na področju sociolingvistike in sodeluje pri projektih *Jezik in kultura* ter *Jezik v šolstvu*. Obravnavala bo vprašanje povezanosti narodne in jezikovne zavesti na eni strani ter sporazumevalne zmožnosti na drugi. Pojasnila bo, koliko in kako narodna in jezikovna zavest vplivata na sporazumevalno zmožnost govornika še zlasti v narodnostno mešanem prostoru, kjer prihaja do "nenehnih preverjanj in revizij narodne in jezikovne zavesti tako na kolektivni kot na osebni ravni in kjer so vprašanja o kolektivni in posamični dvojezičnosti aktualna tako v javni kot zasebni sferi".

Predsednica Slavističnega društva Trst Gorica Videm, sociolingvistka Majda Kaučič, sicer profesorica slovenskega jezika na Pedagoški fakulteti v Ljubljani, bo govorila o slovenskem jeziku ob meji v luči evropske integracije.

Elen Slavec, profesorica slovenskega jezika in književnosti na koprski gimnaziji, bo skušala odgovoriti na vprašanje, kako v javnosti dokazuje-mo narodno zavest, ki je izpostavljen in ni več samo po sebi umevna. Predavateljica v svojih raziskavah o problematiki jezika namreč opaža, da je na dvojezičnem območju Izole, Kopra in Pirana, kljub zgledno urejeni zakonodaji, še veliko jezikovnih problemov, povezanih z rabo jezika v vsakdanjem življenju. Osredotočila se bo na razmerje med zakonsko določenimi priložnostmi za javno rabo jezikov in dejanskim govornim vedenjem posameznikov. Po njenem mnenju imajo namreč pripadniki obeh narodnih skupnosti na slovenski obali večkrat težave na komunikativni ravni in se čutijo ogrožene.

Udeležence večera v DSI so aprila letos v okviru 10. Primorskih slovenističnih dnevov že sodelovale pri podobni okrogli mizi o jeziku ob meji, na kateri je prišlo na dan, da je na narodnostno mešanem območju veliko jezikovnih zagat, poudarjeno pa je bilo tudi, da bi bilo takih stisk najbrž manj, če bi bili v svojem jeziku bolj samozavestni.

INES ŠKABAR

OB SREČANJU NOVEGA GORIŠKEGA NADŠKOFA S SLOVENCMI

GORICA VČERAJ IN DANES

LOJZKA BRATUŽ

Objavljamo glavne dele iz govora prof. Lojzke Bratuž ob sprejemu novega goriškega nadškofa v Kulturnem centru Lojze Bratuž. (Ured.)

Pozdravnim besedam in prikazu raznovrstnih kulturnih dejavnosti v tem centru želim dodati nekaj misli o naši prisotnosti na tej zemlji. Nadškofu msgr. Dinu De Antoniju je bila dodeljena svojevrsna škofija, bodisi zaradi zgodovinskih razmer - skupaj z videmsko je goriška nadškofija postala dedič oglejskega patriarhata na veliko razsežnejšem ozemlju, kot je današnje - bodisi zaradi narodnostnega sestava prebivalstva. Pred letom umrl furlanski pesnik, pisatelj in razgledani kulturnik Celso Macor je za takšno posebnost uporabil posrečeno sintagmo "etnična polifonija goriške zemlje". Goriško prebivalstvo je bilo nekoč še bolj raznorodno kot danes: do prvih desetletij našega stoletja so bili tod v rabi štirje jeziki.

V rokopisu iz l. 1551 so krajša liturgična besedila napisana v latinščini, slovenščini in italijanščini. Primož Trubar, oče slovenske književnosti, je l. 1563 na Goriškem pridigal v slovenščini, italijanščini in nemščini. V naslednjih stoletjih se stanje v tem pogledu ni veliko spremenilo, toda ob navedenih jezikih se je vse pogosteje pojavljala furlanščina. V drugi polovici 18. stoletja je prvi goriški nadškof Karel Mihael Attems - poznamo več deset let njegovih slovenskih pridig, v lastnoročnem rokopisu in v prepisu - je ob blagoslovitvi cerkve sv. Ignacija dejal, da se tam božja beseda oznanja in se bo oznanjala v različnih jezikih. Sam je vernikom svoje prostrane nadškofije pridigal v njihovi materinščini. Tudi njegovi nasledniki, Edling, Walland in drugi so redno uporabljali slovenski jezik. V goriškem semenišču so rek-

torji in profesorji - mnogi med njimi so bili Slovenci - skrbeli, da je pouk homiletike in katehetike potekal tudi v slovenščini. (...)

Razdejanje in posledice prve svetovne vojne niso mogli preprečiti hitre obnove kulturnega življenja. V prvih desetletjih 20. stoletja je slovenska kultura na Goriškem doživela pravi razcvet. Že l. 1904 so si goriški Slovenci v mestnem središču, na Verdijeve korzu, zgradili kulturni dom, ki so ga poimenovali Trgovski dom. Toda že l. 1926 so fašisti to pomembno in živahno kulturno središče opustošili. Pozneje je postala ta stavba Casa del Fascio.

Leta 1908 je skupina duhovnikov ustanovila Katoliško tiskovno društvo. Najprej je društvo odprlo na trgu, ki ga Slovenci, pa ne samo oni, poznajo tudi kot Travniki, Katoliško knjigarno, in sicer tik ob nadškofijski palači. Pozneje je društvo odprlo tudi svojo tiskarno in je bilo med pobudniki za ustanovitev Goriške Mohorjeve družbe (1924). Tiskovno društvo, knjigarna in Mohorjeva družba delujejo še danes. Poleg omenjene Mohorjeve družbe si je tudi založba Goriška matica v tistih težkih letih prizadevala za ohranjanje slovenskega jezika in kulture.

Razmere so se iz leta v leto slabšale, saj je postajala fašistična diktatura do Slovencev vse bolj nestrpna in trda. Ukinila je slovenske šole, tisk in ustanove. Ker se je morala slovenščina umakniti iz javnosti, se je ohranjala po domovih in v cerkvah, pa še tu ji nasilje ni prizaneslo. Še nekaj časa se je obdržala v semenišču, kjer so se slovenski študentje pripravljali na dušnopastirsko službo med svojimi ljudmi in kjer so si tudi italijanski in furlanski semeniščniki lahko pridobili osnovne nauke slovenskega jezika. Med njimi je bil tudi Peter Colcin, poznejši goriški nadškof. Potem ko je bil prisiljen odstopiti zad-

nji goriški nadškof slovenskega rodu Francišek B. Sedej, eminentna osebnost krajevnih Cerkev in odločen branilec naravnih in verskih pravic svojih vernikov, je slovenska duhovščina skušala obraniti, vsaj v cerkvah in zakristijah, naravne in verske pravice tako preizkušenega ljudstva. V letih najhujšega raznarodovanja je npr. cerkveno petje ohranilo pomembno vlogo. (...)

Dobri in končno bolj sproščeni so tudi odnosi z italijansko kulturo. Objave literarnih besedil v italijanskem prevodu, slovenske slovnice v italijanščini in bogat kulturni program (likovne razstave, koncerti, predstavitve knjig, v italijanščino prevedenih ali dvojezičnih knjig itn.) slovensko kulturo vse bolj približujejo sodržavljanom druge narodnosti. Omembe vredne so tudi pobude italijanskih in furlanskih osebnosti ter ustanov, ki si prizadevajo za boljše poznavanje in širjenje slovenske kulture. Pomembni so npr. članki v časopisih in revijah, publikacije, ki objavljajo tudi prispevke slovenskih avtorjev, zborovanja in seminarji, kakršen je bil npr. v 80. letih seminar o slovenski kulturi na Primorskem v organizaciji goriškega instituta za družbeno in versko zgodovino (Istituto di storia sociale e religiosa). Gre vsekakor za uspešne dejavnosti, vendar bo treba v tem pogledu še veliko narediti. Gospod nadškof, ponovno vam izrekam iskreno dobrodošlico med nami. Prepričani smo, da boste posvečali primer-no pozornost stvarnosti in problematiki celotne slovenske narodnostne skupnosti ter da vas bo pri tem podpirala pripravljenost nas vseh, da iskreno sodelujemo z vami.

Nazadnje vam želim, da bi z božjo pomočjo lahko opravljali svoje pastirsko poslanstvo v vedrem vzdušju in v duhu medsebojnega spoštovanja.

ŠTEFAN MAURI

ZALOŽNIŠTVO TRŽAŠKEGA TISKA / PESNIŠKA ZBIRKA

SLOVENSKA MAŠA NADAVŠKI MARJI SNEŽNI

MERMOLJEVI DROBCI NA PARKETU

JURIJ PALJK

V nedeljo, 17. oktobra, je izšla glasbena zbirka skladatelja Štefana Maurija z naslovom: *Slovenska Maša Nadavški Marji Snežni*. To je že deveta tovrstna zbirka. Naj povemo najprej to, da je publikacija izredno bogata in lična. Na zunanji platnicih so prikazane slike Marije Snežne ter nekaj obrisov stare nadavške cerkve. Lahko rečemo, da je ta skladatelj opus predvsem izreden poklon stari gotski in romarski cerkvi Nadavčami, in to potrjujejo razni zgodovinski prispevki, ki jih je najti v zbirki. Najprej je lep uvod duhovne vsebine Jožeta Vidriha, sedanega župnika v Lepvi in Avčah. Nato sam skladatelj daje nekaj navodil pri petju mašnih del. V drugem delu pa poznavalec primorskih ljudi in krajev Joško Kragelj govori o zgodovini nadavške cerkve. Ravno tako in še bolj utemeljeno msgr. Franc Rupnik piše o zgodovini bogoslužnih svetišč v Avčah in Nadavčah. Marko Vuk pa nam govori o umetniškem pomenu cerkve v Nadavčah. Zadnji del zbirke zaključuje skladatelj sam, saj obuja spomine na svojo življenjsko preteklost, vedno povezano s tem lepim svetiščem. Sedem bogatih strani obsega ta njegova izpoved, ki jo je povzel tudi iz raznih virov, kot so brskanje po arhivih, še živeči starejši ljudje itd.; vsem se tudi toplo zahvaljuje. Glavno v zbirki pa je *Maša Nadavški Marji Snežni*. Notni zapis se začne s kratkim orgelskim preludijem, nakar sledi uvodna pesem za ženski, moški in mešani zbor. Besedilo je napisal Joško Kragelj. Sledijo stalni mašni spevi: *Gospod, usmili se, Slava, Svet, Jagnje božje*. Nato še zaključni mašni spevi in postludij. Vse petje spremljajo orgle in flavta. Priložena je tudi ločena partitura za petje in posebej zbor, orgle in flavto na besedilo Jožka Kraglja. V tej skladbi se še enkrat kaže značilna poteza tega skladatelja: neodvisno vodenje glasov v zvočno gmoto, ki zazveni skrivnostno in na poseben način učinkuje na poslušalca.

Sam skladatelj je povedal, da je ta glasbena stvaritev izraz njegove navezanosti na Nadavško cerkev. Čeprav njegov notni izraz ni vedno dostopen našim pevskim zborom, je bila ta maša napisana, da bi jo zapeli med bogoslužjem. Sicer zborovski del ni izredno zahteven, bolj komplicirana je orgelska spremljava. Ta zahteva dobrega organista in dovolj bogate orgle, kar ni vedno vsem dostopno. V nedeljo, 17. oktobra, se je to posrečilo prav v nadavški cerkvi, kjer smo prvič poslušali to novo delo.

STANKO JERICIJO

V knjižni zbirki *Alkimije* pri Založništvu tržaškega tiska v Trstu je pred časom izšla lepo oblikovana pesniška zbirka Aceta Mermolja, ki nosi naslov *Drobci na parketu*. Za zares lepo in sodobno oblikovanje pesniške zbirke sta poskrbela Jagodic in Zorzetti iz podjetja Link design v Trstu.

Aceta Mermolja ni potrebno posebej predstavljati, ker je živo prisoten v naši stvarnosti s svojimi pogledi na svet in razmišljanji ter zapisi o kulturnem delovanju pri nas. Pa vendar ga poznamo predvsem kot pesnika, ki je že izdal šest pesniških zbirk ter štiri esejistične publikacije. Zadnja pesniška zbirka je Ace Mermolja izdal leta 1991 in so zato *Drobci na parketu* zelo dobrodošli, ker nam spet vračajo Mermolja kot pesnika.

Dejansko je zbirka poezij *Drobci na parketu* razdeljena na osem sklopov pesmi in uvodno pesem, ki nosi naslov *Vrč*. Sklopi nosijo te naslove: *Troglava gora, Dom, Drobci, Narava, Nevesta, Prividi, Izgubljena fronta in Odhod*. Če naj bi pesem *Vrč* dala zbirki ton, potem že tu vidimo, da so Mermoljeve pesmi uglasene na intimno doživljanje samega sebe in pesnikovega odnosa do sveta, saj v *Vrču* Mermolja pravi: "Z rokami grebem vase, / tipam temo vrča..." in v isti pesmi tudi tole: "Razbiram dediščino, / ki jo je izkopal vrtnec, / a ne znam razmotati / njenega klobčiča: / niti, ki vežejo / jezik na vsebino."

Čeprav pesnik pravi, da ne zna razmotati klobčiča, pa so njegove pesmi še kako veliko nasprotje tej prvi trditvi, saj je zbirka *Drobci na parketu* zares dobra poezija pesnika, ki je v zrelih letih, ne potrebuje več modernističnih in ne postmodernističnih jezikovnih trikov; njegova poezija je razumljiva, vsaki tankočutni duši dojemljiva, jezik pa izboren; navidez sicer enostaven jezik naj ne zavede bralca, da gre za enostavno poezijo, za katero ni veliko garanja, obdelovanja prvotne zamisli, saj so Mermoljeve pesmi dovršene in nekatere bodo čez leta z lahkoto uvrščene v klasiko slovenskega slovstva. Povrh vsega pa je pesnik usidran v našo stvarnost, katero tudi v pesmih poje, navezuje se torej na dediščino...

Menimo, da so predvsem pesmi v sklopu *Prividi* izjemna slovenska poezija naše dobe. Za pokušino, kako dober pesnik lahko s preprostim slovenskim jezikom napiše imenitno pesem, navajamo samo Mermoljevo pesem, ki nosi naslov *Privid Stanka Vuka*: "Svetilnik hladno / mežika v sivo morje / in vabi potopljene ladje. / Ob bregu se pasejo / strupene alge. / Daleč, v portiču / je ribič odložil / prazne mreže / in zakorakal gor / po strmih griču. / Mesto ob zalivu / je ob zori gad, / ki se levi. / Sanje umrejo na jeziku, / ko na Krasu / petelin zakikrika. / Vuk vidi pisanega ptiča, / ki kot zmaj zaplava / nad jato morskih psov, / ko lezejo iz valov / po prvi kapučino."

Gre zares za izjemno pesem, v kateri pesnik kaže, da je *Vrč* zares nekaj uvod vsemu, kar je v zbirki, saj se Mermolja v *Prividu Stanka Vuka*, slovenskega narodnega mučenca in pesnika, navezuje tako na dediščino, če hočete: tudi na svojo, duhovno dediščino, a jo presega s svojim doživljanjem drame tik pred zoro ubitega pesnika, in to tako, da nam podari svetovljansko pesem, ki ni omejena le na Trst, ampak presega vsako utesnjenost.

Čistost na videz preprostega jezika je samo še obogatena s primorskimi izrazi, ki so v slovenskem jeziku že našli in tudi morajo najti svoj ustrezen prostor. Literarnim kritikom prepuščamo globlje ocene o zbirki, katere smo tisti, ki imamo radi slovenske pesmi, zelo veseli; mi pa si vseeno upamo zapisati, da gre za odlično poezijo, v kateri Mermolja navidez nepomembne in vsakdanje dogodke s poetičnimi izrazi in lucidno mislijo, večkrat vizijo, povzdigne na raven sodobne poezije. To je knjiga, ki jo bomo na knjižni polici uvrstili med tisto poezijo, po kateri večkrat segamo.

KONCERT NA MIRENSKEM GRADU

SPOMINSKI POKLON GLAŠBENIKU VENČKU BUDINU

Prejšnjo nedeljo so Mirenci s posebnostjo počastili dvajsetletnico smrti pevovodje in glasbenika Venčka Budina, znanega po celi Goriski in v vsega predanega petju, glasbi in prežetga s kščanskim in slovenskim duhom. Zato je bila v tem lepem in veličastnem Marijinem svetišču nad Vipavo najprej spominska maša, ki so jo darovali trije mirenski župniki - Ciril Cej (sedanji) in dva prejšnja, namreč Mirko Žakelj in Gašper Rudolf. Med mašo sta pela zbor Rupa-Peč in župnijski zbor iz Mirna. Dirigiral je Z. Klanjšček, pri orglah pa je bil A. Klanjšček. Poleg cerkvenih pesmi naših skladateljev je bila na programu še Tomčeva Maša sv. Jožefa. Pokojnika se je v pridigi lepo spomnil gospod Gašper Rudolf.

Sledil je koncert štirih zborov. Prvi je bil na vrsti mirenski župnijski zbor sv. Jurija, ki ga vodi Andrej Budin. Pri orglah (tudi pri vokalni skupini Chorus) je bil Anton Klanjšček. Zapel je tri mavove skladbe (*Tiste dni sem slišal glas iz nebes, Ko v svetem jutru in O kam, Gospod*). Sledil je mešani zbor Rupa-Peč, ki ga vodi Zdravko Klanjšček. Na sporedu so bile skladbe *O-pelo* (S. Mokranjac), *Locutus est* (A.

Bruckner) in *Sonce že zahaja* (J. Gruber). Po tem nastopu je mirenski organist Marko Vuk zaigral Premrlovo skladbo *Lento* in tako ustvaril primerno zbrano razpoloženje.

Sledila sta še dva zbora. Nastopila je najprej vokalna skupina Chorus '97, ki je pod vodstvom Antona Klanjščka zapela Mokranjčovo skladbo *Njest svjat*, sledili pa sta še dve znani pesmi, in sicer Foersterjeva *Večerni Ave* ter Pahorjeva priredba vipavske *Pa se sliši*. Celotni zborovski večer je nato zaključil goriški moški zbor Mirko Filej, ki ga vodi Zdravko Klanjšček. Najprej je zapel Vodopivčovo delo *Terra tremuit*, nato črnsko duhovno v Srebotnjakovi priredbi *Deep River* in še dve znani priredbi - *Lepa si Marija* (Vodopivec) in *Kraguljčke* (Bratuž).

Nastopajoči pevski zbori so prav častno zapeli prej omenjene skladbe in s tem najlepše počastili spomin pokojnega mirenskega glasbenika. Za zaključek je še organist Marko Vuk zaigral mogočen in obenem resnoben Pachelbelov *Preludij v c-molu*, ki je na večer pred praznikom Vseh svetih lepo zaokrožil bogat in zaslužen spominski večer.

AB

"je, kar je"

CARPE DIEM

Izkoristi vsak košček časa. Življenje je kratko in treba ga je živeti. Človek se tega začne zavedati predvsem, ko mu časa začne zmanjkovati. Ko se ljudje znajdejo pred smrtjo ali se z njo bliže spoznajo, se zamislijo nad tem, kar so naredili in kaj bi bili lahko naredili, pa niso. Pomislijo na vse mladostne sanje in na dejstvo, da jih večinoma niso uresničili, "ker so se stvari pač tako obrnile".

Čeprav se resno zavedamo, da čez slaba dva meseca ne bo prišlo do konca sveta, imamo vendarle v umu neko preloščeno. Zdi se nam, da se bo nekaj zgodilo, da bomo prestopili v neko novo dimenzijo, v nov čas, obdobje ali kdo ve kaj. In tako bi se lahko pred tem vprašali, kaj smo naredili, česa nismo, pa bi lahko itd. Nekdo pa je našel način, da to stvar tudi tržno izkoristi. Prihaja novo tisočletje, prihaja novo obdobje za življenje človeštva in vi bi radi še naprej živeli svoja nepomembna življenja? Pridite k nam in pomagali vam bomo, da doživite stvari, ki jih je malokdo.

Lahko se z ruskim Iljušinom 76 spustite iz neverjetne višine in 90 sekund doživljate občutek breztežnosti. Lahko naredite krog z lovskim letalom Mig 23 ali pa si v Belgiji kupite Mig 29 za vsaj deset tisoč dolarjev. Kaj pa, če bi hoteli narediti skrajšani tečaj ruskih astronautov? En teden usposabljanja v ruskem kozmodromu vas bo stal par tisoč dolarjev. Lahko pa se greste zračno vojno na manjših letalih ameriške vojske. Lahko pa še startate z balonom s severnega tečaja in se petnajst dni prepustite na milost in nemilost vetrov za samo deset milijonov lir ali pa za trikrat toliko izkusite potovanje z ruskim ledolomilcem. Če ste bolj športni, vas bodo za dvesto petdeset tisoč lir popeljali s helikopterjem na višino 3.400 m in se boste s smučmi spustili z Montblanca. Ali boste za petin sedemdeset tisoč lir raje kolesarili po snegu. S kolesom se lahko odpravite tudi po Aljaski. In če vas zebe, pač gonite. In če vam to ni dovolj, pojdite na Kitajsko, kjer boste za pičlih dva milijona lir imeli čast cel teden pohajkovati po tri tisočakah v pokrajini Yun-

nan, kjer prebiva ljudstvo Kampan, znano po svojih roparskih navadah.

Morda pa vam je vse to res premalo. Morda res hočete nekaj skrajnega. Začnite v Riminiju. Tam lahko v baru gledate boks ali pa se tudi sami preizkusite na ringu. Potem pa se odpravite na krog okoli sveta z vlakom. Če se ne mislite ustavljati, boste prišli domov čez šest tednov. Lahko pa se ustavite v Franciji za tečaj vrhunske kuhinje v gradu iz šestnajstega stoletja ali pa porabite od 2 do 5 milijonov lir za eno noč v Marakešu v sultanski palači. Če se mislite ustaviti v Kaliforniji, se vpišite v cirkuški tečaj v San Franciscu in boste za šeststo tisoč lir lahko postali klovn, akrobat ali žongler. In ko ste že tam, poskusite še beg iz Alcatraza: plavanje od zapora do mesta, kilometer in pol teka po asfaltu, okoli 30 kilometrov s kolesom in skoraj 13 teka po pesku. In če vam bo potem vroče, pojdite na sever Norveške v mesto Svolvaer, kjer boste lahko lovili ribe kar s terase vaše hotelske sobe. Če pa bo deževno, boste dvignili pokrov nad luknjo v sobi in lovili kar s postelje.

Tako boste lahko prestopili v novo tisočletje z novo samozavestjo, s pričanjem, da nekaj le veljate, saj ste preživeli neverjetno izkušnjo ali pustolovščino in niste več taki, kot ste bili prej. Morda pa se boste vmili razočarani, ker se boste vračali v svet vsakdanje rutine, v vedno isto zgodbo, ki se ponavlja iz dneva v dan in nihče sploh ne bo vedel, da ste naredili kaj posebnega. Potem pa vam predlagam še zadnjo stvar: pojdite v Hollywood, kjer lahko za 260.000 lir najamete dva, za 4 milijone pa kar 40 igralcev, ki se bodo pojavili, kjerkoli boste hoteli in noreli za vami. Vzklikali bodo vaše ime in vsem pravili, kako ste uspešni, kaj da ste vse naredili in sploh umirali, da bi se lahko z vami slikali ali prejeli vaš avtogram.

Kaj pa, če vam te ameriške stvari niso všeč? Ne marate te izumetničnosti. Raje imate pristne zadeve, korenite spremembe in močnatost. Tudi za vas se najde nekaj. Vplačajte 39 dolarjev na bančni račun št. 055017-41 v Habib Bank Ltd. št. 7 v Karačiju v Pakistanu in postali boste skoraj pravi Taliban, polnopraven član skupine islamskih skrajnežev, ki so zasedli del Afganistana. Pa še recite, da je konec tisočletja dolgočasen!

PETER SZABO

OBVESTILA

SREČANJE Z MILKOM MATIČETOVIM. Goriški muzej bo v sodelovanju s primorskimi občinami jutri, v petek, 5. novembra, na gradu Kromberk priredil srečanje z narodopiscem, folkloristom, etnologom, slavistom in akademikom dr. Milkom Matičetovim. Počastili bodo 80-letnico rojstva vsestranskega in ustvarjalnega znanstvenika, pa seveda pokončnega in zavednega Slovenca, ki je velik del svojega dela namenil slovenski narodnosti v Italiji, tako tudi Slovencem v Reziji. O slavljenicu bosta spregovorila strokovna sodelavca Goriskega muzeja Marko Vuk in Inga Miklavčič-Brezigar, posebno številko revije Primorska srečanja, posvečeno jubileju, pa bo predstavila urednica revije Vida Gorjup-Posinkovič. Na srečanju bo - predvsem o škržadih - spregovoril tudi dr. Milko Matičetov. Kulturno prireditve bo popestril nastop družinskega kvarteta Poljšak.

TEČAJ DIGITALNE FOTOGRAFIJE. Kulturno združenje Graphiti, ki ga vodi umetnik Paul Redfern, prireja s fotografskim ateljejem Orblu prvi tečaj digitalne fotografije. Tečaj bo vseboval tudi lekcije iz oblikovanja spletnih - WEB strani, ki bodo posvečene tisočletnici Gorice. Tečaj bo na sedežu združenja v ulici Faiti 34. Po opravljenem tečaju bodo priredili razstavo del tečajnikov, vsak udeleženec pa bo prejel tudi CD-rom, na katerem bo shranjeno njegovo delo. Interesenti naj pokličejo na številko 0481 32189 v večernih urah ali na številko 0329 6181093; naslov elektronske pošte pa je graphiti@code.it.

7

ČETRTEK
4. NOVEMBRA
1999

IN MEMORIAM

DR. EDI ŽETKO

V starosti 72 let je pred dnevi na svojem domu v Trstu umrl upokojeni šolski ravnatelj dr. Edi Žetko. Rajnik se je rodil v Trstu, obiskoval italijansko srednjo tehnično šolo in diplomiral na ekonomski fakulteti tržaške univerze. Tu bi se lahko tudi zaposlil, saj je krajši čas bil že asistent, a se je raje odločil za poučevanje na slovenskih srednjih šolah v Trstu. Že po nekaj letih poučevanja je postal ravnatelj

srednje šole Fran Levstik na Proseku in je nato do upokojitve bil ravnatelj srednje šole sv. Cirila in Metoda pri Sv. Ivanu v Trstu s podružnico na Katinari. Pri opravljanju svojih dolžnosti je bil strog, vendar pravičen in je imel veliko razumevanje za potrebe sodelavcev. Kljub svojemu zunanjemu videzu, ki je bil praviloma resnoba, in kljub njegovim navidezni pikrosti je bil v resnici družaben človek in prijeten sogovornik. Takega bomo tudi ohranili v spominu. Naj v miru počiva. Družini in sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

NABREŽINA / ŠOLA IGO GRUDEN

ODPRTJE UČNE POTI

V soboto, 30. oktobra, so pred poslopjem nižje srednje šole Igo Gruden v Nabrežini na krajši slovesnosti uradno predali namenom novo Učno pot Nabrežina. Na slovesnosti so spregovorili ravnatelj šole prof. Zvonko Legiša, župan Marino Vocci, podžupanja prof. Mariza Škerk Kosmina in ravnatelj Zadrufne kra-

ške banke Dragotin Danev. Pri Učni poti Nabrežina gre za izpeljavo rednih učnih načrtov na večdisciplinaren način. V ta namen je učna pot razdeljena na enajst postaj, na katerih bo obiskovalec spoznal skoraj vse glavne zanimivosti Nabrežine in njene neposredne okolice.

PO PRAZNOVANJU VISOKEGA JUBILEJA

ZAHVALA BISEROMAŠNIKA FRANCETA ZLOBCA

Biseromašnik France Zlobec se pristrčno zahvaljuje vsem, ki so se me ob jubileju spomnili s čestitkami, darovi

in molitvami. Iskrena hvala mačkoljanski in svetoivanski verski skupnosti. Posebna zahvala tržaškemu g. škofu Evgenu Ravignaniju, koprskemu g. škofu Metodu Pirihu, tržaškemu škofovemu vikarju g. Francu Vončini, tržaškim in goriškim sobratom, prijatelju duhovniku g. Maksu Ocepku in tomajskemu župniku g. Ivanu Furlanu. Slednji si je z vso vnetostjo - avberski - župniji slovesno obhajal biserno mašo, ki je za duhovnika, ki jo dočaka, res izredna milost.

Zato naj se največja zahvala dviga k vsemogočnemu Bogu, Očetu in Sinu in Svetemu Duhu in Božji Materi, Devici Mariji!

FRANCE ZLOBEC
BISEROMAŠNIK

VEČER SAMOSPEVOV

V soboto, 30. oktobra, je bil v Marijinem domu v ul. Risorta v Trstu koncertni večer s slovenskimi samospevi. Koncert sta priredila Zveza cerkvenih pevskih zborov in Pevsko društvo Novi sv. Anton iz Trsta, ki sta že lani priredila podoben večer. Tako je pred občinstvom v dvorani Marijinega doma nastopila vrsta mladih solopev in solopevcev. V imenu organizatorjev je spregovoril Marko Tavčar, ki je tudi povezoval večer in podal kratek oris avtorjev samospevov.

POSLANEC CAVERI GOST SLOVENSKE SKUPNOSTI

KRITIČNO O MASELLIJEVEM ZAKONSKEM PREDLOGU

IVAN ŽERJAL

Slovenska stranka, je uvo-domo med drugim dejal njen deželni tajnik Andrej Berdon, je kritična zlasti zaradi nejasnosti, neopredeljenosti in neprijemljivosti predloga v tistih delih, kjer je govor o določitvi teritorija, na katerem naj bi veljala zaščita. Od italijanske države in od levosredinske koalicije, ki je na vladi v Italiji, je dejal Berdon, so si pričakovali več. Pri tem je rekel tudi, da Slovenija ne more ne imeti neke vloge, in spomnil na deklaracijo o slovenski manjšini v Italiji, ki jo je pred časom sprejel Državni zbor republike Slovenije.

Poslanec Luciano Caveri je v svojem posegu najprej kritiziral način, kako se je oblikoval zakonski predlog. Po njegovem mnenju se je vladna večina šla dogovarjanje z opozicijo, v kateri pa so ljudje, ki, kot tržaški poslanec Nacionalnega zaveznitva Roberto Menia, nočejo rešiti tega vprašanja. Vsekakor je malo verjetno, da bo zakon sprejet pred odobritvijo finančnega zakona.

Ključnega pomena je vsekakor določitev teritorija oz. sestava seznama občin, v katerih naj velja zaščitni zakon. Sezname občin, je dejal Caveri, nudi jasnost, predstavlja pozitiven predpodelek za manjšino in omogoča takojšnje uresničevanje zaščitnih norm. Tega amandmaja, je dejal, ne bo umaknil med razpravo v parlamentu, saj je važno, da se politične sile izjasnijo okoli tega vprašanja. Tudi okoli vprašanja vračanja imovine, ki jo je fašistična Italija odvzela Slovincem, ne sme biti nejasnosti. Isto velja za priznanje Sindikata slovenske šole, govornik pa se je zavzel tudi za zajamčeno zastopstvo in za recipročnost. Če pa italijanski parlament še vedno ne bo izpolnil svojih obvez do slovenske manjšine, je še dejal, se bodo pojavili bolj zapleteni politični problemi in s tem je gost namignil na možnost internacionalizacije vprašanja.

V razpravo je poseglo več diskutantov, ki so načeli oz. poglobili najrazličnejša vprašanja. Omeniti je treba npr. problema v zvezi z glasbenim šolstvom in športom (spregovorila sta predsednik GM Drago Štoka in predstavnik ZSSDI-ja Martin Maver), kjer bo treba po Caverijevem mnenju slediti reformi zakonodaje o konservatorijih in ustanovah za športno promocijo. Še enkrat je bilo opozorjeno na nejasno začrtanost teritorija, na katerem naj bi veljala zaščita. Dalje je padla kritična ocena, da s ta problem, ki je tehnične oz. strokovne narave, hoteli rešiti politično. Pri določanju teritorija je potrebna pravna gotovost, v nasprotnem primeru se bo spor še povečal.

V četrtek, 28. oktobra, se je v Trstu kot gost Slovenske skupnosti mudil poslanec Union Valdôtaine v rimskem parlamentu Luciano Caveri. Posl. Caveri bi bil moral priti v Trst že pred nekaj tedni, a je takrat moral odpovedati obisk zaradi neodložljivih obveznosti v parlamentu. Prejšnji teden pa je prišel in med drugim v polno zasedeni dvorani Finžgarjevega doma na Opčinah podal kritično oceno zakonskega predloga za zaščito slovenske manjšine in orisal popravke SSK.

Po mnenju tržaškega pokrajinskega tajnika SSK Petra Močnika bi morali razširiti raven zaščite, ki jo predvidevata Londonski memorandum iz leta 1954 in Osimski sporazum iz leta 1975 tudi na goriško in videmsko pokrajino. Slovenske šole potrebujejo posebne kriterije, ne pa vsedržavnih. Na finančnem pod-

ročju pa Masellijev osnutek reže Slovincem tisto, kar so jim sodniki z raznimi razsodbami že priznali (npr. dvojezično doklado). Ni pojasnjeno, kako bi se morali Slovenci izreči o vprašanjih v zvezi z gospodarstvom, teritorijem in urbanistiko.

V razpravo je posegel tudi podpredsednik deželnega

sveta F-Jk in vidni slovenski predstavnik vladne stranke Levih demokratov Miloš Budin. V svojem posegu je mrmrajoče občinstvo opozoril, da se mora za sprejetje zaščitnega zakona doseči večina tako na politični kot tudi na kulturni in družbeni ravni. Dejal je tudi, da dogovarjanje z opozicijo spada v normalno politično igro, in spomnil, da je sama vladna večina zelo heterogena. Če bi Slovenci hoteli imeti takoj seznam občin, v katerih naj bi veljal zaščitni zakon, bi ta seznam bil skrčen. Glede priznanja Sindikata slovenske šole je Budin dejal, da ni mogoče iti mimo sindikalne svobode, Slovenci pa tudi ne morejo zahtevati konservatorija s slovenskim učnim jezikom. Caveri pa se ni strinjal z Budinovimi izjavami in med drugim dejal, da če neka stranka večine noče glasovati za zaščitni zakon, se ji lahko tudi zagrozi, da se bo glasovalo proti nekaterim zadevam, ki jih omenjena stranka predlaga na kakem drugem področju.

Vsekakor, je zaključil Caveri, se bo v prihodnosti treba zavzemati za dogovor o določitvi položaja manjšin znotraj novih statutih avtonomnih dežel. To je izizzv prihodnosti, saj bodo vedno bolj pridobivale na veljavi ravno dežele in Bruselj.

NABREŽINA / SREČANJE SSK V ŽUPNIJSKI DVORANI

TANCE IN RADOVIČ STA OBRAZLOŽILA STALIŠČA O REGULACIJSKEM NAČRTU

MATJAŽ RUSTJA

V petek, 29. oktobra, je potekalo v župnijski dvorani v Nabrežini srečanje, ki sta ga priredila občinski svetovalec, načelnik svetovalske skupine Slovenske skupnosti v občini Devin-Nabrežina Viktor Tance in bivši odbornik za kmetijstvo Nevo Radovič. Po sprejetju variante občinskega regulacijskega načrta, po izstopu SSK iz razširjene večinske koalicije, po odstopu odbornika Neva Radoviča in po valu polemik, ki smo jim bili priča v krajevnih občilih, sta omenjena predstavnika SSK sklenila, da je potrebno javno srečanje s pojasnili, ki bi jasno uokvirila dogajanje okrog regulacijskega načrta. Prireditelja sta si zamislila večer v obliki pogovora, zato sta tudi povabila kmete in zastopnike stanovskih organizacij, vabilu pa se je odzvalo tudi lepo število občanov.

Težave so se začele že pod Depangherjevo upravo, ko je takratna večina v časovni stiski glasovala za sprejetje regulacijskega načrta, čeprav je v tem videla kar nekaj pomanjklivosti. Tudi SSK je glasovala za sprejetje, vendar s pripombo, da se načrt temeljito pregleda (pripravila je približno sto popravkov). Pred kakim mesecem dni pa je Voccijeva uprava odobrila varianto regulacijskega načrta z redkimi

popravki. Radovič je označil ves postopek odobritve za pravi absurd in se posebno zaustavil pri kmetijski problematiki. Da bi slednji pokazali čimbolj zelene pašnike, je bila ustanovljena posebna komisija za varstvo okolja, kmetijstvo in turizem, v kateri je sodeloval tudi Radovič. Komisija je zaključke strnila v dokument, ki soglaša s skupnim dokumentom obeh sindikalnih organizacij Kmečke zveze in Zveze neposrednih obdelovalcev. Predlog je župan Vocci uradno osvojil in zato ne drži trditev, da so predlogi dospelji prepozno, je dejal Radovič.

Viktor Tance je podrobno opisal razne prehode v preteklih mesecih, ko je bil župan gluh na nekatere pripombe. Posebno je poudaril, da je v celotnem odobritvenem postopku zasledil kar nekaj pomanjklivosti. Načrtovalci se npr. niso držali smernic dežele in prejšnjega občinskega odbora. In prav dežela je zadnja rešitev, ko bi z zavrnitvijo odprla pot novim amandmajem. Na občinskih sejah in v raznih komisijah pa je Tance obžaloval obnašanje župana, saj besedno napadanje ne spada nikamor, toliko manj pa v javne ustanove.

Zelo zanimiva debata je segla v bistvo vseh problemov. Prva napaka je bila pri zunanjih načrtovalcih regula-

cijskega načrta, saj ne poznajo krajevnega sestava, druga pri samem županu, ki mu je resnična potreba občine španska vas, tretjo napako pa zasledimo pri poteku odobritve variante. Zelo sumljivo je dejstvo, da je vse potekalo po smernicah, ki niso demokratične in za katerimi stoji samovoljna odločitev župana.

Izmenjava mnenj je bila v župnijski dvorani mestoma precej ostra. Iz besed prisotnih je kričalo razočaranje, ki je toliko bolj boleče v ujaljenosti. Slovenski človek je bil še enkrat ponižan. Pa ne samo on, bila je ponižana tudi slovenska zemlja, ki mu je mati preživetja. Stoletja ga je hranila, mu preživljala potomstvo in ga vzgajala v poštenosti odnosov. Nikoli pa se z njim ni poigravala: pridelek je bil rezultat posledice vremen-skih in drugih dogodkov, ki so jasno vplivali na končni izid. Za nerazumljive ali napol skrite okoliščine ni bilo mesta.

Politika bi morala biti le odraz naravnega toka življenja. Kje in kdaj pa se je v italijanski politični kulturi zataknilo, lahko le ugibamo. Udeleženci večera je dogajanje izzvalo zanimivo misel, da v bistvu vsi nasedamo večinskemu narodu: "divide et impera", jim pravi izkušnja. Če me spomin ne vara, je bil v težkih trenutkih naš credo "v slogi je moč".

VEČER V FINŽGARJEVEM DOMU

PROTI SMRTNI KAZNI

Ta teden, ko smo se zbrali na grobovih naših rajnih, je gotovo bila v središču naših misli smrt. Smrt, strašna stvar, na katero ni človek nikoli dovolj pripravljen. Edino, kar nas tolaži, je dejstvo, da ne vemo, kdaj se bomo srečali z njo, saj je tudi v Svetem pismu zapisano: "Blagor človeku, ker ne pozna svoje usode." Žal pa ni za vse tako. Nekateri se morajo ob smrti soočati s še hujšim trpljenjem, to je vedeti točen datum in uro, ko bodo umrli, in to iz zelo enostavnega razloga: obsojeni so na smrt. Čeprav si ljudje domišljamo, da smo na prehodu v leto 2000 dosegli zelo visoko stopnjo civilizacije, je v veliko državah še veljavno primitivno obračunavanje z zločinci (ali sploh s političnimi ali ideološkimi nasprotniki), to je smrtna kazen. Še najbolj pa nas prizadene, ko izvemo, da je prisotna ne le v manj razvitih državah, ampak tudi v takih, ki se proglajajo za zelo napredne, civilizirane in demokratične, kot na primer ZDA.

S to problematiko se že dolgo let ukvarja Skupnost sv.

V sredo, 27. oktobra, sta Finžgarjev dom in Svet slovenskih organizacij v dvorani Finžgarjevega doma na Opčinah priredila srečanje s predstavnikom Skupnosti sv. Egidija Piergiacomom Baroni, ki je spregovoril o predlogu moratorija nad smrtno kaznijo.

Egidija, ki je nastala leta 1968 v Rimu. Z zbiranjem, molitvijo in tudi s praktičnimi akcijami se člani te človekoljubne organizacije zavzemajo za mirovne pobude (spomnimo se na njihovo pomoč tako v Mozambiku kot na Kosovu), za odpravo smrtnih kazni, pa tudi za vsakdanjo pomoč potrebnim (skozi vse leto obiskujejo člani skupnosti osamljene bolnike in ostarele). Njihova zadnja akcija je zbiranje podpisov za moratorij smrtnih kazni v novem tisočletju. To pomeni, da zaenkrat ne zahtevajo dokončne odprave smrtnih kazni po vsem svetu, ampak le začasno prekinitev, da bi državni voditelji lahko sedli za mizo in ob konstruktivnem dialogu skupaj premislili, ali je taka kazen pravična. To bi bil vsaj prvi korak k popolni odpravi usmrtitev. Sko-

zi vse leto so člani Skupnosti sv. Egidija ob drugih organizacijah (najbolj slavna je Amnesty International, ki se že desetletja bori za odpravo obsojencev na smrt) zbirali podpise v mnogih državah, zbiranje pa se bo nadaljevalo tudi v letu 2000. Do sedaj so zbrali milijon in 600 tisoč podpisov, njihov cilj pa je 10 milijonov podpisov, kar bi na sejah Združenih narodov gotovo imelo svojo težo.

O tem in o problematikah, ki so s tem povezane, nam je prejšnji teden na povabilo Finžgarjevega doma in Sveta slovenskih organizacij spregovoril socialni asistent in voditelj tržaške veje skupnosti, Piergiacomo Baroni. Uvodno predstavitev skupnosti je podala prof. Nadja Maganja Jevnikar, kmalu pa smo si skupaj ogledali pretresljiv dokumentarec *Kriki v celicah smrti*, v katerem so nastopili trije obsojenci na smrt. Piergiacomo Baroni je nato predstavil kratek zgodovinski pregled smrtnih kazni, misli intelektualcev, ki so že v prejšnjem stoletju nasprotovali tako radikalni kazni, nekaj statističnih podatkov o sedanjih usmrtitvah, nazadnje pa še odgovarjal na pekoča in kočljiva vprašanja.

ŽC

OBVESTILA

RADIJSKI ODER bo tudi letos organiziral Tečaj lepe govorice. Informativni sestanek bo v petek, 5. novembra 1999, ob 19. uri v ul. Donizetti, 3 (tel. 040 370846). Vabljeni vsi, ki želijo izboljšati svoj govor!

V PETEK, 5. novembra, bo ob 20. uri v dvorani Marijinega doma v ul. Risorta 3 tretje duhovno razmišljanje v okviru priprav na leto 2000. Govoril bo p. Tomaž Podobnik DJ o grehu in potrebnosti sprave (*Iz teme k luči*).

SLOVENSKO PASTORALNO središče v Trstu obvešča vse slovenske vernike v mestu, da vsakoletna maša na mestnem pokopališču pri Sv. Ani letos izjemoma ni bila zadnja nedeljo oktobra, ampak bo naslednjo nedeljo, 7. novembra, ob 14.30 kot običajno. Pri maši bo sodeloval združen pevski zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov.

ŽUPNIJA OSP vabi v nedeljo, 7. novembra, ob 15. uri na župnijski praznik. Pri maši bo koprski škof Metod Pirih posvetil novi daritveni oltar. Vabljeni!

SVETOVNI SLOVENSKI kongres in župnija sv. Roka v Nabrežini vabita na svečanost v spomin na Lojzeta Bratuža in na njegovo ženo Ljubko Šorli ter na vse slovenske rodoljube, ki so v času nasilja trpeli in umirali za svoj narod. Prireditelj bo v nedeljo, 7. novembra, ob 15.30 v cerkvi sv. Roka v Nabrežini. Na sporedu bo recital Ljubke Šorli *Venec spominčic možu na grob*. Podala ga bo igralka Ljubiteljskega gledališča Teharje Sonja Mlejnik, na orgle jo bo spremljal organist Silvan Baša. Sodeloval bo moški pevski zbor Mirko Filej iz Gorice pod vodstvom Zdravka Klanjščka.

GENERALNA KONZULKA republike Slovenije ga. Jadranka Šturm Kocjan bo na obisku pri SSK v Trstu, ul. Gallina 5, v petek, 5. t.m., ob 12. uri. Srečala se bo s člani deželne tajništva.

TAIZEJSKO SREČANJE 1999/2000 bo letos od 29. decembra 1999 do 1. januarja 2000 v Varšavi. Tudi letos se bomo udeležili romanja mladi iz zamejstva. Odpotovali bomo 27. decembra dopoldne iz Dutovelj in se vrnili 2. januarja popoldne. Srečanja se lahko udeležijo mladi od 16. leta (v spremstvu polnoletne osebe) do 30. leta starosti. Cena potovanja znaša 14.500 SIT, v Varšavi pa bomo plačali še skromen prispevek za kritje stroškov srečanja (približno 50.000 lir). Za udeležence sta obvezni dve pripravi. Prijavnice so na razpolago: pri Nadi Petaros, dijakinji I. klasičnega liceja F. Prešeren v Trstu, v Slovenskem kulturnem klubu, v openski župniji in pri Alešu Petarosu (tel. 040 228307). Potrebne informacije lahko dobite na prijavnicah, za podrobnejše informacije pa se lahko obrnete na tel. 040 228307 ali pišite na e-mail: petaros.ales@iol.it. Vpisovanje traja do 13. novembra.

DAROVI

ZA ŠENTJAKOBSKO kulturno društvo: v spomin na dragega Silva Šuligoja daruje družina Lapel 50.000 lir.

ZA SV. GORO: v spomin na gospoda Silva Šuligoja darujejo: sestra Dori 200.000 lir; Slavica Scotti, Milan, 200.000 lir; Olga Franza 50.000 lir; Jelka Vuga 50.000 lir; Marija Pavšič 50.000 lir; Lina Marassi 30.000 lir; Otilija Bolsci 10.000 lir; Amelija Pangos 10.000 lir; Marija Grmek 5.000 lir.

PRED PRAZNOVANJEM ŽUPNIJSKEGA ZAVETNIKA

SV. MARTIN NA PROSEKU VČERAJ IN DANES

V četrtek, 11. novembra, bomo na Proseku imeli praznik farnega zavetnika sv. Martina. Našo cerkev so posvetili leta 1637 škofu po rodu iz Panonije, ki je živel v letih 316-397. V mladih letih je bil, kakor spominja slika na pročelju naše cerkve, vojak. Slika prikazuje mladega vojaka na konju, ki deli svoj plašč z revežem. Ko je zapustil vojaško službo, je mladi Martin vneto misijonaril na ozemlju današnje Francije. Po svetu in v naših krajih imamo dosti njemu posvečenih cerkva.

Že od starih časov, ko so po naših vaseh prevladovali kmečke družine, so z veliko nestrpnostjo pričakovali sv. Martina ali martinovanje, kot se temu reče. Vas je dobila praznično preobleko. Vrstile so se kar tri sv. maše in cerkev je bila nabito polna. Šolski otroci so v spremstvu svojih učiteljev pobožno sledili evharističnemu slavju. V družinah je bil praznik. To pomeni, da tisti dan se ni delalo.

Kmetje so vse svoje pridelke varno spravili pod streho. V hramu pa je ta dan tekla žlahtna kapljica - novo vino, v nekaterih družinah pa tudi sladko vino "prosekar" (edinstveno za naše kraje).

Par dni prej, to je takoj po Vseh svetih, pa so na domačiji zaklali prašiča, tako da so ta dan jedli sveže svinjske klobase s kislim zeljem, pražen krompir in sladke mulce (sla-

ščica s prašičjo krvjo). Pridne kuharice pa so pripravile še fancije z dušo (slano testo s slanin sardonom). Pripravile so tudi pečene sladke štruklje, ki so jih dale v plenir že dan prej. Poleg teh dobrot, kot slaščica niso smeli manjkati še kuhani štruklji. Na ta dan je bil obisk vse žlahte (sorodnikov), ki se je rada zbrala ob tako dobro založeni mizi.

Vas je obogatil tudi sejem, na voljo je bilo vsega od čevljev do oblek, do kuharskih potrebščin, loncev, kozic in ročno izdelanih lesenih predmetov: kuhalič, škafov in stolov do kmečkega orodja: bučev, plavnikov, korit, sit in "ličkov". Tudi za otroke je bilo poskrbljeno. Na stojnicah so dobili žogice, frnikole in lesene igrače, kot slaščico pa "mandolat". Na Lokandovi dolini je bil tudi vrtiljak. Pri Dolenčevih pa je bil sejem prašičkov. Vsaka družina je kupila prašička, nekatere pa tudi po dva.

Zdaj se bližamo koncu tega našega stoletja in čez dober mesec bomo stopili v tretje tisočletje. Sv. Martin je še vedno češčen, a ne več kot nekoč. Lahko rečemo, da je od tradicije naših dedov bolj malo ostalo. Res je, da se v vasi še nekatere družine držijo te tradicije. V vas pridejo kramarji z raznovrstnimi stvarmi in tudi letos bo gotovo vsaj dvajset stojnic preplavilo "križado". Na prodaj bodo

tudi prašički, ki jih bodo meščani že od jutra ogledovali. V vasi bodo tudi osmice z novim vinom in klobasami z zeljem. V gostilnah pa bodo poskrbeli tudi za Martinov menü, mladina pa bo imela dovolj zabave v luna parku, to še vedno na Lokandovi dolini. Vas bo preplavilo veliko ljudi, a gotovo ne za češčenje sv. Martina, tega svetniškega škofa, ampak zaradi novega vina, kuharskih dobrot in zabave.

Vsem, ki bi pa želeli počastiti našega zavetnika sv. Martina, pa naj povemo, da bo sta ta dan dve slovesni sv. maši ob 10. in 16. uri. Vabljeni!

(M/B)

Kip sv. Martina pri oltarju proseške cerkve

GLEDALIŠKI VRTILJAK

Sezona 1999-2000

ZAKLAD ČAROVNICE JEZIBABE

Muzikal s plesom, lutkami in maskami

IZVAJAJO igralka in igralci lutkovne skupine Mi smo mi iz Celovca, lutkarji KPD Šmihel, mladinske skupine SPD Radiše, Teatr brez... in nekdanji lutkarji skupine Lutke mladje iz Celovca.

SCENA Breda Varl

REŽIJA Tine Varl

V nedeljo, 7. novembra, ob 17. uri, dvorana Marijinega doma pri Sv. Ivanu, ulica Brandesia 27.

VIJUDNO VABLJENI!

DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV

vabi

v ponedeljek, 8. novembra, ob 20.30 na okroglo mizo

JEZIK OB MEJI

SODELUJEJO Majda Kavčič, Vesna Gomezelj, Elena Slavec, Alenka Čelik in Silvo Fatur.

Srečanje bo v Peterlinovi dvorani, Donizettijeva 3, v Trstu.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

otvoritvena predstava sezone 1999-2000
ponovno v Kulturnem domu

Ödön von Horváth

ZGODBE IZ DUNAJSKEGA GOZDA

REŽIJA Mario Uršič

V četrtek, 18. novembra, ob 20.30 red E; v petek, 19. novembra, ob 20.30 red F.

PRODAJA ABONMAJEV vsak delavnik od 10. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma, ul. Petronio 4, tel. 040 362542. Že abonirane naprošamo, da dvignejo izkaznice čimprej.

ŽREBANJE BREZPLAČNIH DIJAŠKIH ABONMAJEV (zbranih na višjih srednjih šolah v Trstu) in brezplačnega obiska dijakov na predstavi v Ljubljani bo potekalo v zadnjem tednu novembra. V primeru, da so dijaki že vplačali abonma in bodo izžrebani, jim bo vplačana vsota povrnjena.

UGODNOSTI PRI VPISU MLADINSKEGA
ABONMAJA JE OMOGOČILA
ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA.

NA DAN VSEH SVETIH

NA GORIŠKEM POKOPALIŠČU

Kot vsako leto je bila tudi za letošnje praznike ob spominu na naše rajne na dan Vseh svetih na goriškem pokopališču počastitev naših mrtvih, posebno še naših pokojnih kulturnih delavcev. Na pobudo ZSKP se zbere vsako leto lepo število naših prosvetnih delavcev, ki s cvetjem in pesmijo počastijo pokojne goriške slovenske kulturnike ter se z molitvijo pomudijo ob njihovih grobovih. Molitveni obred je opravil msgr. dr. Humar, predstavniki Zveze pa so na grobove položili cvetje v spomin. Tako so obiskali grobove Emila Komela, Lojze-

ta Bratuža in Ljubke Šorli, Viktorja Prašnika, Milana Bekarja, Frana Erjavca in številnih naših duhovnikov. Tako so primerno počastili spomin naših glasbenikov, pesnikov in pisateljev ter prosvetnih delavcev, ki so delovali pri nas. Ob koncu je še zapel mešani zbor iz Podgore, ki je pod vodstvom Mirka Špacapana z ubrano resnobno pesmijo počastil njih spomin.

Prav je, da se vedno in še zlasti te dneve spominjamo naših zaslužnih narodnih in kulturnih delavcev, ki so Goriški in Primorski veliko dali.

AB

NA GROBOVIH VOJNIH ŽRTEV IN ZASLUŽNIH POKOJNIKOV

POKLON NAŠIH DRUŠTEV

V nedeljo 31. oktobra, predvsem pa v ponedeljek, 1. novembra, so se v naših krajih zvrstile svečanosti v počastitev spomina vojni žrtev in zaslužnih pokojnikov, ki so jih priredila razna kulturna društva in druge organizacije.

Zveza slovenske katoliške prosvete se je poklonila vojnim žrtvam druge svetovne vojne pred spomenikom v Gonarsu, kjer počiva umrli v tamkajšnjem italijanskem taborišču.

Moški pevski zbor Mirko Filej je obiskal pokopališče v Štanzanu in na grob prof. Mirka Fileja položil venec ter zapel nekaj pesmi. Na goriškem pokopališču je nadškof Dino De Antoni daroval sveto mašo. Slovenske in italijanske oblasti pa so priredile svečanost pred spomenikom padlim.

Pred spomenikom v Pevni je pel moški zbor iz Štanzana, pred podgorskim pa zbor Podgora in Paglavca - Brijuni. Na obeh proslavah so sodelovali osnovnošolski otroci. V Štanzanu so člani Prosvetnega društva Štanzan drež položili venec ob plošči na župnijski dvorani, ki spominja na vojne žrtve. Venec so nesli tudi na domače pokopališče. Proslava je bila tudi pred spomenikom na glavnem trgu, kjer je pel mešani zbor Oton Župančič. V občini Dobrovo, Sovodnje in Števerjan je bilo več proslav ob raznih spomenikih, kjer so nastopili slovenski zbori. Mešani zbor Rupa-Peč je sodeloval na proslavi v domačem kraju. Zbor F.B. Sedej je pel pred spomenikom na trgu pred cerkvijo, kamor so vaše organizacije položile vence.

RUPA / ZAHVALA ZDRAVKU KLANJŠČKU

PRESENEČENJE JUBILANTU

Zaslužni možje si niti od daleč ne pričakujejo priznanja ali pohvale za svoje nesebično delo za skupnost, za druge. Tak je naš pevovodja Zdravko Klanjšček. Zato so ga pevci mešanega pevskega zbora Rupa-Peč in možje ter fantje zbora M. Filej iz Gorice hoteli presenetiti med pevskimi vajami v Rupi v sredo, 27. oktobra, tam, kjer je on vedno točen in nepogrešljiv. Zakaj? Ker so želeli proslaviti njegov 60-letni življenjski jubilej. Pevci M. Fileja so se pripeljali v Rupo z namenom, da mu skupaj s člani MePZ Rupa-Peč izrazijo čestitke, zahvalo za njegovo plemenito delo vodenja več zborov ter vse dobre želje. Na tiho so "Filej" odprli vrata pevske sobe, kjer je Zdravko vabil zbor Rupa-Peč, ter mu zapeli staroslovansko *Mnogaja ljeta*. Nato so ga skupaj popeljali v

sedež PD Rupa-Peč, da mu prijateljsko stisnejo roko v priznanje za vse, kar je v več kot 40 letih kulturno bogatega ustvaril. Po toplih besedah so mu izročili dragoceno darilo, mu prepevali in nazdravljali prigrizke in sročeno. Velika in imenitna torta, ki bi jo lahko rezal z zidarsko žlico, zakuska in domača kapljica so vse razveselile, da so še in še prepevali, veseli, da so vsaj malo izrazili občudovanje in prijateljstvo priljubljenemu pevovodji.

Tudi v cerkvah so se ga spomnili s toplimi besedami hvalečnosti vsi naši rojaki skupaj z župnikoma; ta globoko cenita njegovo strokovno vodenje petja, ki ga z vso ljubeznijo poživlja po toliko naših cerkvah na Goriškem. G. Zdravko, Bog vas živi na mnoga, mnoga leta!

VŽ

PRIREDILA GA JE GORIŠKA POKRAJINSKA UPRAVA

SEMINAR O SLOVENSKEM ŠOLSTVU IN KULTURI NA GORIŠKEM

HARJET DORNIK

Seminar je priredila pokrajinska uprava v sodelovanju s Šolskim skrbništvom, Pokrajinskim šolskim svetom in Sindikatом slovenske šole.

Uvodni poseg je v torek, 26. t.m., imel predsednik Pokrajine Giorgio Brandolin. Po udaril je, da je tukajšnji večnarodni sestav dodatna vrednota za vso pokrajino. Prisotni slovenski utrip pa je treba bolj ovrednotiti, pri tem morajo svoj delež prispevati tudi Slovenci sami.

Za njim je na temo *Kultura in šolsko življenje Slovencev na Goriškem* spregovoril univerzitetni profesor Jože

Na zavodu Fermi je prejšnji teden potekal tri-dnevni seminar, namenjen italijanskim učiteljem in profesorjem, ki bi se radi približe seznanili s slovensko prisotnostjo v mestu in pokrajini.

Pirjevec. Med svojim privlačnim izvajanjem je v glavnih obrisih podal zgodovinski pregled teh krajev skozi stoletja in poudaril temeljne zgodovinske in kulturne trenutke in velike osebnosti, ki so Slovence dvignili na nivo naroda. Govoril je o tej meji, ki se v stoletjih ni veliko premaknila, in je pomenila naravno prehajanje med italijanskim in slovenskim svetom. Ob njej so se ljudstva stoletja srečevala in le od polovice prejšnjega stoletja so prišla v kon-

flikte. Spregovoril je o vlogi semenišča kot najpomembnejšega središča inteligence daleč naokoli, o programu Zedinjene Slovenije, čitalnicah, taborih, časopisih, šolah in slovenskih vplivnih močeh na teh tleh. Isto popoldne je profesor na rimski univerzi La Sapienza Miran Košuta razčlenjeno in poglobljeno govoril na temo *Literarno ustvarjanje ob meji med zunanjimi vplivi in izvirnostjo*.

Seminar se je nadaljeval v sredo s predavanjem tržaške-

ga univerzitetnega profesorja Emidija Susiča o *Šoli kot socializacijskem faktorju v večjezikovnem okolju*. Proces socializacije mora teči po dveh tirnicah: prek socializacijskih dejavnikov znotraj manjšine in dejavnikov, ki jih določa večinska kultura. Analiziral je tri modele šole, ki so se uveljavili v večetničnih družbah, in ugotavljal, da slovenska šola že posreduje potrebno za integracijo osebe v večinski družbi. Nekaj novega se glede integracije mladih dogaja na nekaterih italijanskih šolah z uvajanjem nekaj ur slovenščine. Samo znanje pa ne zbljuje vedno, primer je Sarajevo. Potrebno je več.

STRAN 16

GALERIJA ARS / PREDSTAVITEV DVEH KNJIG OGNJIŠČA

TUDI TO SO SLOVENSKI ZAKLADI

FOTO BUMBACA

Petkovi kulturni večeri v prostorih Galerije Ars v Katoliški knjigarni na Travniku se nadaljujejo. Dne 29. oktobra sta dr. Ivan Prijatelj in predstavnik Tiskovnega društva Ognjišče in zgodovinar ter urednik pri istoimenski reviji Tino Mamić predstavila zadnja dva nabora, ki ju je primorska založba izdala pred kratkim.

Prof. Vida Bitežnik je gosta pozdravila in se veselila njunega obiska, saj sta prišla predstaviti goriški javnosti aktualni deli, ki upravičeno sodita na knjižno polico ljubiteljev slovenske kulture, zgodovine in izročila. Časnikar Tino Mamić je na predstavitvi spregovoril o bogati monografiji večjega formata *Krščanstvo - 2000 let*. Gre za prevod in priredbo mednarodne izdaje zgodovinskega atlasa krščanstva, katerega vodja projekta in avtor pomembnih in izčrpnih dopolnil, zanimivih za Slovence, je sam Tino Mamić. Knjigo odlikujeta izjemno bogato in kakovostno fotografsko gradivo, pa tudi velika preglednost podane snovi, saj vsebuje delo poleg dragocene zaključne zgodovinske kronologije zadnjih dvesto let v Cerkvah, na Slovenskem in po posameznih celinah še več natančnih in koristnih preglednic. Kot je podčrtal Mamić, želi delo z vsebinskimi podatki o zgodovini

slovenske vernosti razbiti slovenski kompleks manjvrednosti, ki je zakoreninjen v naši podzavesti. "Slovenija pravzaprav ni tako majhna; obratno: je pomembna." In tudi zgodovina krščanstva na slovenskem ozemlju je zelo bogata in zanimiva, saj so marsikje še vidni pomniki prvih krščanskih skupnosti še pred prihodom Slovanov v južno Evropo. To so zakladi, ki imajo tudi svetovni pomen, a se jih verjetno premalo zavedamo. Znameniti so tudi misijonarji slovenskega rodu že iz prejšnjih stoletij, ki so postavili osnove kasnejšim evropskim misijonskim prizadevanjem. Omenimo samo Odozmo iz Pordenona in Knobleharja. Knjiga *Krščanstvo - 2000 let* predstavlja skratka svežo novost v slovenskem zgodovinopisju, ki skuša prikazati samo še bolj zanimivo in privlačno tako za strokovnjake kot za slehernega tudi preprostega bralca.

Drugo aktualno delo, ki ga je goriška javnost lahko približe spoznala v prisotnosti avtorja, je knjiga Slomskovih zdravstvenih nasvetov *Bog daje zdravje!* Dr. Anton Prijatelj,

znani primorski zdravnik, specialist za medicino dela in vnet zagovornik protialkoholnega boja v Sloveniji, je na srečanju v Katoliški knjigarni živo pripovedoval, kako je slišal o Slomsku že v osnovnošolskih klopih, "ko so o njem govorili z vsem spoštovanjem." Po letu 1945 pa so ga omenjali samo pogumnejši profesorji. V kasnejših desetletjih se je pri svojem raziskovalnem delu poglobljal v zgodovino zdravstva in spet je naletel na narodnega in verskega učitelja, ki v knjigi *Blaže in Nežica v nedeljski šoli* ni učil samo pisati, brati in računati, ampak tudi in predvsem zdravo živeti. To je bilo za dr. Prijatelja veliko odkritje, ki mu je z zagnanostjo posvetil veliko časa, saj je s hvalovrednim raziskovalnim delom izluščil iz Slomskovih besedil veliko zdravstvenih, higienskih in prehrabnih nasvetov, ki so povečini aktualni in koristni še danes. "Ti nasveti so čudoviti," je navdušeno večkrat ponovil, "saj jih lahko uporabljamo še danes," ko je od Slomskove smrti preteklo več kot 130 let. Avtor je z barvito govorico in nalezljivim navdušenjem navedel več primerov, ki so zbudili v občinstvu radovednost in čudenje nad Slomskovo dejavnostjo in gorečnostjo pri vsestranski vzgoji naroda. "Slomski je strahotno plodovit pisec," je še pristavil dr. Prijatelj, ki je s svojo knjigo razkril Slovincem manj znani obraz pravega mariborskega škofa in velikega pedagoga. Ta ni pisal samo pesmi in verskih razprav, ampak je bil tudi socialno zelo angažiran, saj je posvetil pastirsko pismo celo "oštirjem", pisal je tudi o zdravnikih. Vse to samo še dokazuje, da ga je pri njegovem poslanstvu gnala zdrava in pobožna kmečka modrost, ki je današnji svet žejen.

DD

V NEDELJO PRVI SPREHOD BREZ MEJA

Prireditve, ki potekajo v duhu odprte meje in medsebojnega prijateljstva, so pri nas že priljubljena tradicija. V prihodnjih dneh bomo na Goriškem pričali novi pobudi tega značaja. V nedeljo, 7. novembra, bo namreč stekla prva izvedba *Sprehoda brez meja*. Prirejata ga rajonski svet Sveta gora-Placuta in Krajevna skupnost Solkan, ki vabita k udeležbi občane z obeh strani meje.

Udeleženci sprehoda se bodo zbrali ob 9. uri pri "casermettah", nakar bodo ob 9.30 krenili na pot. Ta se bo vila po ulici Scogli, mejo bo prečkala pri dvolastniškem mejnem prehodu za pešce pri Solkanu (prinesite osebni dokument!). Udeleženci se bodo vrtnili na italijansko stran skozi isti mejni prehod, potem pa bodo šli po ulicah Scogli, Capellaris, Rocca, Montesanto do "casermett". Tam bo za udeležence družabnost, na kateri si bodo lahko tudi posladkali usta s pečenimi kostanji.

NATEČAJ ZA UČITELJSKA MESTA

Šolski skrbnik v Gorici sporoča, da bo 30. novembra 1999 pisna naloga v zvezi z natečajem za dodelitev stalnih učiteljskih mest v otroških vrtcih s slovenskim učnim jezikom. Dne 10. decembra 1999 pa bo pisna naloga v zvezi z natečajem za dodelitev stalnih učiteljskih mest v osnovnih šolah s slovenskim učnim jezikom. Kandidati ne bodo osebno prejeli nobenega uradnega obvestila o pisnih nalogah. Šolsko skrbništvo bo poskrbelo, da bodo kandidati imeli na razpolago vsa potrebna navodila na posameznih didaktičnih ravneh.

IRENA BEDNARICH PRAPORŠČAK DELA

ZASLUŽENO ODLIČJE

DANIJELO DEVETAK

"Imam svoje cilje, a želim hkrati ostati odprta in pripravljena na različne možnosti, ki se bodo sproti ponudile." Tako je po odlično kronani višješolski karijeri na klasičnem liceju Primož Trubar sklenila ob začetku letošnjega poletja zadnje vprašanje pogovora za naš list Irena Bednarich, 19-letna študentka iz Števerjana, po izobrazbi in duši pravi humanist. Res je ohranila odprtost vrata in s svojimi talenti ter šolskimi krediti uspešno dosegla prestižno državno priznanje, še preden se je lotila akademskega študija, ki se mu misli zelo resno predati.

Zaradi njenega šolskega kurikulumaja je sam predsednik republike Carlo Azeglio Ciampi v torek, 26. oktobra, odlikoval na Kvirinalu in imenoval za "praporščaka dela" (alfiere del lavoro). Ker je tako srednjo kot višjo šolo dokončala z najvišjo oceno (njena srednja ocena 9,5 je najvišja v vsedravnem merilu), si je priborila še štipendijo, s katero bo lahko prebivala štiri leta akademskega študija v rimski univerzitetni rezidenci Lamaro-Pozzani Zveze italijanskih vitezov dela, ki jo financira Confindustria. Poleg spreje-

ma na Kvirinalu so bili novo-pečeni praporščaki dela gostje tudi drugih uglednih političnih predstavnikov, saj jih je še isti dan sprejel predsednik senata Nicola Mancino, naslednjega dne pa predsednik poslanske zbornice Luciano Violante. V sredo, 27. oktobra, pa jih je na Trgu sv. Petra pozdravil sv. oče Janez Pavel II.

Prehodimo na kratko njeno dosedanje pot. Po osnovni šoli O. Župančič v Gorici je Irena nadaljevala študij na srednji šoli I. Trinka, nato pa na klasičnem liceju P. Trubar, kjer je profesorje kmalu opozorila na svoje sposobnosti. Po državnem izpitu je njeno ime in šolsko kariero signaliral v Rimu namestnik ravnatelja prof. Ivan Bratina in izbrana je bila kot ena izmed 25 najboljših italijanskih študentov, ki so dokončali višjo šolo v letu 1999. Mesec dni je poleti izpopolnjevala svoje že dobro znanje nemščine na Goethe Institutu v Münchnu, nakar je konec avgusta opravila sprejemni izpit za vstop v omenjeno univerzitetno rezidenco; to, da ga je po besedah direktorja ustanove opravila "v perfektni italijanščini", kljub temu da je slovenske narodnosti, je še večji pokazatelj njene prizadevnosti in

hkrati tudi dokaz kakovosti naših šol. Že dolgo je bila njena želja, da bi študirala med prevajalci in tolmači v Trstu; sredi septembra je zato tudi uspešno opravila zahtevni izpit za vstop v to fakulteto. S prejetjo štipendije pa se je odločila za Rim; prav pred kratkim se je tako vpisala na fakulteto vzhodnih jezikov in civilizacije na univerzo La Sapienza, kjer bo začela obiskovati tečaje prihodnjega teden.

Uspelo nam je najti stik z njo po telefonu. Vprašali smo jo, kakšno sporočilo so mladim praporščakom dela zaupali ugledni predstavniki najvišjih političnih organov.

"Predsednik Ciampi nam je samo podelil potrdilo in medaljo ter vsakega od nas vprašal, za katero fakulteto se je odločil. Daljše srečanje smo imeli s predsednikom senata Mancinom. V svojih besedah je podčrtal, da se mladi zelo malo posvečamo politiki. Na naše vprašanje, zakaj tako, je odgovoril, da so vzroki brezbriznosti verjetno v nejasnosti političnih usmeritev. Če se kdo le približa politični areni, mora imeti res dobro poznavanje stvarnosti in sploh veliko zanimanje. Najlepše srečanje pa je bilo po mojem mnenju z Violantejem. Posvetil nam je pol ure svojega časa, saj je bil prejšnji teden zaradi vlade na prepihu močno zaposlen. Spregovoril je o mladih, ki živimo v pomembnem političnem in zgodovinskem trenutku. V evropski perspektivi namreč nimamo več ozemljskih in kulturnih omejitev. Na nas mladih je, da sprožimo stike z drugačnimi kulturami in jeziki. Dolžnost imamo svoje talente izkoriščati v stvarnosti, ki nas obkroža, in to brez cinizma ali pasivnosti. Prav to želi pravzaprav nuditi tudi naš klasični licej: radoveden in hkrati kritičen pristop do stvarnosti. Trije ugledni politični predstavniki so nas močno presenetili s svojo človeško razsežnostjo. Zlasti predsednik Violante je pokazal, kako je kljub izredni inteligentnosti in visoki vlogi izredno preprosta oseba, ki se zna lepo približati mladim."

Kaj te čaka v naslednjih mesecih? Ali imate v rezidenci Lamaro-Pozzani, kjer živite skoraj mesec dni, res tudi dodatne tečaje?

"Da, najprej moramo končati pripravljane tečaje. Pravkar smo opravili tečaj ekonomije, končati moramo informatiko in začeti pravo. Akademsko leto se bo odprlo o-

koli 20. t.m. Potem se bo za udeležence rezidence začel tečaj ekonomije glede krajevne javne uprave; na koncu tečaja nas čaka tudi izpit, od katerega bo odvisna obnovitev štipendije. Študirati moramo tudi jezike: izbrala sem francoščino in angleščino. Izbrati pa moramo še en tečaj po želji: predmeti so mislistika, scenografija in kinematografija ali nekaj pravnega."

Irena je s svojo kleno voljo že večkrat dokazala, česa je zmožna. Z jasnimi cilji želi v svojih mladih letih upravičeno doseči čimveč. Ker ima stvarne možnosti za uresničitev teh ciljev, ji je novi izziv v Rimu v veliko veselje; prav tako staršem in sestrini Kristini, ki jo z velikim ponosom podpirajo in spremljajo na njeni ambiciozni poti. Da bi ta bila poslana z osebnimi zadoščeni in uspehi, ji iskreno želijo tudi člani našega uredništva.

KAKO SE NAPIŠE PRIZIV PROTI REGULACIJSKEMU NAČRTU

Krožek za družbeno-politična vprašanja A. Gregorčič iz Gorice vabi v sredo, 10. novembra, ob 20.30 v komorno dvorano Kulturnega centra L. Bratuž na pomemben večer. Govor bo o regulacijskem načrtu, ki so ga oktobra odobrili v goriškem občinskem svetu kljub protestom slovenske manjšine in opozicije. Na srečanju ne bo razprav o splošnih smernicah dokumenta, temveč bodo posredovane informacije za predstavitev prizivov proti regulacijskemu načrtu. Na večeru bosta sodelovala odv. Damijan Terpin in arh. Jože Cej. Srečanje bo povezovala predstavica krožka Erika Jazbar.

Priziv proti regulacijskemu načrtu lahko napiše katerikoli goriški občan: ni nujno, da je lastnik prizadetega ozemlja. Krožek zato vabi vse, ki bi radi izvedeli za novosti v zvezi z načrtom, nazadovoljne lastnike, radovedneže in slovenske politične predstavnike.

OBVESTILA

MLADINSKI PEVSKI ZBOR Vrh sv. Mihaela bo priredil v ponedeljek, 8. t.m., ob 20. uri v prostori gostilne Devetak "An buot je blo": vaški običaji in navade. Sodelujejo MIPZ Vrh sv. Mihaela, Vesna Guštin Grilanc s knjigo *Je več dnevoj kot klobas* in dekliski zbor Danica.

MLADINSKI KROŽEK F.B. Sedej prireja praznovanje sv. Martina v gostilni pri Koršču na Sovenci 12. t.m. letos. Toplo vabljeni!

PROSVETNO DRUŠTVO Štandrež prireja v soboto, 13. novembra, v spodnjih prostorih župnijske dvorane martinovanje. Na družabnem srečanju bo Viktor Selva predvajal diapozitive o dogajanju v domačem kraju.

V GALERIJ Ars v Katoliški knjigarni na Travniku razstavlja Brane Jazbar. Razstava je na ogled po urniku knjigarne.

SLOVENSKA USTANOVA v Gorici išče primerno osebo ali družino za službo hišnika. Podrobnejše informacije na tel. 0481 531445 v jutranjih urah.

V SREDIŠČU mesta Gorice, na Placuti 18, je na prodaj nepremičnina večje površine, ki obsega dvonadstropno stavbo z večjim zaprtim dvoriščem. Zanimati se lahko ogledajo na sedežu Katoliškega tiskovnega društva v prvem nadstropju omenjene stavbe v uradnih urah (tel. 0481 533177, fax 0481 536978).

DAROV

ZA SLOVENSKE misijonarje: Cilka 100.000 lir.

ZA MISIJON Ivana Štante: N.N. s Peči 100.000 lir.

ZA MISIJON p. Kosa: Stana Žerjal 50.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrjah: Vanda Devetak 50.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhju: N.N. 40.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi: nono Pol-do ob krstu Ilarije 100.000 lir.

ČESTITKE

V veliko zadovoljstvo nam je naša IRENA BEDNARICH. Najlepše ji čestitamo ob pomembnem uspehu in priznanju. Toplo ji voščimo, da bi bila še naprej marljiva in uspešna. Mama Sonja, tata Slavko, sestra Kristina, botra Klavdija in Ivana.

V sredo, 27. oktobra, je na fakulteti za politične vede v Trstu zadnjič trgal hlače in grel učene klopi IVO COTIČ. Ob uspešno opravljenem študiju se z novopečnim doktorjem veselimo in mu čestitamo vsi Markotini.

Dne 27. oktobra je naš načelnik IVO COTIČ sklenil študij političnih ved na tržaški fakulteti. Ob pomembnem življenjskem uspehu se z njim veselimo Slovenski goriški skavti in mu čestitamo s priručnim hip hip hura.

Zveza slovenske katoliške prosvete vošči ZDRAVKU KLANJŠČU ob življenjskem jubileju vse najboljše in mu želi še veliko bogatega zborovskega užitka.

PRAZNIČNA NEDELJA V ŠTANDREŽU

V nedeljo, 7. novembra, bo štandreška župnijska skupnost imela posebno praznično slavo. Ob 9.45 bo sprejela nadškofa Dina De Antonija na trgu pred cerkvijo, ob 10. uri pa bo slovesna maša z blagoslovitvijo prenovljene cerkve. Po maši bo lahko vsak udeleženec stisnil roko novemu nadpastirju in prejel spominsko podobico, na trgu pa bo deležen blagoslovitve. Zlasti gospodinje so naprošene, da pripravijo pecivo za prijetnejši trenutek družabnosti po slavu. Popoldne ob 17. uri bo praznik ob 75. obletnici štandreške župnije in cerkve požaltil nastop mešanega zborar F.B. Sedej iz Števerjana.

PREDSTAVITEV V KULTURNEM DOMU

SLOVENSKI PRAVNI LEKSIKON

V torek, 26. oktobra, so v goriškem Kulturnem domu predstavili *Slovenski pravni leksikon*, ki je izšel pri slovenski založbi OST v Ljubljani. Predstavitev dela, ki ima pod vsakim slovenskim pravnim geslom tudi ustrezen izraz v nemščini in italijanščini, so se udeležili minister za pravosodje republike Slovenije Tomaž Marušič, večje število višjih uradnikov s slovenskega pravosodnega ministrstva, več sodnikov iz Slovenije in drugi ugledni gostje, med njimi največ pravnikov in prevajalcev, ki jim je leksikon v prvi vrsti namenjen.

Po pozdravu direktorja Kulturnega doma Igorja Komela je spregovoril založnik Anton Omersa, ki je dejal, da je *Slovenski pravni leksikon* nastal iz potrebe, ki so jo imeli predvsem prevajalci; ti zvečine nimajo dovolj pravnega znanja, da bi zlasti med simultanim prevajanjem takoj našli ustrezen izraz v slovenskem, nemškem ali italijanskem jeziku. Omersa je tudi dejal, da bo novi leksikon prav prišel tudi slovenskim, italijanskim in nemškim pravnikom, pa čeprav gre za neuradno leksikalno delo s pravnega področja. O delu so nato spregovorili avtorji, in sicer najprej odvetnik in profesor prava dr. Pavel Apovnik, ki je poskrbel za slovenska pravna gesla in ustrezne prevode v nemški je-

zik, ter goriška odvetnika dr. Karlo Primožič in dr. Aleksander Feri, ki sta poskrbela za prevod pravnih gesel in pojmov v italijanski jezik. Dr. Apovnik je dejal, da je leksikon v slovenski razlagi pravnih gesel, saj so hoteli predstaviti predvsem slovenski pravni sistem in zakonodajo; povedal je tudi, da za objema delo 2000 gesel na 240 straneh, kar pomeni, da je leksikon srednje velikosti. Omenil je možnost, da bi v prihodnje oblikovali še podobne leksikon, v katerega bi bili vključeni tudi angleški pravni izrazi, a pri takem načrtu bi morali sodelovati tudi strokovnjaki za angleško pravo. Odlika leksikona je v tem, da ima na koncu tako italijanski kot nemški indeks, ki bo v veliko pomoč tolmačem in pravnikom. Dr. Primožič in dr. Feri sta povedala, s kakšnimi težavami sta se ukvarjala, ko sta v bogatem in mestoma prevečkrat gostobesednem italijanskem pravnem besednjaku skušala najti ustrezne izraze za slovenske izraze iz prava, zakonodaje in pravosodja.

Predstavitev *Slovenskega pravnega leksikona* v Kulturnem domu je bila izjemno dobro obiskana, po njej pa je sledila debata, saj se je predstavitev udeležil cvet slovenskih odvetnikov in prevajalcev v Italiji.

JUP

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Otvoritvena predstava sezone 1999-2000

Ödön von Horváth

ZGODBE IZ DUNAJSKEGA GOZDA

REŽIJA Mario Uršič

Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici, ponedeljek, 8. novembra, ob 20.30 in torek, 9. novembra, ob 20.30.

GALERIJA ARS - KATOLIŠKA KNJIGARNA

vabita na predstavitev knjige o otroštvu

KRATKI ČASI

TRST IZ ŽABJE PERSPEKTIVE

Izšla je pri založbi Knjižna zadruga v Ljubljani. Poleg avtorja Marka Kravosa bodo sodelovali: pesnik Tone Pavček, dr. Pavel Fonda, Bogomila Kravos in kitarist Marko Feri.

Katoliška knjigarna na Travniku, petek, 5. novembra, ob 18. uri.

ŽUPNIJA SV. ANDREJA APOSTOLA V ŠTANDREŽU

vabi v nedeljo, 7. novembra,

ob 10. uri:

BLAGOSLOVITEV PRENOVLJENE ŽUPNIJSKE CERKVE (vodil bo nadškof Dino De Antoni)

ob 17. uri:

KONCERT MPZ F.B. SEDEJ IZ ŠTEVERJANA

V razstavnih prostorih Kulturnega centra Lojze Bratuž bo razstavljal

ETKO TUTTA

Umetnika bo predstavil Jurij Paljk.

ODPRTJE RAZSTAVE BO V PETEK, 12. NOVEMBRA 1999, OB 18. URI. VIJUDNO VABLJENI!

IZSELJENCI V ŠVICI GOSTILI ZVEZO SLOVENCİ PO SVETU

ERIKA JAZBAR

Zveza beneških izseljencev, preimenovana v Zvezo Slovencev po svetu, je nastala leta 1968 v vasi Orbe v Švici, kjer se je pred več kot tridesetimi leti skupina izseljencev iz Nadiških dolin začela zbirati, da bi lahko tudi v tujem kraju ohranjala svojo kulturno in jezikovno bogastvo. Prva tovrstna celica je tako dala povod še drugim žal številnim skupinam Benečanov, ki so bili posejani po svetu. Danes šteje Zveza 34 sekcij po celem svetu od Amerike in Kanade do Avstralije in Evrope, za skupnih 3.000 družin. Če pomislimo, da šteje vsaka družina v povprečju tri člane, je včlanjenih emigrantov približno 9.000, kar predstavlja višje število od samih prebivalcev Nadiških dolin (6.000).

Sedež Zveze je v Čedadu, kjer koordinirajo razne manifestacije ter pripravljajo in tiskajo periodično revijo *Emigrant*, ki izhaja dokaj redno vsake tri mesece in nudi izseljencem prepotrebne informacije iz domačih krajev.

Zveza prireja izlete za potomce emigrantov v Nadiške doline oz. našo deželo, kjer lahko spoznajo zemljo pred-

nikov; nemajhno vlogo pa igrajo obiski Zveze po sekcijah, razkropljenih po svetu.

V dnevi 22. in 23. oktobra se je tako slovenska delegacija mudila v Švici, in sicer v Luganu ter Villi. Iz naše dežele so ob predsedniku Zveze Dinu Chiabaiu bili tudi špetrska županja Bruna Dorbolò, pevska skupina Nediški puobi ter klavirski kvartet in kvartet klarinetov Glasbene matice, ki jih je spremljal ravnatelj Bogdan Kralj.

Predstavniki iz naše dežele so poskrbeli za pester kulturni program na italijanskem konzulatu v Luganu ob prisotnosti slovenske in italijanske konzulke, tam so poleg nastopa beneške pevske skupine in obetavnih glasbenikov Glasbene matice odprli razstavo beneške umetnice Lorette Dorbolò. Tam v svojih slikah prikazuje domačo zemljo v skoraj pravih barvah in toplih barvah.

Slovenski gostje so bili v Švici deležni posebno prisrčnega sprejema, značilnega za vsakega izseljenca, ki je ostal navezan na domačo zemljo. Gostje mu namreč pomenijo posreden stik s svetom, ki ga je bil prisiljen zapustiti.

Delegacija slovenskega državnega zbora s predsednikom Janezom Podobnikom je bila do četrta, 4. t.m., na obisku v Kanadi. Goste iz Slovenije je na letališču v Ottawi pričakal podpredsednik spodnjega doma kanadskega parlamenta Peter Milliken, ki je bil letos septembra na obisku v Sloveniji. Slovensko veleposlaništvo v Ottawi pod vodstvom veleposlanika Boža Cerarja in osebje kanadskega protokola sta za parlamentarne pripravila bogat spored uradnih srečanj. Podobnikov uradni obisk Kanade, na katerem so ga spremljali še štirje poslanci, je bil namenjen utrjevanju političnih in gospodarskih stikov med državama ter pogovoru s kanadskimi Slovenci, ki jih je po uradnih podatkih 27.000.

Prvi del obiska slovenske parlamentarne delegacije je bil "slovensko obarvan". Slovenski gostje so obiskali prostore torontske nadškofije, kjer so se srečali s kardinalom Alojzijem Ambrožičem. Podobnikova delegacija se je nato odpravila v Hamilton na obisk slovenskega društva Sv. Jožef in cerkve sv. Gregorija, kjer jih je sprejel župnik Slo-

bodnik, člani slovenske skupnosti pa so pripravili kosilo, po katerem so slovenskim parlamentarcem zastavljali vprašanja. Slovence v Hamiltonu so zanimalo podobne teme, ki so prihajale na dan med obiskom slovenske skupnosti v Clevelandu. Zanimal jih je na primer sprejem meddržavnega sporazuma med Kanado in Slovenijo o socialnih zadevah, ki bi rešil vprašanje pošiljanja kanadskih pokojnin v Slovenijo tistim, ki bi se preselili nazaj v domovino in obratno. Sporazum je s slovenske strani pripravljen, zdaj pa ga mora potrditi še kanadska stran, za kar veleposlanik Cerar upa, da se bo zgodilo čimprej. Med obiskom je kanadske Slovence zanimalo tudi, kako je z zakonom o Slovincih po svetu, želijo pa si tudi hitrejših postopkov reševanja zahtevkov za pridobivanje državljanstva Slovenije za izseljence. Podobnik je še dejal, da so bile v preteklosti storjene krivice, ki jih je treba v skladu s pravno državo rešiti, dodal pa je, da se stanje popravlja. Slovenska parlamentarna delegacija je nato odpotovala v prestolnico Ottawo.

ALPIN

SLOVENSKI PARLAMENTARCI V KANADI

BRIGADA TREH DRŽAV

Načelniki generalštabov oboroženih sil Slovenije, Italije in Madžarske, general podpolkovnik Iztok Podbregar, general Mario Arpino in general Lajos Fodor so dne 21. oktobra, v Ljubljani podpisali tehnični dogovor o sodelovanju t.i. trilateralne mednarodne brigade (MLF).

Dogovor, podpisan v Ljubljani, ureja vprašanja sestave in sestajanja skupnih politično-vojaških teles, ki bodo na podlagi vladnih usmeritev odločala o uporabi brigade, njenem urjenju oziroma usposabljanju, vodenju in vojaški sestavi. Poveljstvo brigade, ki bo izključno pehotna, bo v Vidmu v Furlaniji. Tam je tudi nastanjeno poveljstvo italijanske brigade Julia, ki bo kot prispevek Italije sodelovala v trilateralni brigadi. V njenem poveljstvu bosta v mirnem času tudi po dva častnika slovenske oziroma madžarske vojske. Načelo vodilne države je splošno sprejeto pri vodenju večnacionalnih vojaških formacij v zvezi Nato. Finančne obveznosti posamezne države še niso jasne, zagotovo pa si bodo skupne stroške razdelile sorazmerno.

Načelnik generalštaba italijanske vojske general Mario Arpino je v Ljubljani slovenske davkoplačevalce izzivalno pozval, naj bodo mirni, "saj si s trilateralno brigado nismo sestavili igrače".

Novo vojaško enoto, o kateri so se zainteresirane države več časa pogajale in usklajevale poglede, bodo kmalu začeli oblikovati. Slovenija bo v njej sodelovala z lahkimi pehotnimi bataljonom vojakov in častnikov. Po dogovoru naj bi mednarodna brigada delovala predvsem v jugovzhodni Evropi (v političnem besednjaku jo označujejo za regijo). Na razpolago pa bi bila tudi za mirovne misije mednarodnih organizacij, OZN ali Nata, tako na primer na Kosovu, čeprav Slovenija ni članica Atlantskega zavezištva, je pa na strateško pomembnem območju. General Lajos Fodor, načelnik generalštaba madžarske vojske, je ob priložnosti podpisa dogovora o sodelovanju v Ljubljani dejal, "da bi - če bi bila brigada že ustanovljena - lahko delovala tudi na območju nekdanje Jugoslavije".

M.

O AVSENIKU

JURIJ PALJK

..., ki ga ni treba posebej predstavljati, saj je njegova glasba že ponarodela, skoraj bi lahko zapisali, da je postal sestavni del slovenske narodne podzvesti in zavesti.

Morda se bo zdela ta trditev prenekaterim sporna, a kdor je v soboto zvečer, 30. oktobra, gledal po slovenski televiziji na prvem programu slovensost v čast sedemdesetletnemu Slavku Avseniku, ki je bila v nabitosti polni kranjski športni dvorani, se bo strinjal, da je Avsenik na Slovenskem in ne samo tam nekaj izjemnega, da je njegova glasba dejansko pomenila in še danes pomeni na področju t.i. narodno-zabavne glasbe mejnik in obenem tudi temelj, na katerem stoji vsa sodobna narodno-zabavna glasba.

Prenekateri zagnani glasbeni izvedenci trdijo, da v Avsenikov narodno-zabavni glasbi ni ničesar slovenskega, ker da harmonika in jodlanje in vse ostalo, kar spada zraven, od narodnih noš pa vse do pisanih marel in nenehne sme-hljanja glasbenikov, ni slovenskega izvora; trdijo torej, da glasba Avsenikov, kot imenujemo v pogovornem jeziku do nedavna delujoči Ansambel bratov Avsenik, ni pristna, da je kičasta itd. Kaj ti ljudje lahko rečejo potem, ko so videli, kako je na tisoče ljudi v dvorani vstalo na koncu svečanega koncerta, ko je Slavko Avsenik

s prijatelji in orkestrom, s celo plejado glasbenikov zaigral prvo in gotovo največjo uspešnico vseh časov narodno-zabavne glasbe Na Golico, si ne morem predstavljati. Polko Na Golico, ki sega v same začetke Avsenikovega glasbenega udejstvovanja, so pred Sloveniji "odkrili" Nemci na Bavar-skem radiu, kjer so nekajkrat zavrteli ploščo in "rodila se je zvezda", kot bi rekli Američani. Ansambel bratov Avsenik je na nemško govorečem področju postal ansambel Oberkreiner, pri nas pa smo jim rekli kar enostavno Avseniki. Mimogrede naj bo povedano, da je Avsenik s svojim narodno-zabavnim ansamblom v Evropi prodal več plošč kot marsikatera "super zvezda" rock in pop glasbe iz Anglije ali Italije, da dolga leta ni smel nastopati zaradi varnostnih razlogov na slovenskem münchenskem Oktoberfestu samo zato, ker bi pod ponjavo ali v dvorano navalo preveč ljudi, kar bi lahko ogrozilo njihovo varnost; da je Avsenik prodal samo v Nemčiji več plošč kot vsi slovenski narodno-zabavni ansambli skupaj do sedaj, da so njegove plošče izhajale v milijonskih nakladah, da skorajda ni Slovenca, ki ne bi znal vsaj ene njegove pesmi na pamet, in še vrsto teh "da-jev" bi lahko zapisali.

Sam sem zrasel v družini, kjer smo redno poslušali Glasbo po željah na Radiu Trst A. V tej priljubljeni oddaji je bil Avsenik doma kot najbrž nikjer drugje. Mimogrede naj povem, da se je v nekdanji Jugoslaviji zelo poslušala tržaška Glasba po željah tudi in predvsem zato, ker se je v tej oddaji lahko slišala tudi cerkvena, nabožna pesem, med katerimi ima slovita Marija skoz' življenje seveda prvenstveno vlogo. Od malih nog sem torej poslušal Avsenika in njegove pesmi, čeprav se nisem nikdar in se še danes ne navdušujem nad narodno-zabavno glasbo, ki jo nekateri grdo zmerjajo z "govejo muzko", da omenim samo najbolj mili naziv zanjo. Leta so tekla in na Avsenika sem se tudi jaz navadil, kot se navadiš na starega "kompanjona", ki mu še nočeš reči prijatelj, a je to vseeno že postal, pa če si sam hočeš to priznati ali ne. Tako danes ne obračam več na drugo radijsko postajo, ko zadoni po radijskih valovih njegova melodija, kot se tudi ne kregam več z očetom, češ da je glasba Avsenikov in njim sorodnih ansamblov slaba. Samoumevno mi je tudi postalo, da poslušam zjutraj po Radiu Trst A po poročilih narodno-zabavno glasbo, ki ločuje poročila od Radijskega koledarja, za katerim pride spet malo narodno-zabavne glasbe in običajno nato zaslišim v avtu z zadnjega sedeža glas hčerke Ivane, ki jo peljem v šolo: "Tata, ma kdaj bo že pravljica?" Končno se le oglasi glasbeni utrinek, ki najavi vsakodnevno

Pravljico za dobro jutro, in potem se v sveti tišini peljeva proti Gorici, Pevmi. Če pravljico prebira Aleksij Pregarc, me Ivana vedno vpraša: "Kaj je ta gospod res tvoj prijatelj?" Običajno pokimam ali pa ji povem že stotič, kako sva se spoznala. Po pravljici hočem vedno obrniti radijsko postajo, običajno na Val 202, kjer vrtiljo glasbo, s katero sem zra-stel, a mi Ivana navadno tega ne pusti, ker so ji harmonike všeč...

V soboto zvečer sem tako tudi jaz z vso družino sedel na divanu in gledal proslavo-koncertu Slavku Avseniku v čast, ki ga je prenešala Televizija Slovenija; malce zato, ker mi v Furlanijo prinaša TV Slovenija tisto slovensko domačnost, ki mi v furlanski nižini manjka, malce zato, ker želim, da bi tudi hčerki prek TV Slovenije začutili, da pripadata tudi slovenskemu svetu, v katerem žal ne živita, malce tudi zato, ker je lepo gledati TV Slovenijo, na kateri ni vsak večer dežurnih politikov, ki govorijo o sebi kot na RAI TV, in tudi ne do nemo-goče majhnih spodnjic slečnih deklet, ki se grejo neki balet ali nekaj podobnega; po TV Slovenija se še lahko vidi normalna, nam podobna družina s svojim veseljem in težavami. Prav gotovo pa smo v soboto mirno in zbrano sedeli na divanu pred televizijo predvsem zato, ker ima žena rada Avsenikovo Slovenijo, od kod lepote tvoje?, ki ji je ostala zapisana v duši od dneva, ko sva se pred tanki po Vipavski dolini umikala v Italijo, ko se je začela vojna za samostojno Slove-

nijo; tisti dan jo je namreč prvič slišala.

Tako smo v soboto zvečer sedeli in poslušali Avsenikove melodije, včasih sta punčki tudi kako skušali zapeti; videli smo japonskega jodlarja, ki je jodlal bolje, kot jodla katerikoli Tirolec, skratka: tudi mi smo bili veseli Avsenikovega lepega slavlja in tudi mi smo občudovali preprostega gorenjskega sina, ki je iz svojega talenta napravil umetnost, morda res narodno zabavno umetnost, a vseeno umetnost. O tem so bile moje tri ženske prepričane v trenutku, ko so se na ekranu pojavili mladi harmonikaši, ki so igrali venček njegovih uspešnic.

"Kako lepo!" je rekla Tina, ki bi rada - ko bo velika seveda! - igrala harmoniko. "Tata, imaš kakšno ploščo Avsenikov?" je vprašala Ivana in rekel sem, da jo imam, a da ne vem, kje je. Ko so že odšle spat, sem iz niza kaset izbrskal eno, na kateri so uspešnice Slavka Avsenika, šel iz hiše in jo dal v avto, saj skupaj poslušamo glasbo skorajda edino še v avtu. Ko sem zaklepal vrata in se odpravil spat, sem se spomnil tistega starega latinskega pregovora, ki pravi, da se časi spreminjajo in mi v njih tudi. Preden smo zaspali, je Ivana rekla, da je Slavko Avsenik res mojster, in me vprašala, ali sem dobil kaseto. Naslednji dan me je ob šestih in pol, pravzaprav ob sedmih in pol, ker smo zamenjali uro, Tina že vprašala, ali sme poslušati Avsenike.

OBVESTILA

KOMEMORACIJA V ŠKRBINI

Dne 11. novembra lani, na dan, ko se v Veliki Britaniji spominjajo svojih padlih vojakov, je bila kratka slovensost tudi v Škribini na Krasu. Bivši kapetan britanske službe Soe, častnikar John Earle, ki živi v Trstu, je v imenu veteranskega združenja Special Forces Club iz Londona položil venec pred spominski ploščo, ki je posvečena 18 primorskim fantom, ki so jih Britanci med vojno izvežbali za radiotelegrafiste ali saboterje. Spadali ali po morju so jih poslali med partizane in so padli ali pa bili po večini po vojni skrivaj pobiti. Kratka spominska svečanost z nagovori in polaganjem vencev bo tudi letos. Prisoten bo tudi britanski veleposlanik v Sloveniji David Andrew Lloyd. Navzoče bo pozdravil tudi komenski župan Uroš Slamič. Komemoracija bo v torek, 9. t.m., ob 11. uri v Škribini.

RAZSTAVA JOŽETA CIUHE

V Novi Gorici, ki postaja čedalje bolj živahno kulturno in likovno središče, se obeta nov dogodek. Danes, v četrtek, 4. novembra, bodo ob 20. uri v paviljonu poslovnega centra Hit odprli razstavo del akademskega slikarja Jožeta Ciuhe. To je eden najbolj znanih slovenskih likovnih ustvarjalcev, ki se je uveljavil v tujini, zlasti v Parizu, kjer tudi živi. Umetnika in njegovo delo bo predstavil likovni kritik dr. Zoran Kržišnik. Razstava bo odprta do 30. t.m. vsak dan od 10. do 19. ure.

V PARLAMENTU IN POLITIČNIH STRANKAH USMERJENI K VOLITVAM

V OSPREDJU DRŽAVNI PRORAČUN IN VKLJUČEVANJE V EU IN NATO

MARJAN DROBEŽ

V državnem zboru se nadaljujejo razprave o državnem proračunu za naslednje leto, pri čemer nastajajo nespornosti o tem, ali je proračun dovolj razvojno naraven ali pa teži predvsem k povečanju porabe in davkov. Odmeven je bil poseg guvernerja centralne banke (Banke Slovenije) Franceta Arharja, ki je vlado oz. oblast pozval k večjemu varčevanju, kar je tudi pogoj za ohranitev trdnosti slovenske valute, tolarja.

Sicer pa sta življenje in delovanje strank že usmerjena k državnoborskim volitvam, ki bodo proti koncu leta 2000. Parlament je v četrtek, 28. oktobra, po dolgi in polemiki razpravi sprejel odlok o ustanovitvi posebne komisije za volilni sistem in ustavne spremembe. Dvadesetčlanska komisija bo pod vodstvom Janeza Podobnika, sicer predsednika državnega zbora, pripravila novo volilno zakonodajo, upoštevajoč voljo ljudi, izraženo na referendumu leta 1996, ter lansko odločbo ustavnega sodišča o zmagi dvokrožnega večinskega volilnega sistema na omenjenem referendumu. Ob tem se je ponovno razveljavila razprava o tem, če so poslanci zavezani razsodbi ustavnega sodišča ali pa se morajo odločati po svoji vesti oz. skladno z ustavnim določilom, vsebovanem v 82. členu temeljnega državnega zakona, po katerem so poslanci neod-

visni pri svojem odločanju. Anton Delak, vodja poslanske skupine demokratične stranke upokoencev (Desus), je menil, "da bi se morale pri določanju volilnega sistema upoštevati vse opcije, ne samo tista z ustavnega sodišča." Takšno naziranje je zavrnil Janez Janša, predsednik SDS in vodja poslanske skupine te stranke, ki je menil, "da je zahteva, da se dela v neskladju z rezultati referenduma in odločbami ustavnega sodišča, v bistvu samovadba za ravnanje proti parlamentarni demokraciji in proti ustavi".

Očitno je, da bo Državni zbor še pred koncem tega leta odločil o novem volilnem sistemu. Poleg dvokrožnega večinskega sistema so v igri tudi zdaj veljavni proporcionalni, mešani (kombinacija proporcionalnega in večinskega volilnega sistema po nemškem modelu) in drugi predlogi. Sodeč po stališčih LDS in drugih strank, dobiva čedalje več privržencev predlog za uvedbo dvokrožnega večinskega volilnega sistema, kar pa pri manjših strankah povzroča zaskrbljenost in strah, da bi bile izločene iz parlamenta v novi sestavi. O možnem novem volilnem sistemu se je predsednik vlade in LDS Janez Drnovšek pred dnevi na Brdu pri Kranju posvetoval tudi s predsednikom prvega parlamenta v samostojni in neodvisni Sloveniji, Francetom Bučarjem, nekdanjimi ustavnimi sodniki Petrom Jambrekom, Lovrom

Šturmom in Janezom Jerovškom in z ekonomistom mednarodnega slovesa Ljubom Sircem.

Predvolilna kampanja se je v Sloveniji pravzaprav že pričela. Tudi s polemikami in obtožbami med poslanci. Med obravnavo odloka o ustanovitvi parlamentarne komisije za volilni sistem in ustavne spremembe so si poslanci med seboj očitali, "kdo je podkupljen in kdo ni, v kakšni valuti so podkupljeni, kdo je pokvarjen in kdo ni, in si očitali, da drug drugemu krajejo čas in denar". Poudarjajo se zasluge in priznanja posameznikom iz raznih strank. Poslanski skupini SLS in LDS, sta protestirali zaradi članka, objavljenega v časniku Primorske novice, češ "da je poslanec Ivo Hvalica iz SDS pospešil gradnjo novega odseka hitre ceste od Loga pri Vipavi do naselja Selo". V popravku omenjenih poslanskih skupin, ki ga je časnik tudi objavil, pa je zapisano, "da ima največ zaslug za omenjeno hitro gradnjo, poleg drugih poslancev iz Primorske, poslanec SLS iz Vrhopolja pri Vipavi, Branko Tomažič".

OBOTAVLJANJA IN ZASTOPI PRI IZVAJANJU PRIPOROČIL EU

Vlada je na izredni t.i. evropski seji v sredo, 27. oktobra, na Brdu pri Kranju obravnavala poročilo Evropske komisije o napredku Slovenije v pripravi na polnopravno članstvo v evropski povezavi. Ocenila je, da je poročilo

stvarno in objektivno, hkrati pa ministrstva in vladne službe povezala k hitrejšemu odpravljanju pomanjkljivosti, vsebovanih v omenjenem poročilu. Gre zlasti za denacionalizacijo, ki zelo počasi poteka, privatizacijo oz. preobrazbo nekdanje družbene lastnine, usposobitev državnih oz. javnih uprav, da bi bila bolj učinkovita, odpravo sodnih zaostankov in za zaprtje brezcarinskih prodajal. Zanimivo je, da tudi zveza Nato opozarja na omenjene pomanjkljivosti Slovenije pri njenem vključevanju v evroatlantske povezave. V Sloveniji pa so odzivi na zahteve k odpravljanju vzrokov težav in pomanjkljivosti v procesu prilagajanja merilom in zahtevam EU počasni. Pomanjkljivosti v veterinarskem nadzoru živine, mesa in mesnih izdelkov, namenjenih izvozu v države EU, še niso odpravljene, čeprav bo veterinarska inspekcija v mesecu decembru na prošnjo Slovenije ponovno pregledala klavnice in mesnopredelovalne obrate, ali ustrezajo za izvoz. Parlamentarna komisija za evropske zadeve je kmetijskega ministra Cirila Smrkolja pozvala, naj odstopi, a se ni odzval. Zahteve po odstopu sta zavrnili tudi direktor veterinarske uprave Zoran Kovač in direktor veterinarskega zavoda Cveto Bunc. Ta je vladi, ki je zahtevala njegovo razrešitev, celo zagrozil s sodiščem.

zum med državo oz. ministrstvom za kulturo in občinami ustanoviteljicami zavodov. Po Pelhanovem mnenju naj bi vsaka stran prevzela polovico finančnih obveznosti, kar je v Sloveniji že veljalo.

M.

USTANOVILO CENTER ZA DIABETIKE

Zveza društev diabetikov Slovenije je na Otočcu ustanovila center za izobraževanje in razvedrilo sladkornih bolnikov. V njem bodo usposabljali diabetike, da bi lahko sami bdeli nad svojo boleznijo, ki jo je mogoče nadzorovati in obvladovati. V Sloveniji je kakih 90 tisoč ljudi s sladkorno boleznijo. Ti si v okviru društev diabetikov izmenjujejo informacije o bolezni, kar je zelo pomembno na poti h kakovostnejšemu življenju. Cilj zdravljenja je čim boljše in lažje življenje z boleznijo, ki zahteva 24-urno pozornost vsak dan. Zveza društev diabetikov je medtem svoje glasilo *Sladkorna bolezen*, ki je izhajalo v obliki časnika, preoblikovala v novo revijo z istim naslovom in bo izhajala vsake tri mesece.

OB DNEVU VSEH SVETIH IN VSEH UMRLIH

ZAZNAMOVANI IN BREZ JAVNEGA SPOMINA

Tudi v Sloveniji so po tradicionalni navadi in izročilih katoliškega sveta počastili spomin na mrtve na pokopališčih, pa tudi drugod, celo na težko dostopnih mestih, kjer so posamezniki ali večje skupine naših ljudi v zapletenih razmerah in okoliščinah med drugo svetovno vojno in mnogi tudi po njej našli svoje zadnje počivališče. Ljudje so gajeni razmišljali o mrtvih in o minljivosti ter začasnosti zemeljskega sveta. Pokopališča so se marsikje spremenila v parke, toliko cvetja je bilo položeno na grobove, v dušah živih pa je v vsaj ob prazniku Vseh svetih (v Sloveniji se ta praznik imenuje Dan spomina na mrtve) prevladal splošen mir.

Toda politika, sovraštvo in predsodki so bili prisotni tudi v teh otožnih poznojesenskih dneh, z zlatorumenim listjem na drevju. Mnoga grobišča žrtv revolucije na slovenskih tleh, tista, ki so znana, niso bila deležna javne počastitve in spomina. T.i. farne plošče z imeni pobitih med revolucijo ali po njej, ki so jih s pomočjo župnij postavili v mnogih slovenskih vaseh, so sicer okrasili s cvetjem in ob njih prižgali svečke v spomin na rajne, toda takih počastitev se predstavnik občine in sploh oblasti po večini niso udeležili. Izjema so bila večja grobišča oz. prizorišča pobojev in smrti, kot so Teharje, Kočevski Rog ali t.i. fojbe v Trnovskem gozdu, kjer so žrtve s svojo prisotnostjo počastile tudi delegacije oblasti in raznih organizacij.

Ob omenjenih primerih in pojavih je očitno, kako resnična, aktualna in primerna je izjava Komisije pravičnost in mir pri slovenski škofovski konferenci o ureditvi množičnih grobišč. Iz tega dokumenta izhaja nemaren odnos do žrtv medvojnih in povojnih pobojev, ki jih je zagrešila revolucijska oblast. "Zgolj simbolna ureditev nekaterih grobišč ni dovolj. Če so žrtve pokopane na neprimernem kraju, je potrebno posmrtno ostanke izkopati, zanje urediti primerne kostnice in jih dostojno pokopati. Kjer je mogoče, naj se ugotovi identiteta žrtv. Vsa druga grobišča naj se označijo in uredijo kot pokopališča, s primernim spominskim znamenjem in na njih naj se opravi pogrebni obred."

V dneh pred praznikom Vseh svetih so predstavniki oblasti na raznih ravneh ponovili obljube in zagotovila, da bosta Državni zbor in vlada kmalu sprejela zakon o vojnih grobiščih in sprejela druge ukrepe, da bi z njimi uredili vsa vprašanja, povezana z medvojnimi in povojnimi poboji ter da bi vsem mrtvim zagotovili dostojen spomin in dostojanstvo, ne glede na to, za katero stvar so se bojevali in umrli oz. so jih ubi-

li. Grobišča bodo pod državnim okriljem, s čimer soglašala tudi predstavnik borcev osvobodilne vojne Slovenije Stane Koman. Sporočili so tudi, da generalna državna tožilka Zdenka Cerar pripravlja analizo o množičnih grobiščih v Sloveniji, na podlagi katere naj bi s podatki tožilstev ocenila število množičnih grobišč (nekateri domnevajo, da je v njih pokopanih celo do 200 tisoč žrtv), kje naj bi bila in do kolikšne mere so raziskana. Odkrili oz. ugotovili naj bi tudi storilce kaznivih dejanj, če bo to mogoče.

Morda se bo vse to res zgodilo, čeprav dosedanje izkušnje o odkrivanju grobišč in ugotavljanju krivcev za poboje ne kažejo nič dobrega. Toda Slovenija se bo morala soočiti s preteklostjo in poravnati svoj moralni, etični in politični dolg do nje, ker bo to sicer od nas v procesu združevanja zahtevala Evropska unija.

M.

SLAVJE V RODIKU

ZAKLJUČIL SE JE KRAŠKI MISIJON

S slovesnim somaševanjem v rodiški cerkvi Sv. Trojice se je v nedeljo, 31. oktobra, končal letošnji kraški misijon, ki je potekal pod geslom *Veselim se, ker smo Kristusovi*. Kar 21 redovnikov različnih skupnosti in nekaj sester usmiljenk je cel teden delovalo v 30 župnijah kraške dekanije. V luči slovenske sinode in praznovanja jubilejnega leta 2000 so misijonarji spodbujali skrb, da so župnijska občestva poklicana k nenehni skrbi za duhovni napredek. To pomeni, da se mora duhovno življenje v Cerkvi neprestano obnavljati v zavezi, da nismo sami, ker je Jezus svojim učencem rekel: "Ne bojte se, mala čreda! Jaz sem z vami vse dni, do konca sveta!" Te besede so namenjene vsem, da v preizkušnjah ne obupamo, ampak da zaupamo in se zavedamo, da smo Kristusovi. Pri sklepni svečanosti v rodiški dekanijski cerkvi je sodeloval združen zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta, ki je nastopil tudi s koncertom Slovkovih pesmi. Program je povezovala in vsebinsko dopolnjevala prof. Matejka Peterlin Maver. Zbor sta vodila g. Lojze Kobal, ki je z njim vabil med letnim seminarjem v Rogaški Slatini, in Edi Race. Na orgle pa ga je spremljal Tomaž Simčič. Slovesnost se je končala z odkritjem spominskega obeležja padlim v prvi svetovni vojni, nakar so se pevci s pesmijo poklonili spominu skladatelja Ubalda Vrabca na vsakem pokopališču.

ER

V LJUBLJANI

RAZSODBA USTAVNEGA SODIŠČA

INFORMATIVNI CENTER O EU

Na Dalmatinovi ulici št. 4 v središču Ljubljane so pred dnevi odprli informativni center o EU. Pravzaprav je to središče Delegacije Evropske unije v Sloveniji. Namen Centra Evropa je seznanjanje prebivalcev z vsemi vidiki delovanja EU. Na voljo je veliko informacijskih virov, knjig, periodike, računalniških zgoščenk in videokaset. Obiskovalcem je omogočen brezplačen dostop do številnih podatkovnih baz in spletnih strani. Zaposleni so trije specializirani uslužbenci, ki so vedno pripravljeni pomagati in svetovati. Občasno bodo v Centru Evropa prirejali tudi posebna srečanja, kot so tematska predavanja, razstave, okrogle mize, časniške konference ipd.

Informativni center je odprt od ponedeljka do petka od 10. do 17. ure, ob sredah od 19. ure. V njegovih prostorih pa predvajajo tudi TV program Evropske komisije, imenovan *Europe by Satellite*. Obiskovalcem brezplačno postrežejo tudi s kavo.

M.

DRŽAVA DOLŽNA SOFINANCIRATI JAVNE KULTURNE ZAVODE

Ustavno sodišče Slovenije je razveljavilo 27. člen novele zakona o financiranju občin. Ta je določal, da morajo občine, v katerih je sedež javnih zavodov s področja kulture, te dejavnosti same financirati. Ustavno sodišče je razsodilo, da je takšen sklep v nasprotju z ustavo, ki v svojem 140. členu določa, da mora država pri prenosu nalog z državnih na občinsko raven zagotoviti za to tudi sredstva. Omenjeni 27. člen pa je bil razveljavljen tudi zato, ker ni bilo predhodnega soglasja občin.

Zdaj razveljavljena novela zakona o financiranju občin je bila sporna tudi zaradi tega, ker se je v njej država obvezala, da bo v celoti financirala samo Slovensko narodno gledališče v Mariboru in Cankarjev dom v Ljubljani, ki sta tako dobila nacionalni značaj in osrednji pomen v slovenski kulturi. Prizadeti so bili zlasti v Novi Gorici, kjer imata Primorsko dramsko gledališče in Goriški muzej

pomembno vlogo tudi zaradi delovanja ob meji z Italijo, uvrščena pa sta bila na lokalno raven in bi ju morala financirati samo mestna občina Nova Gorica.

Ustavno sodišče je s svojo razsodbo sprejelo predlog za oceno ustavnosti 27. člena zakona o financiranju občin, ki ga je novogoriški župan Črtomir Špacapan vložil jeseni leta 1998. Pridružili so se mu tudi župani mestne občine Maribor, mestne občine Celje, občine Idrija in mestne občine Ptuj. Za pravilno ovrednotenje kulturnih dejavnosti ob slovensko-italijanski meji na Primorskem se je zelo zavzel tudi direktor PDG Sergij Pelhan. V prihodnje bodo torej PDG in Goriški muzej v Novi Gorici, ter Mestni muzej v Idriji spet prejemali državni prispevek za svoje delovanje, seveda pa bo potrebnosti tudi finančna soudeležba občin, v katerih imajo ti zavodi sedež. O deležu pri financiranju bo potreben spora-

ITALIJANSKO PRAVO

"ČISTILNI" POSEG V ARHIVE AVTOMOBILSKEGA REGISTRA

DAMJAN HLEDE

Finančno ministrstvo je odločilo, da končno poskuša urediti arhive avtomobilskega registra (PRA). Ta namen bo izvedlo z uradnim izbrisom iz avtomobilskega registra tistih avtomobilov in drugih vozil, za katera v letih 1994-96 ni bila plačana prometna taksa (bollo-avto). Če gre za en milijon in pol vozil, ki so v tem stanju. V naslednjih tednih bodo avtomobilski uradi poslali osebam, na katera so v avtomobilskem registru naslovljeni avtomobili, ki niso v normi s plačevanjem prometnega davka, posebno sporočilo o izbrisu. Izbris pomeni črtanje naslovitve iz registra PRA in oprostitev neplačanih taks od leta 1997 dalje.

Prejemnik sporočila o izbrisu se lahko znajde v dveh položajih: lahko je še vedno posestnik avtomobila, za katerega niso bile plačane takse, ali pa ni več njegov posestnik. Če ni več njegov posestnik, bo sporočilo o izbrisu zanj dobrodošlo iz dveh razlogov: 1) ker ne bo treba njemu samemu poskrbeti za izbris, ki bo avtomatičen, in 2) ker mu bodo izbrisane obdolitve od leta 1997 dalje. Za

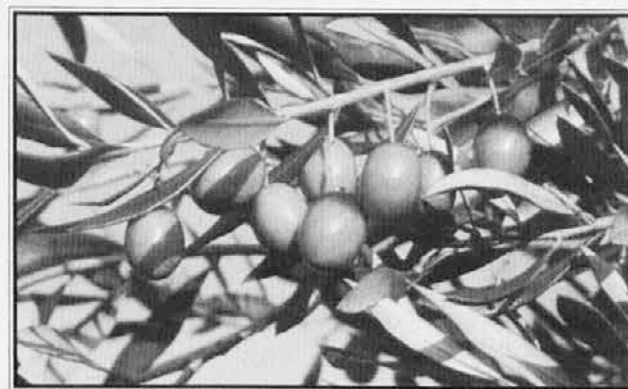
prejšnje obdolitve pa bo moral plačati, razen, če ne bo avtomobilskim uradom (ACI) dokazal s pisno dokumentacijo, da že takrat ni več imel avtomobila v posesti. Ne bo mu treba skrbeti niti v primerih, ko avtomobil še zmeraj kroži, čeprav ni več v njegovi posesti (gre za še kar pogost primer, ko je kdo prodal avto, kupec pa ni nikdar javil spremembe naslovitve avtomobilskemu registru PRA).

Če pa je prejemnik sporočila o izbrisu še lastnik avtomobila, za katerega niso bile plačane prometne takse, se bo lahko izbrisu izognil, samo če bo v roku tridesetih dni od prejema javil avtomobilskemu uradu ACI razloge, zaradi katerih želi nasprotovati izbrisu samega. Razlogi bodo morali biti dokumentirani (npr. vsaj ena pobotnica o plačilu avtomobilskih taks v letih 94-99 ali drugi pisni dokument, ki dokazuje oprostitev plačila takse v tistih letih ali spremembo v lastnini avtomobila). Urad ACI lahko sprejme ta priziv, lahko pa tudi ne. V tem drugem primeru imajo zainteresirani še trideset dni časa za priziv na finančno ministrstvo.

ZAČETEK OLJKARSKE SEZONE

Začenja se letošnja oljkarska sezona. Najzgodnejše sorte oljk že zorijo in ljudje so šli v oljčnike, da bi obrali predvsem leccino in tudi nekatere druge zgodnje toskanske sorte. Z obiranjem oljk pa se je začela tudi nova oljkarska sezona v torkliji Kmetijske zadruge v tržaški industrijski coni. Obratovati je začela v torek, 2. novembra, saj so nekateri oljkarji že napovedali, da bodo konec minulega tedna začeli z obiranjem. Letina se napoveduje kar dobro. Zanimivo je, da je poletna suša nekoliko zaustavila razvoj oljk, da pa so oljke, ki so trpele sušo, v glavnem ušle napadom najhujšega škodljivca oljke, to je oljčne muhe. Oljkarji, ki so zalivali nasade, imajo čudovito lepo razvite plodove, vendar pa so muhe seveda napadle prav najlepše plodove. Kdor ni poslušal nasvetov strokovne službe in ni pravilno škropil, tvega, da bo ob pridelek. Kdor pa je škropil, je dobro opravil in bo imel veliko zadoščenja z letino, saj se tudi obeta kar zadovoljiv izplen olja.

Pred nekaj dnevi so predstavniki zadruge v prostorih društva Fran Venturini pri Domju predstavili letošnji pravilnik in sistem dela. Povedali so, da je torklja pripravljena, očistena in da so vsi deli pregledani, tako da je kakovost oljčnega olja z vidika same torklje zagotovljena. Pou-

darili pa so potrebo, da se oljkarji skrbno pripravljajo na obiranje, predvsem pa da poskrbijo, da bodo hitro nabrali zadostno količino oljk, ki naj jo tudi čimprej predelajo. Znano je namreč, da je moč dočeti najboljšo kakovost oljčnega olja edino s predelavo plodov v 24-48 urah po obiranju. Če čakamo več časa, predvsem pa če ne poskrbimo, da pobrane oljke pravilno skladiščimo, tako da čakajo v nizkih, največ 5 cm visokih plasteh, tvegamo, da se začne oksidacija oz. gnitje ranjenih plodov. Pojavi pa se lahko tudi kaka plesen. Vse to pa seveda kvarno vpliva na kakovost oljčnega olja, močno pa se poveča kislina, ki je najpomembnejši dejavnik pri določanju kakovosti oljčnega olja.

Na večeru ob začetku oljkarske sezone je Kmetijska zadruga tudi predstavila svojo najnovejšo pobudo, se pra-

vi režijsko skrb za stekleničenje oljčnega olja petih članov, ki vsak posamezno ne bi mogel na tržišče z ustekleničenim pridelkom. Ob tehnični in tržni pomoči Kmetijske zadruge pa se je zamisel uresničila. Zadruga pa vabi tudi druge člane, da bi se pridružili tej pobudi. Seveda pa je to možno, le če zainteresirani oljkarji sprejmejo stroge kriterije glede tehnologije pridelave, a tudi obiranja in predelave oljk, tako da je zadoščeno vsem kriterijem, ki jamčijo kakovost pridelka.

GORICA / DECEMBRA SEJEM RURALIA '99

OVREDNOTENJE OKUSOV IN ZNANJA

MARJAN DRUFOVKA

Organizatorji sejma so si letos zamislili in načrtno izpeljali res nekaj posebnega, saj bo od 4. do 8. decembra v goriških sejmskih halah prvič predstavljena kot specifičnost tradicionalna hrana enajstih manjšin, ki živijo na raznih, večkrat pozabljenih predelih italijanskega škornja. Tako bodo prisotni nemško govoreči Južnotirolci in Wal-senci, Ladinci, ki živijo ob vznožju Dolomitov, Okcitanzi, ki živijo v alpskih dolinah v Piemontu, Mokeni iz Tridentskega Poadižja, Cimbrri iz raznih občin Veneta, Korošci,

ki živijo ob avstrijski meji, Tabarkinci s Sardinije, Valdežani iz Piemonta, Frankoprovincalsci iz doline Aoste in Slovenci iz Furlanije-Juljske krajine. Pravkar omenjeni so tudi predstavniki najvažnejših jezikovnih manjšin, prisotni na polotoku. Povabilo so torej prejeli tudi predstavniki, gostilničarji slovenske manjšine. Zaradi tega so se organizatorji obrnili na SGZ iz Gorice, in sicer na gostinsko sekcijo, ki naj bi se udeležila manifestacije in tam predstavila slovensko kulinariko na italijanskem področju. Slovensko gospodarsko združenje je naknadno povabilo k sodelovanju tudi SDGZ iz Trsta in Benečije. Tako bo na sejmu prisotna tudi slovenska manjšina z eno ali dvema stojnicama, kjer bodo gostinci prikazali svojo in obenem našo gastronomijo in eventualno bodo tu sodelovale tudi nekatere trgovine, ki se ukvarjajo s hrano in jestvinami nasproh. Vsi gostinci, vinogradniki, mesarji, jestvinarji, ki bi radi več informacij o samem sejmu oz. jih zanima nastop, udeležba pri tem sodelovanju, so toplo vabljeni, da se oglašijo na sedežu goriškega združenja (tel. 0481 537386). Tako si bodo lahko obiskovalci, preprosti radovedneži in ljubitelji drugačnosti, različnih okusov in navad, ogledali obrtnike, ki pridelujejo okcitanski sir, južnotirolski špek, cimbrski sir Pannerone, klobasico Luganega Mokenov, med, kruh, razne sladice, vse naravno-zdrave in ročnodelane proizvode, ki so izraz krajev, kjer manjšine prebivajo. Seveda bodo vse te sladkosnednosti na razpolago vsakomur dobrih in odprtih ust in založene denarnice. Možni bosta pokušnja in nakup le-teh.

Svetovni trend, vedno bolj razširjena moda, močno pritiska in sili v globalizacijo okusov, misli, jezikov in še marsičesa drugega. Namen sejma je prav obraten, plove v nasprotno smer; želi si namreč ohraniti krajevno bogastvo, posebnost na lokalni ravni. Prav na to temo je osredotočeno predavanje, ki bo potekalo v sejni dvorani.

ODPOVEDAN SEJEM KVARTIN V NOVI GORICI

Predstavnica delniške družbe Goriški sejem v Novi Gorici Neda Seljak je javnost obvestila, da so sejem z naslovom *Kvartin*, ki naj bi potekal od 4. do 7. novembra, odpovedali. Gre za sejem s področja kmetijstva, vinogradništva in zabave, vstop na letošnjo prireditve pa bi bil brezplačen. V obrazložitvi odpovedi je bilo zapisano, da je bil odziv razstavljalcev premajhen, da bi sejem lahko priredili v obsegu, ki bi zadovoljil pričakovanja razstavljalcev, ki so prijavili svojo udeležbo, obiskovalcev, sponzorjev in organizatorjev sejmskih prireditvev v Novi Gorici. Ugotovili so tudi nekaj pomanjkljivosti finančne narave, mestno občino pa pozvali, naj sejme bolj podpre. Zagotoviti bi morali tudi nove prostore za sejmske dejavnosti. Izdelan je načrt za novo večnamensko prireditveno dvorano na območju delniške družbe Meblo v Kromberku, vendar bo morala gradnja finančno omogočiti občina. V sporočilu je tudi zapisano, da bodo sejme v Novi Gorici vsekakor prirejali tudi v prihodnje.

M.

KRATKE

GENERALI POSTAJAJO ZAVAROVALNIŠKI VELIKAN

Pred nekaj dnevi je skupščina članov tržaške zavarovalniške družbe Generali odobrila povišek kapitala, ki naj bi omogočil finančno operacijo z rimsko zavarovalnico INA. Gre za odločitev izrednega pomena, saj naj bi z več kot dvanajst tisočimi klienti postala družba Generali prva zavarovalniška hiša na področju življenjskega zavarovanja ne le v Italiji, temveč tudi v Evropi. Šlo je za odkup dveh tretjin delnic družbe INA. Družbi Generali in INA sta lani imeli skupno 2.600 milijard dobička. Po razvojnih smernicah, ki jih je sprejela skupščina tržaške družbe, bo novi zavarovalniški velikan stopil v prihodnje s primernimi ponudbami tudi na tista področja, na katerih italijanska država ne daje ljudem zadostnih jamstev: to velja predvsem za zdravstvo in skrbstvo.

MOPEDI IZ KOPRA TUDI NA JAPONSKO

Tovarna Tomos v Kopru je edini evropski proizvajalec motociklov, ki znane in popularne mopede prodaja tudi na Japonskem. Zdaj jih tja izvozijo okoli tisoč na leto, menijo pa, da bodo izvoz teh vozil na Japonsko lahko še povečali. V koprski tovarni bodo v tem letu izdelali skupaj okoli 22 tisoč mopedov.

IZŠEL PREVOD ITALIJANSKE USPEŠNICE

ZLATA KNJIGA ZA DOM

Tak je naslov priročnika, ki je pred kratkim izšel pri Mladinski knjigi v Ljubljani in je prevod italijanske uspešnice *Il libro d'oro della casa*, ki jo je napisala Enza Candela Bettelli in je izšla pri italijanski založbi Istituto Geografico De Agostini leta 1996, v slovenščino pa jo je prevedel Jože Plešej, uredila Andreja Pečjak, ilustriral Franco Tempesta, opremil pa Roman Peckaj.

V knjigi bo vsakdo našel polno nasvetov, drobnih zvičaj in skrivnosti, ki olajšajo in olepšajo življenje doma. Opisuje namreč reševanje vseh večjih in manjših težav, na katere naleti doma človek, pa naj gre za čiščenje čevljev ali za urejevanje kleti, morda garaže, za barvanje sten in vrsto podobnih nasvetov za olajšanje vsakdanjih opravil. *Zlata knjiga za dom* je razdeljena na več poglavij, ki so pregledna, lahko razumljiva in predvsem jasno in urejeno napisana. Ne gre torej za gostobesedni priročnik, ampak za knjigo, ki z veliko jasnostjo pove, kako doma kako stvar naredimo najbolje in pri tem prihranimo tudi nekaj denarja, kar je za družinski proračun več kot samo dobro.

Prav zato se *Zlata knjiga za dom* začne s poglavjem o

upravljanju doma, v katerem avtorica piše o dohodkih in izdatkih, o administraciji in domačem arhivu, ki ga vsakdo doma ima; nekdo lepo urejenega, drugi pa takega, da nikdar ničesar ne najde. V tem poglavju je tudi kopica nasvetov, ki bodo vsakomur prav prišli v času selitve. V drugem večjem sklopu, ki ima več podpoglavij, je opisano vse v zvezi s kuhinjo in shrambo; sem spada kup nasvetov o opremljenosti kuhinje, o pripravljanju hrane, o zalogah ter o shranjevanju vina. Poglavje *Gostje pri vas doma* opisuje vse tiste situacije, v katerih se prej ali slej znajde vsakdo, saj avtorica Enza Candela Bettelli ponuja vrsto nasvetov o lepem vedenju, če ste povabljenec ali gost, pove več stvari o jedilniku in pripravljanju mize; poda pa tudi vrsto nasvetov, kako pripraviti ustrezen in času primeren bife. Sklop nasvetov, ki je v knjigi namenjen čiščenju doma, bo vsakomur prišel prav, saj je v njem toliko drobnih nasvetov, da bomo gotovo kakega tudi sami koristno uporabili. Potem avtorica piše še o urejanju garderobe in perila, o čiščenju le-te, o pranju in likanju, šivanju in kpranju ter še čem. Na to poglavje se nave-

zuje sklop nasvetov o odstranjevanju madežev in to tako s tkanin kot v samem stovanju. Nadalje zveemo kaj več o popravilih in vzdrževanju našega doma, kjer so podrobno opisana dela, ki nam bodo prihranila denar, saj ne bomo za vsako stvar klicali vodoinštalaterja ali električarja. Lepo je poglavje o olepšavi našega doma in o tem, kako gojimo rastline doma, pa naj gre za sobne okrasne rastline ali za balkonske in za razno drugo cvetje, ki spada v vsak ugleden dom. Varnost in zdravje je naslov poglavja, v katerem nam avtorica daje napotke za varnost v kuhinji, kopalnici, dnevni sobi, spalnici, na stopniščih, o tem, kam naj shranimo zdravila in pove tudi nekaj več o prvi pomoči. Čisto na koncu je tudi poglavje o hišnih ljubljencih-živalih, ki tudi delajo iz naših stanovanj in hiš prave domove.

Vsakemu poglavju na pot je avtorica zapisala tudi ustrezno citat, ki ga je vzela iz literarnega dela kakega velikega pisatelja, in mi objavljamo enega, ki morda najbolj zadene bistvo *Zlate knjige za dom* in ga je napisal Hermann Hesse: "Velikokrat pomislim, da bi bili vse-kakor tudi ljudje ljubeznivi in prijazni, če bi vse hiše in ceste imele prijeten, urejen in imeniten videz."

JUP

KOTALKANJE

TANJA ROMANO
ODLIČNA NA
SVETOVNEM
PRVENSTVU

Poletova kotalkarica Tanja Romano se je res izkazala na svetovnem mladinskem kotalkarskem prvenstvu v avstralskem mestu Brisbane.

Na zaključnem dnevu v soboto, 30. oktobra, je v kombinaciji odnesla srebrno medaljo, v prostem programu pa se je uvrstila na tretje mesto in si torej pridobila še bron. Uspeh je pomemben z več vidikov. Za Tanjo Romano je bilo namreč prvo svetovno prvenstvo. Njene tekmice, ki so bile v odlični formi, pa so bile za leto ali dve starejše. Tanja Romano je namreč tekmovala v starejši starostni kategoriji, to je mladinski, čeprav po letih sodi še v skupino "juniorske". Vsedržavna kotalkarska zveza pa je odločila, da je Tanja dovoaj zrela tudi za zahtevnejša tekmovalja.

V Avstraliji je brez težav dokazala, kaj zmore. Konkurenca je bila, kot rečeno, zelo huda. Bistvenih razlik med tekmovalkami, ki so se uvrstile na prva mesta, ni bilo. Tanja Romano je nastopila odločno in samozavestno, saj je bila od začetka prepričana, da lahko dobro prestane tudi to svetovno preizkušnjo. V Avstraliji je ostala še v nedeljo, nakar se je z letalom za vse svete vrnila domov.

DR

NOGOMET / PRVA AMATERSKA LIGA

ŠTANDREŽ, DERBI ŠEL MLADOSTI

IGOR COTIČ

Derbi med doberdobsko Mladostjo in štandreško Juventino je privabil številne navijače in ljubitelje nogometa, ki so si lahko ogledali dopadljivo in privlačno igro. Tudi koreografija in vzdušje sta bila temu primerna, saj so navijači s plapolanjem zastav in bučnim navijanjem živo spremljali dogajanje na štandreškem pravokotniku, ob njegovem robu pa se je sprehajal puran - maskota štandreške enajsterice, ki pa ji tokrat ni prinesel zaželenega uspeha. Če je bila Juventina pred srečanjem v vlogi favorita, saj je na začetni lestvici zasedala višje mesto kot Doberdobs, je razplet na igrišču spremenil začetna predvidevanja. Mladost je stopila na igrišče zelo zbrano in v tretji minuti igre prešla v vodstvo z zadetkom Vittorellija. Doberdobs se z golom razlike niso zadovoljili in so povečali svojo prednost po deveti minuti igre, ko je sodnik zaradi prekrška nad Petrom Gergoletom dosodil enajstmetrovko, ki jo je uspešno izvedel Sambo. V nadaljevanju so nogometaši Mladosti zaigrali še bolj sproščeno in so prodirali v kazenski prostor gostiteljev predvsem z lepimi protinapadi po krilih igrišča, nogometašem Juventine pa z napadi po sredini ni uspelo prebiti čvrste doberdobske obrambe. Domačini bi sicer lahko zmanjšali zaostanek že v prvem delu igre, ko se je Gambino znašel v ugodnem položaju znotraj kazenskega prostora in je poslal žogo proti vratom, izvrstna akrobatska poteza vratarja Mladosti Sandija Gergoleta pa je preprečila veselje domačih navijačev. V drugem polčasu so bili nogometaši Mladosti takoj na začetku igre spet uspešni s Sambom, ki je tako dosegel svoj drugi zadetek in s tem pripeljal soigralce na varen položaj. Domačini so po tretjem nasprotnikovem zadetku močno reagirali in začeli z obleganjem doberdobskih vrat. Najprej so s prostim strelom Braide zadeli vratnico, prvi zadetek pa je dosegel Gambino, ko je lepo podajajo z glavo preusmeril v vrata. Juventina je ustvarila še nekaj zrelih priložnosti, a je z Devetakom podvojila le v 47. minuti. Končni sodnikov žvižg je razveselil tako navijače kot igralce Mladosti, ki iz kola v kolo prijetno presenečajo.

FOTO BUMBACA

Predsednik Juventine Marco Kerpan je po tekmi dal naslednjo izjavo: "Napake, ki smo jih naredili v prvih desetih minutah igre, so bile za nas usodne, saj nam v nadaljevanju ni več uspelo nadoknaditi zaostanka. Poraz gre delno pripisati tudi naši odprti igri, ki ni vselej učinkovita, še posebej ne s takim nasprotnikom, kot je bil današnji, ki zelo

dobro izvaja hitre protinapade. Nedvomno se je poznala odsotnost igralcev, kot so Stacul, Peteani in Trampus, a kljub temu mislim, da bi lahko z bolj preudarno igro na sredini igrišča le prikazali svoje zmogljivosti. Vsekakor sem zadovoljen z dosedanjim potekom prvenstva, saj je domača enajsterica po sedmih kolih nabrala že trinajst točk; pokazalo se je, da smo sestavili dobro ekipo, ki bo kos izzivom tako kakovostnega prvenstva, kot je letošnje."

Junak derbija je bil vezni igralec Mladosti Fabio Sambo, saj je kar dvakrat zatresel nasprotnikovo mrežo. Njegovi vtisi po zmagi v derbiju: "Odigrali smo eno letošnjih boljših tekem, dobro je delovala tako obrambna kot napadna vrsta. Prednost dveh zadetkov v začetku tekme nam je olajšala delo, čeprav je treba priznati, da se je Juventina s požrtvovalno igro predvsem v drugem delu borila vse do konca srečanja. Moja želja je, da bi prikazali tako dobro igro tudi v prihodnjih nastopih."

Sovodnje se v prvi amaterski ligi niso oddaljile od neugodnega položaja na lestvici, saj so na domačih tleh proti šibkemu San Lorenzu le izenačile (0:0).

ODBOJKA

V moški C ligi je Soča Unitarno v gosteh proti šesterki System Mind vknjižila tri prvenstvene točke (1:3). Valovci so dosegli drugo zaporedno zmago, saj so z gladkim 3:0 odpravili šibki Eltor Tubac. Uspešna je bila tudi ženska vrsta Vala, ki je na domačih tleh slavila zmago na račun šesterke La Coloprea Gonars (3:0). Po dveh kolih sta obe šesterki Vala na vrhu lestvice brez izgubljenega niza. V moški D ligi je Naš prapor iztržil le točko proti ekipi Tergeste (2:3), potem ko je bil že na pragu zmage.

KOŠARKA

V moški D ligi je Dom Mark osvojil slovenski derbi s Cicibono (88:78) in tako dosegel tretji zaporedni par točk. Domovci so zaslužno premagali tržaško peterko, saj so bili v končnici izenačenega srečanja prisebnejši. S tem uspehom so utrdili vodstvo na začetni lestvici.

PRIHODNJE KOLO

ODBOJKA: Moška C liga (6. novembra): Il Pozzo - Soča Unitarno, Olympia Agraria Terpin - City Store Reana, Val Imssa - Mossa. Ženska C liga: Otica Tomasini - Olympia Kmečka banka, Val Siderimpes - Il Pozzo. Moška D liga: Casarsa - Naš prapor.

KOŠARKA: Barcolana - Dom Mark.

NOGOMET: Prva amaterska liga (7. novembra): Fincantieri - Juventina, Mladost - Portuale, Vesna - Sovodnje.

FORMULA 1

HAKKINEN
SVETOVNI
PRVAK V
FORMULI 1

Športni dogodek tedna je bil v nedeljo, 31. oktobra, ob zori na japonskem, kjer se je končalo svetovno prvenstvo v Formuli 1.

Finski dirkač na McLaren Mercedesu Mikka Hakkinen je povsem zaslužno potrdil lanske svetovni naslov najboljšega pilota Formule 1, tako da je ob koncu dirke lahko dal duška vsemu svojemu veselju ob potrditvi naslova najboljšega. Finec je zaslužno osvojil naslov svetovnega prvaka, ker je na dirki v Suzukiju vodil od starta, ko je izkoristil vso moč svojega Mercedes in tako prihitel prvega dirkača na startni liniji, Nemca v Ferrariju Michaela Schumacherja, ter vodstvo stalno večal in ga obdržal do konca dirke. Največji poraženec pa je vodilni na skupni lestvici pilotov, Ferrarijev severnoirski pilot Eddie Irvine, ki mu ob zmagi Hakkinena ni zadostovalo niti tretje mesto za ohranitev odločilnega vodstva na lestvici. V avtomobilski hiši iz Maranello se lahko potolažijo z zmago nad Mercedesom na skupni svetovni lestvici avtomobilskih znamk, kar tudi ni od muh, saj tudi ta prinaša svetovni ugled in zlasti napolni blagajne.

No, za nekaj mesecev je sedaj dirk Formule 1 konec, čeprav se pri raznih avtomobilskih hišah že dalj časa pripravljajo na novo sezono. Med novosti sodi prihod Brazilca Barichella k Ferrariju, kjer so odslovili Irvinea, ki bo prestopil k novi avtomobilski hiši v Formuli 2, britanskemu Jaguarju. Na dirkališčih se bo kmalu pojavil tudi bavarski Koncern BMW.

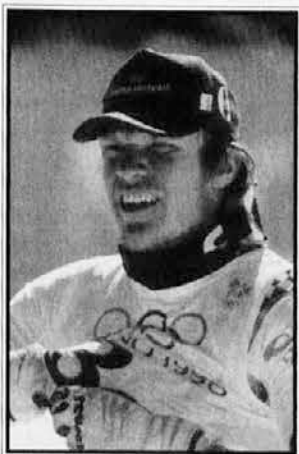
ED

ALPSKO SMUČANJE

NA ZAČETKU SVETOVNEGA
POKALA NIČ NOVEGA

Na francoskem ledeniku Tignes se je 30. oktobra z ženskim veleslalomom začel letošnji svetovni pokal. Uvodno tekmo je prepričljivo dobila 27-letna Švicarka Sonja Nef, ki je bila najhitrejša v obeh vožnjah. V slabih vremenskih razmerah je z zaostankom sekunde in 61 stotink drugo mesto zasedla Švedinja Anna Ottosson, tretja pa je bila avstrijska veteranka Anita Wachter. V italijanski reprezentanci se je najbolje odrezala južnotirolska Silke Backmann, ki je zasedla 11. mesto. Res je, da so imele Slovenke nekaj smole z vremenom, toda to ne bi smelo biti opravičilo za porazne izide. Nobena se namreč ni uvrstila v drugo vožnjo.

Naslednjega dne so v Savojskih Alpah startali še veleslalomisti. Avstrijec Hermann

Maier (na sliki levo) je za 75 stotink sekunde premagal lanskega zmagovalca veleslalom Švicarja Michaela von Grünigena, tretje mesto pa sta si razdelila Norvežan Ketil - Andre Aamodt in Avstrijec Stephan Eberharter. Do točk so se prebili tudi trije Sloven-

ci. Z 12. mestom je bil najboljši Mitja Kunc (na sliki desno), šest mest za njim je zaostal Jure Košir, Uroš Pavlovčič pa se je uvrstil na 29. mesto.

Prva letošnja moška tekma ni prinesla presenečenj, saj ostajajo na vrhu isti tekmovalci kot v prejšnjih sezo-

nah. Avstrijci so razred zase, delno pa jim sledijo Švicarji in Norvežani. Prvo ime svetovnega pokala očitno ostaja Hermann Maier, ki je v Tignesu znal izkoristiti pogoje, ki mu na ledeniku ustrezajo. Na nadmorski višini 3.500 m velikokrat odloča telesna pripravljenost, s katero "Herminator" nikoli ni imel težav. Seveda pa svoje 19. zmage v svetovnem pokalu in šeste v veleslalomu ni dosegel samo zaradi dobre "kondicije". Maierju se je še najbolj približal najboljši veleslalomist zadnjih let (16 zmag) - Švicar Michael von Grünigen, ki je po prvi vožnji zaostajal nekaj več kot pol sekunde, v drugi pa je spet pokazal svoje mojstrstvo. V srednjem delu proge je izgubil desno palico, tudi brez nje pa je zanesljivo premagal vse tekmece, razen Maierja.

V slovenskem taboru je bilo razpoloženje mnogo boljše kot po sobotnem ženskem nastopu. Kar trije slovenski tekmovalci so osvojili točke. Konc se je celo uvrstil med petnajsterico, le nekaj mest slabši je bil Košir, svoji prvi

točki svetovnega pokala pa je osvojil Pavlovčič. "Po sobotnih ženskih izidih, ki niti niso bili izidi, sem se moške tekme kar malo bal. A neupravičeno. Fantje so pokazali bojevitost in solidno formo. Že dolgo na uvodni tekmi nismo dosegli tako dobre uvrstitve, kar mi vliva optimizem pred nadaljevanjem sezone. Prepričan sem, da bo naša forma po treningu v ZDA še boljša," je bil zadovoljen direktor slovenskih alpskih reprezentanc Tone Vogrinc. Z njim so se strinjali tudi tekmovalci, ki so Tignes zapustili dobre volje. "Z 12. mestom moram biti zadovoljen. Take uvrstitve nisem pričakoval, saj sem imel v pripravljalnem obdobju veliko težav z manjšimi poškodbami. Mislim pa, da bi lahko bil še za kakšno mesto boljši. V drugi vožnji sem namreč naredil napako v spodnjem delu in v ravnino prišel z zmanjšano hitrostjo. Imam še rezervo," je dejal Kunc. Za odtenek slabše volje je bil Košir, čeprav 18. mesto za veleslalom ni slab dosežek. "Pred tekmo sem vedel, da nisem

med najhitrejšimi, zato bi bil z vsako uvrstitvijo med najboljših 30 zadovoljen. Toda pred drugo vožnjo sem si želel boljše uvrstitve, kot je bilo 23. mesto. Mislim, da sem smučal solidno, a mi je na koncu zmanjkalo moči, kar s tako nadmorsko višino ni nič čudnega. Za naprej nimam pravih občutkov. Veleslalom me sicer še veseli, samo če ne bo dosežkov, ki bi zadovoljili moje ambicije, ga bom le treniral, tekmoval pa bom le v slalomu," je razmišljal najboljši slovenski smučar. Svojih prvih točk se je veselil tudi Pavlovčič, ki je povečal kvoto slovenskih nastopov na veleslalomih svetovnega pokala: "Vesel sem vsake točke. Tudi v nadaljevanju bi si želel takih uvrstitev, seveda bi bil rad med najboljšimi 30 tudi v seštevku eni izmed posamičnih disciplin. Moja prva vožnja je bila slaba, z drugo pa sem bolj zadovoljen, čeprav je bilo tudi v njej nekaj napak."

Najboljši veleslalomist italijanske reprezentance je bil tudi tokrat s sedmim mestom južnotirolec Patrick Holzer.

ALPIN

S 1. STRANI

MED POLITIKO...

V zvezi s predlogom za našo zaščito pa smo v glavnem slišali le očne političnega značaja, zlasti s strani tistih, ki Masellijev predlog zagovarjajo. Ko bi bili že na začetku pozorni tudi do tega, kar pravi stroka, bi se bili morda izognili marsikateri polemiki. Res pa je, da ima tudi na tem področju velik pomen politična volja: take vrste volje, da bi prisluhnili pravnim argumentacijam, pa v primeru našega zaščitnega zakona verjetno ni bilo veliko.

Poleg tega je na srečanju s Caverijem prišlo na dan še marsikaj drugega. Naj omenim le poziv k pozornosti tudi na druge zakone, o katerih teče razprava v parlamentu in ki utegnejo biti zanimivi (npr. na zakona o reformi konservatorijev in ustanov za športno promocijo). V preteklih letih nas je valdostanski poslanec že prijateljsko pokaral, da nismo bili pozorni npr. na finančne zakone, ki so jih sprejemali v rimskem parlamentu. Ni torej vse v zaščitnem zakonu, ki je zadnje čase polariziral razpravo v našem prostoru.

Drugi problem, o katerem je verjetno vredno, da se nekoliko spregovori, pa je večja teža, ki jo bodo po Caverijevem mnenju v prihodnosti imele dežele in EZ. Slovenci se moramo torej pripraviti tudi na te izzive, saj v našem primeru ni vseeno, kako se bo do nas obnašala uprava dežele, ki ima svojo avtonomijo, zahvaljujoč se ravno prisotnosti slovenske narodnostne skupnosti na njenem teritoriju, a na to dejstvo marsikaj pozablja.

S 3. STRANI

SLOVENSKI...

On je, enako kot drugih pet direktorjev v tržaškem sedežu, spadal med vodilno osebje. Z letošnjimi spremembami so ta status ukinili za vse in v sedežu še čakamo, kako bodo na državni ravni uredili nova imenovanja. Pravilno pravite, da je s tem povezano vprašanje avtonomije in zato sem mnenja, da bi o poskusu krčenja dosedanje stopnje samostojnosti morala biti obveščena vsa naša javnost. Letos poleti je bil imenovan za novega direktorja tržaškega sedeža RAI Goričan Roberto Colini, ki dobro pozna našo stvarnost, in upam, da se bomo z njim prosto pogovorili o vseh sprotih težavah, ki jih ni malo.

Tvoj odsek sodeluje, sicer zelo skromno, tudi pri slovenskih televizijskih oddajah. Misliš, da se bo v prihodnosti stanje izboljšalo, v smislu, da bo tvoj oddelek lahko obogatil dnevno televizijsko oddajo v našem jeziku?

Od leta 1995 oddajamo v slovensščini 208 ur slovenskih televizijskih oddaj na leto. Od tega imajo poročila 128 ur in programski oddelek 80 ur. Kot znano, imamo daljše programe ob nedeljah in praznikih (s ponovitvijo ob četrtkih) ter vsakodnevni petminutni kotiček, ki ga, kot kaže, gledalci precej cenijo. Zato da bi lahko povečali število oddaj in da bi poleg poročil uvedli celo dnevne sporede, je odvisno od višjih finančnih sredstev in od novih nastavitvev. Zaenkrat naša ustanova ne predvideva ne enega ne drugega. Naš napor gre zato le v smer, da bi razte-

nili vidljivost slovenskih programov tudi na videmsko pokrajino.

Boste nadaljevali s koproducentno dejavnostjo na primer pri televizijskih dokumentarcih?

Marsikaj lahko pripravimo s svojimi močmi. Ob tem bi rad izrazil vse priznanje svojim kolegom in kolegom, ki poleg radijskih oddaj namenijo del svojega delovnega časa tudi televizijski proizvodnji in v istih delovnih razmerah ter z istimi pogoji uresničimo več kot druge televizijske hiše. Vendar vsega ne zmoremo in zato bodo tudi v bodoče nujne koprodukcije z zunanjimi ustanovami, kot so Kinoateljstvo v Gorici in Video Est ter Video Line v Trstu. S prvo smo letos pripravili dokumentarec o prvi svetovni vojni na Goriškem, z drugo niz dokumentarcev o Julijskih Alpah, s tretjo pa pripravljamo etnografski dokumentarec o slovenskih božičnih in novoletnih običajih.

Kakšen delež ima danes tvoj odsek v okviru tako imenovane čezmejnne televizije?

Čezmejna televizija je zelo zahteven in obsežen projekt, ki izhaja iz preprostega sodelovanja ob meji, na vidiku pa ima skupno omrežje v srednjeevropskem prostoru. Poleg naše dežele bi nova TV mreža morala obsegati vso Slovenijo, Hrvaško, del Madžarske in del Avstrije. To bo možno uresničiti le z oddajanjem na satelitu, kjer bo ista slika na različnih kanalih, od katerih bo vsak oddajal v svojem jeziku. Do takrat so potrebne vmesne faze. Prva je v teku od 11. oktobra, ko prihaja do neposrednega oddajanja-izmenjave dnevni slovenskih in italijanskih poročil iz

Z 2. STRANI

EKSPLOZIVNI...

Armenci nazivajo sovražne sosedes kar s "Turki" (kar pomeni najvišjo stopnjo sovražstva, če pomislimo, da so Turki v letih 1914-17 pobili pol milijon Armencev, Ankara pa ta genocid še danes zanika), situacija na obmejnem pasu pa je, kljub formalnemu premoru, ki traja od leta 1994, vedno napeta. Azerbajdžanski vojaki napadajo armenske pastirje in jim kradejo živino, Armenci pa seveda ne stojijo križem rok. In tako gre naprej že leta. Uradno Armenija ne priznava samoproglašeno Republiko Gorskega Karabakha, dejansko pa uživa to področje nedvomno podporo armenske države; de iure je torej Karabakh azerbajdžanski, de facto pa je samostojen.

Kakšni so izgledi za razplet situacije? Konferenca za varnost in sodelovanje v Evropi je pred dvema letoma predlagala kompromis, ki je danes vprašljiv. V prvi fazi naj bi Armenci zapustili azerbajdžansko področje Karabakha, v drugi fazi pa bi bil potem definiran končni status tega področja. Zaželeno je bila ustanovitev nekakšne "skupne države" med Azerbajdžanom in Karabakhom. Kaj je možno predvideti? Priključitev Karabakha Armeniji je povsem utopična, prav tako bo verjetno utopično formalno priznanje popolne neodvisnosti tega področja. Lahko je predvideti, da kompromis ne bo lahek, ker obstajajo ekonomski interesi zaradi azerbajdžanske nafte in plina. Nedvomno pa so si vsi trije igralci - Armenija, Azerbajdžan in Karabakh - na jasnem, da je iskane kompromisa edina rešitev.

16

ČETRTEK
4. NOVEMBRA
1999

Z 10. STRANI

SEMINAR O SLOVENSKEM ŠOLSTVU IN KULTURI...

V dopolnilo predavanja je učitelj Janko Toplikar z osnovne šole Largo Isonzo v Gradišču prikazal pomen srečanja in neposrednega izkustva za uresničitev neke globlje dimenzije v otroku/mladostniku. Izkustvo je učinkovitejše od informacije. Njegova izvajanja so temeljila na večletnem načrtu *Mi z vami - Voi con noi* in delu med šolo v ulici Brolo in gradiško šolo. Ob njegovem prikazu smo se zavzeli, da se veliko takega dela opravlja na osnovnih šolah, manj na nižjih in nič na višjih, o čemer bi bilo potrebno resno razmisliti.

Seminar se je sklenil v petek z okroglo mizo na temo *Formativni sistem in interkulturalnost*, pri kateri so sodelovali politiki in kulturni ustvarjalci. Ace Mermolja je poudaril, da pomeni medkulturalnost vstopiti v svet drugega, je izziv k samospremembi, ta pa je zahtevna, ker sta v človeku zakoreninjena strah in odklon kritike. Sodelavka revije *Nuova Iniziativa Isontina* Paola Cosolo je podčrtala, da je vključevanje drugačnih mladostnikov v šolo še vedno problem, ker zamaja vse programe, in ne bogastvo. Težave (so)bivanja izvirajo iz nepoznavanja bližnjega. Človeka ne smemo tolerirati, temveč ga prepoznati. Poudarila je pomen prožnih miselnih shem, poslušanja, sprejemanja drugačnih zornih kotov, resnice drugih,

ki jo globoko oblikujejo čustva in izkustva. Predstavnik matičnega šolstva Milan Čotar je razčlenil organiziranost in skrb slovenske šole za vključevanje raznih emigrantov, naštel projekte, pri katerih matične šole sodelujejo s tujimi na temah medkulturalnosti, ekologije, človekovih pravic, OZN, demokracije in pouka zgodovine. Predlagal je skupen seminar za slovenske in italijanske šolnike ob meji. Senator Mitja Volčič je poudaril, da je "trenutek manjšin in veje zanimanje zanje" po obdobju liberalizma, ki jih je potisnil v ozadje in dal v ospredje človekove pravice. Z letom 1991 je zapihal nov veter, to je podkrepil z več primeri upoštevanja jezikovnih manjšin po Evropi in svetu. Mirjam Mikolj je govorila o programu dveh šol, po katerem so otroci spoznavali judovsko in slovensko kulturo na srečanjih in "prazniku prijateljstva", in izkušnji zgoniške in tržiške šole. Ravnateljica Laura Fasiolo je predlagala ustanovitev komisije za medkulturalnost na skrbništvo, ki bi sprožila pobude za integracijske momente, in sestavo trojezičnega teksta o tukajšnjih kulturah za Alpe-Jadran. Omenila je za Italijane zelo lepo izkušnjo Evrošole. Skrbnik Vito Campo je omenil trud in prilaganje italijanskega šolskega sistema ob vedno večjih komunitarnih pretokih. Gorici je država

namenila za medkulturalnost 78 milijonov. Treba bo ustvarjati "kulturne posrednike".

Med debato so spregovorili še Damjan Hlede, Jurij Paljk, Aldo Rupel in Livio Semolič. Poudarjeno je bilo predvsem dejstvo, da seminar ni dosegel svojega namena, saj je bilo italijanskih kolegov bore malo (prvo popoldne jih je bilo nekaj, drugo par, tretje pa so vsi Italijani sedeli za predavateljsko mizo). Večina ni zainteresirana za naše probleme, v Gorici (in na Fermiju) smo tolerirani, živimo drug mimo drugega, integracije so le izjeme (revija *Isonzo Soča*). S tem pa večina tvega, da tudi ekonomsko v prihodnje ne bo kompetitivna, ker ne pozna ne sosedovega jezika ne kulture. To bo vodilo nujno v novo konfliktualnost ob meji. Za sklep je predsednik Brandolin prepričano izjavil, da je kljub vsemu vredno vztrajati pri načrtovanju podobnih pobud za medsebojno spoznavanje in (postati) protagonisti našega širšega teritorija. Skupno z ljudmi onstran meje moramo doseči kritično maso za preživetje. Ne smemo dopustiti, da bo Goriška postala prehodno področje za beneške sosedes, ki bodo krojili svojo ekonomijo na naš račun. Na nas je, navedel je besede Violanteja, da si priborimo novo specifičnost, ki jo bomo kot dežela s posebnim statutom izgubili z zbrisanjem meje. Vzporredno s tem bo treba delati tudi za drugačno podobo in simbole v našem mestu.

Ponatisa pri Goriški Mohorjevi družbi

Nada Pertot
POMAGAJMO SI SAMI
Jezikovni priročnik

Anton Kacin
**GRAMMATICA DELLA LINGUA
SLOVENA**

